

**МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ, ТОРГІВЛІ ТА СІЛЬСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ**

ДЕПАРТАМЕНТ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

31.03.2020

№ 2501-03/5

АУДИТОРСЬКИЙ ЗВІТ

**за результатами проведення позапланового внутрішнього аудиту діяльності
Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд»**

м Київ – 2020

У звіті представлено результати позапланового внутрішнього аудиту діяльності Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд» (далі - ПА «Аграрний фонд», Товариство) за період з 01 січня 2018 року до 31 березня 2020 року.

Аудит проведено відповідно до Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 року № 1001 (зі змінами), Стандартів внутрішнього аудиту, затверджених наказом Міністерства фінансів України від 04.10.2011 № 1247 (зі змінами) та наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29.10.2019 № 284 (із змінами та доповненнями).

Аудиторський звіт призначений для керівництва та спеціалістів ПАТ «Аграрний фонд» та Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

За рішенням Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України аудиторський звіт може надсилатися іншим зацікавленим органам державної влади.

Результати аудиту можуть бути оприлюднені через засоби масової інформації.

Аудиторський звіт підготовлено Департаментом внутрішнього аудиту Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України.

ЗМІСТ

1	ВСТУПНА ЧАСТИНА	4
1.1	Обсяг аудиторського дослідження (тема аудиту)	4
1.2	Підстава для проведення внутрішнього аудиту	4
1.3	Склад аудиторської групи	4
1.4	Резюме	5
1.5	Опис об'єкта внутрішнього аудиту	9
1.6	Дата початку і закінчення проведення внутрішнього аудиту	14
1.7	Період за який проводиться внутрішній аудит	14
2	АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА	
2.1	Організаційне забезпечення функціонування ПАТ «Аграрний фонд»	15
2.1.1	Дослідження відповідності фактичної діяльності ПАТ «Аграрний фонд», передбаченій Статутом Товариства та іншим регуляторним актам	15
2.1.2	Аналіз виконання вимог попередніх контрольних заходів, проведених за досліджуваний період	29
2.1.3	Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ПАТ «Аграрний фонд»	31
2.1.4	Дослідження правильності складання та виконання фінансових планів	35
2.2	Аналіз формування доходів від усіх видів діяльності	42
2.2.1	Дослідження питання закупівлі зернових по форвардним контрактам	42
2.2.2	Дослідження обліку, руху, зберігання та реалізації зерна Публічним акціонерним товариством «Аграрний фонд»	60
3	Дослідження питання управління корпоративними правами та прийняття рішення при здійсненні правочинів з купівлі-продажу цінних паперів	75
4	Аудит витрат на заробітну плату	93
5	Стан ведення претензійно-позовної роботи ПАТ «Аграрний фонд»	101
	ВИСНОВОК	122

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

1.1. Обсяг аудиторського дослідження (тема аудиту): оцінка діяльності ПАТ «Аграрний фонд України» щодо дотримання актів законодавства, планів процедур, контрактів з питань стану збереження активів, інформації та управління державним майном.

1.2. Підстава для проведення внутрішнього аудиту: наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 29 листопада 2019 року № 284 «Про здійснення позапланового внутрішнього аудиту» (із змінами та доповненнями).

1.3. Склад аудиторської групи (8 осіб):

Мерзлюк О.Є.	- заступник директора департаменту внутрішнього аудиту – начальник відділу внутрішнього аудиту суб'єктів господарювання у промисловій та інших галузях Мінекономіки, керівник аудиторської групи;
Бельдяга С.В.	- головний спеціаліст відділу позовної роботи управління правового захисту інтересів Міністерства в судах та інших органах юридичного департаменту Мінекономіки;
Гаврилюк С.М.	- головний спеціаліст відділу внутрішнього аудиту суб'єктів господарювання у галузі сільського господарства департаменту внутрішнього аудиту Мінекономіки;
Зубрій М.В.	- головний спеціаліст відділу внутрішнього аудиту суб'єктів господарювання у галузі сільського господарства департаменту внутрішнього аудиту Мінекономіки;
Солтисік Л.М.	- головний спеціаліст відділу планування та аналізу фінансово-господарської діяльності управління діяльності суб'єктів господарювання, підпорядкованих Міністерству, департаменту управління державною власністю Мінекономіки;
Стрілецький І.О.	спеціаліст сектору запобігання та виявлення корупції Мінекономіки;
Твердохліб В.М.	- головний спеціаліст відділу внутрішнього аудиту бюджетних програм та адміністративних послуг департаменту внутрішнього аудиту Мінекономіки;
Шердіц Т.П.	- головний спеціаліст відділу внутрішнього аудиту

бюджетних програм та адміністративних послуг департаменту внутрішнього аудиту Мінекономіки;

1.4. Резюме:

Позаплановий внутрішній аудит діяльності ПАТ «Аграрний фонд» засвідчив факти недотримання вимог законодавства та внутрішніх регламентів щодо дотримання планів і процедур, ефективності використання державних коштів і майна.

Невиконання наглядовою радою свої повноважень не дає можливості виконавчому органу товариства здійснювати оперативне управління діяльністю товариства через необхідність винесення питань з компетенції наглядової ради на розгляд загальних зборів (погодження з уповноваженим органом управління).

Міністерством аграрної політики та продовольства України повноваження з управління корпоративними правами держави у статутному капіталі товариства здійснювались неефективно.

Неприйняття у досліджуваному періоді Міністерством аграрної політики та продовольства України відповідних управлінських рішень щодо корпоративного управління правами держави у статутному капіталі товариства, в тому числі, оновлення складу наглядової ради у відповідності до законодавства, не сприяло ефективній діяльності товариства.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України з моменту підписання акту приймання-передачі корпоративних прав держави від Міністерства аграрної політики та продовольства України (жовтень 2019 року) не здійснено затвердження статуту товариства у новій редакції.

Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ПАТ «Аграрний фонд» показав отримання у 2018 році прибутку в розмірі 147 043,0 тис. грн та у 2019 році погіршення фінансового стану, отримання збитку в розмірі 3 269 084,0 тис. грн, що свідчить про неефективне управління Товариством.

Коефіцієнт зростання витрат на оплату праці у досліджуваному періоді більший коефіцієнта зростання чистого доходу від реалізації продукції, що свідчить про зниження продуктивності праці.

Погодження Мінагрополітики фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» на 2018 рік проведено 26.06.2018, на 2019 рік - 27.03.2019 та затвердження Кабінетом Міністрів України відбулося 11.07.2018, 03.04.2019 відповідно, тобто із порушенням терміну, визначеного Порядком складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 02.03.2015 № 205.

Станом на 31.03.2020 фінансовий план ПАТ «Аграрний фонд» на 2020 рік не затверджено, та відповідно був поданий на розгляд до Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 10 лютого 2020 року, тобто із порушенням терміну визначений Порядком складання, затвердження та

контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Мінекономіки від 02.03.2015 № 205.

ПАТ «Аграрний фонд» за 2018 рік отримано інші операційні доходи розмірі 135 467,0 тис. грн та проведено витрати на загальну суму 116 239,0 тис. грн не передбачені фінансовим планом.

Внаслідок не забезпечення внесення змін до фінансового плану на 2018 рік ПАТ «Аграрний фонд» недоотримано доходів на загальну суму 107 663,0 тис. грн та рівень виконання планового показника доходу склав 98,5 відсотків.

Також, ПАТ «Аграрний фонд» за 2019 рік отримано інші операційні доходи розмірі 278 126,0 тис. грн та проведено витрати на загальну суму 2 914,686,0 тис. грн не передбачені фінансовим планом.

Крім цього, у 2019 році за результатами діяльності витрати ПАТ «Аграрний фонд» перевищили доходи та призвело до отримання збитку в розмірі 3 269 084, тис. гривень.

В порушення п. 1 ст. 70 Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI (із змінами та доповненнями) без прийняття наглядовою радою (загальними зборами) рішення про надання згоди значного правочину здійснено списання більше 10 % вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства на загальну суму 3 633 529 498,69 грн, з них:

списання заборгованості по банківським вкладам в ПАТ «Брокбізнес банк» на 2 145 976 235, 02 гривень, у зв'язку із ліквідацією юридичної особи;

списано заборгованість по банківським вкладам ПАТ «Радикал банк» на 336 952 000,80 грн., чим завищено витрати на зазначену суму, що призведе до заниження фінансового результату та недоотримання державного бюджету у вигляді податку на прибуток на суму 60,5 млн грн та дивідендів;

за результатами аналізу переліку запасів, втрати від знецінення яких віднесені на 946 рахунок (Дт 946 Кт 2811 на загальну суму 1 150 601 262,87 грн) встановлено, що при тому що за результатами аналізу картки рахунку 946 встановлено, що деякі товарні позиції за аналітикою Кт – «окупована територія», «ППР» та інші. Тобто протоколом інвентаризаційної комісії від 19.12.2019 Товариством визнано факт нестачі та неможливості їх використання в майбутніх періодах. Враховуючи вищезазначене Товариством неправомірно сформовано резерв уцінки по зазначеним товарним групам та не нараховано податкових зобов'язань з ПДВ (компенсуючих) відповідно до п. 198.5 ст. 198 ПКУ орієнтовно на суму 77 млн грн (висока вірогідність застосування контролюючими органами до Товариства штрафних санкцій в розмірі 50% від суми незадекларованих податкових зобов'язань та пені).

Дослідженням питання закупівлі зернових по форвардним контрактам встановлено, що внаслідок внесення додатковими угодами змін до істотних умов «Біржових договорів поставки зерна врожаю 2018 року» (зміни ціни та кількості товару) та враховуючи вищезазначене до ПАТ «Аграрний фонд» не надійшло 36 204,6 тон зернових на суму 140,09 млн. грн, а з урахуванням ПДВ - 168,1 млн. грн, але як позитив слід зазначити що це в свою чергу надало можливість підтримати сільськогосподарських виробників (постачальників зерна) у 2017-2018 роках на відповідну суму.

Крім того при подальшому дослідженні розрахунків та внесенні змін до форвардних контрактів та розрахунків за суми авансових платежів, також встановлено що зернові культури надалі уже постачались за новими цінами, відповідно до довідок Аграрної біржі про ринкові ціни на зернові культури, підписані начальниками відділу торгів або фахівцями цього ж відділу.

Внаслідок внесення додатковими угодами змін до істотних умов «Біржових договорів поставки зерна врожаю 2018 року» (зміни ціни та кількості товару) та враховуючи вищезазначене до ПАТ «Аграрний фонд» не надійшло 22 939,9 тон зернових на суму 88,6 млн. грн а з урахуванням ПДВ - 106,3 млн. грн, але як позитив слід зазначити, що це в свою чергу також надало можливість підтримати сільськогосподарських виробників (постачальників зерна) у 2017-2018 роках на відповідну суму.

Прийняте в.о. Голови правління Баришевим І.Г. управлінське рішення щодо реалізації гречки 3 класу суперечило вимогам п. 17 Статуту Товариства та вимогам ст. 42 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV, як результат нанесено ПАТ «Аграрний фонд» збитків на суму 766,24 тис. гривень.

Станом на 31.03.2020 в порушення вимог п. 3 ст. 8 та п. 3 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV інформація, що містилася у прийнятих до обліку первинних документах та яка систематизувалася впродовж 2018 року на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку, у Товариства відсутня.

Даний факт свідчить про недотримання Товариством вимог п. 3 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо збереження оброблених документів (регістрів бухгалтерського обліку).

Слід зауважити, що в порушення вимог п. 3 ст. 12 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-V, при зміні Голів правління ПАТ «Аграрний фонд» передача майна від Радченка А.А. до Баришева І.Г. не здійснювалася на підставі акта приймання-передачі.

Керівництвом ПАТ «Аграрний фонд», в порушення вимог п. 6.10 «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995 № 88, п. 44.5 ст. 44 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами) не забезпечено виконання дій визначених чинним законодавством України, а саме в.о. голови ПАТ «Аграрний фонд» Баришев І.Г. наказом не призначив комісію для встановлення причин відсутності або знищення даних бухгалтерського обліку в електронному вигляді, а також письмово не повідомив контролюючі органи.

Таким чином, в порушення вимог п. 19 розділу II Організація та основні правила проведення інвентаризації «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» від 02.09.2014 № 879, п. 6.2. Положення від 24.05.1995 № 88 та п. 3 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», в ПАТ «Аграрний фонд» відсутні (ненадані) матеріали річної інвентаризації проведеної Товариством відповідно до наказу від 09.07.2018 № 58 «Про проведення інвентаризації та перевірки стану активів ПАТ «Аграрний фонд».

В порушення вимог п. 1 розділу IV Перевірка та оформлення результатів інвентаризації, інвентаризаційною комісією ПАТ «Аграрний фонд» у протоколі не наведені висновки щодо виявлених розбіжностей між фактичною наявністю активів даними бухгалтерського обліку, які наводяться в звіральних відомостях, та пропозиції щодо їх врегулювання.

В порушення умов договорів зберігання та вимог ст. 32 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 04.07.2002 № 37-IV, зерновими складами ТОВ «Білгород-Дністровський елеватор», ТОВ «Березівський елеватор», ТОВ «Ізмаїльський елеватор», ПрАТ «Новомиргородський елеватор», ТОВ «Аліягський елеватор», ТОВ «Заплазський елеватор», ТОВ «Раухівський елеватор» не забезпечено збереження матеріальних цінностей ПАТ «Аграрний фонд» в результаті чого останньому нанесено збитків на загальну суму 215 454,6 тис. гривень.

В порушення вимог п. 1 ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV та п. 6 ст. 14 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV, не здійснення Товариством коригування облікових даних по рахунку № 281 «Товари», що могло призвести до викривлення даних бухгалтерського обліку.

Під час проведеного аналізу з'ясовано, що Мінагрополітики, як уповноваженим органом управління, не забезпечено ефективного управління корпоративними правами, що належать державі у статутному капіталі ПАТ «Аграрний фонд», не забезпечено правомочності складу наглядової ради ПАТ «Аграрний фонд», в тому числі належного представництва держави.

Через зволікання Мінагрополітики при виконанні своїх повноважень як уповноваженого органу управління, держава більше п'яти років не мала можливості здійснювати через своїх представників належний контроль за діяльністю ПАТ «Аграрний фонд» та впливати на прийняття рішень з питань, що належать до повноважень наглядової ради та загальних зборів.

Як наслідок, така ситуація негативно вплинула на господарську діяльність Товариства в цілому.

Слід зазначити, що керівником ПАТ «Аграрний Фонд» Баришевим І.Г. не забезпечено виконання п. 12 Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001 (із змінами та доповненнями) в частині повного та безперешкодного доступу до активів, документів, інформації та баз даних, які стосувалися аудиторських завдань, а саме – не надано відповіді на численні запити про отримання інформації, необхідних для здійснення внутрішнього аудиту.

1.5. Опис об'єкта внутрішнього аудиту:

ПАТ «Аграрний фонд» утворено Кабінетом Міністрів України. Відповідно до Статуту єдиним акціонером – є держава в особі Міністерства аграрної політики України (далі – Мінагрополітики).

Юридична адреса: 01001, м. Київ, Шевченківський район, вулиця Б. Грінченка, 1. Фактична адреса: 03151, м. Київ, Солом'янський район, провулок Очаківський, 5/6. Код ЄДРПОУ: 38926880.

Правовий статус суб'єкта – юридична особа. Організаційно-правова форма господарювання – публічне акціонерне товариство.

Види діяльності за КВЕД: 46.21 – Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин; 01.11 – Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур; 10.62 – Виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості; 46.11 – Діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами; 46.36 – Оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами; 52.10 – Складське господарство.

Товариство зареєстроване Шевченківською районною у м. Києві районною державною адміністрацією 07.10.2013 та ДПІ в Шевченківському районі м. Києва платником податку на додану вартість (свідоцтво від 01.11.2013 № 200146540 серії НБ № 545250). Із 2017 року включено до Реєстру великих платників податків та перебуває на обліку в Офісі великих платників податків.

Посадовими особами Товариства, яким надано право розпоряджатися рахунками та підписувати розрахункові документи у періоді, що підлягав аудиту, були:

з правом першого підпису:

- з 01.01.2018 по 21.11.2019 голови правління Радченко Андрій Анатолійович (наказ про призначення ПАТ «Аграрний фонд» від 28.04.2015 № 97-к, розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.02.2015 № 175-р «Про призначення Радченка А.А. головою правління ПАТ «Аграрний фонд», розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 року № 1059-р «Про звільнення Радченка А.А. з посади голови правління ПАТ «Аграрний фонд», наказ ПАТ «Аграрний фонд» про звільнення Радченка А.А. від 21.11.2019 № 515-к)

- з 26.11.2019 по теперішній час виконуючий обов'язки голови правління Баришев Іван Григорович, (розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2019 № 1060-р та наказ ПАТ «Аграрний фонд» від 26.11.2019 № 523-к)

Наказом від 13.11.2018 № 91 надано право першого підпису на фінансових та банківських документах, документах по операціях з цінними паперами, фінансовій та податковій звітності:

- директору виконавчому Зубареву Миколі Олексійовичу;
- фінансовому директору Швецю Олегу Станіславовичу.

з правом другого підпису на фінансових та банківських документах:

- з 01.01.2018 по 06.12.2019 головний бухгалтер Ткачук Юлія Володимирівна, накази ПАТ «Аграрний фонд» про прийняття на роботу від 25.05.2016 № 85-к та про звільнення від 06.12.2019 № 546-к;

- з 28.11.2019 по теперішній час головний бухгалтер Вінда Наталія Сергіївна, наказ ПАТ «Аграрний фонд» про прийняття на роботу від 28.11.2019 № 529-к.

Також, наказом від 13.11.2018 № 91 надано право другого підпису начальника фінансового управління фінансового департаменту Сові Артему Володимировичу.

Копії наказів у Додатку / до звіту.

№	Вид рахунку	Номер рахунку	Назва банку	МФО	Дата відкриття	Залишок коштів на 01.01.2018	Залишок коштів на 01.01.2019	Залишок коштів на 01.01.2020
1	Поточний рахунок, гривня	260033011388.980	АТ «Ошадбанк»	300465	29.10.2013	165 262,67	165 583,02	77 699,41
2	Поточний рахунок, долар США	260033011388.840	АТ «Ошадбанк»	300465	21.11.2013	2 207,41	2 229,64	2 252,04
3	Поточний рахунок, євро	260033011388.978	АТ «Ошадбанк»	300465	21.11.2013	0,00	0,00	0,00
4	Поточний рахунок, гривня	26008217711.980	АБ "Укргазбанк"	320478	25.12.2013	16 012 687,04	259 304 994,31	0,00
5	Поточний рахунок, гривня (ФСС ТВП)	26042217711.980	АБ "Укргазбанк"	320478	31.03.2014	0,00	0,00	16 594,28
6	Поточний рахунок, гривня (Чорноб.)	260492217711.980	АБ "Укргазбанк"	320478	15.12.2016	0,00	0,00	0,00
7	Поточний рахунок, долар США	26008217711.840	АБ "Укргазбанк"	320478	25.12.2013	0,00	0,00	0,00
8	Поточний рахунок, євро	26008217711.978	АБ "Укргазбанк"	320478	25.12.2013	0,00	0,00	0,00
9	Поточний рахунок, гривня	260005059901.980	ПАТ «Банк інвестицій та заощаджень»	380281	25.03.2014	87 994,60	42 928,47	рахунок закрито
10	Поточний рахунок, долар США	260005059901.840	ПАТ «Банк інвестицій та заощаджень»	380281	25.03.2014	5 562 967,99	10,65	рахунок закрито
11	Поточний рахунок, євро	260005059901.978	ПАТ «Банк інвестицій та заощаджень»	380281	25.03.2014	0,00	0,00	рахунок закрито
12	Депозитний рахунок	261035059909.840	ПАТ «Банк інвестицій та	380281	24.11.2016	11 500 000,00	11 500 000,00	рахунок закрито

	долар США		заощаджень»					
13	Поточний рахунок, гривня	26002001111916.980	ПАТ КБ «Фінансова ініціатива»	380054	11.07.2014	32,61	рахунок закрито	-
14	Поточний рахунок долар США	26002001111916.840	ПАТ КБ «Фінансова ініціатива»	380054	11.07.2014	0,00	рахунок закрито	-
15	Поточний рахунок євро	26002001111916.978	ПАТ КБ «Фінансова ініціатива»	380054	11.07.2014	0,00	рахунок закрито	-
16	Поточний рахунок, гривня	26001002111916.980	ПАТ КБ «Фінансова ініціатива»		13.08.2018	-	-	рахунок закрито
17	Поточний рахунок, гривня	26004010090780.980	АТ «Укрексімбанк»	322313	18.08.2015	440,00	320 968,02	53 038,80
18	Поточний рахунок долар США	26004010090780.840	АТ «Укрексімбанк»	322313	13.09.2018	-	76 953,71	0,00
19	Депозитний рахунок, гривня	26006000040511.980	АТ «Укрексімбанк»	322313	13.09.2018	-	1 000,00	1 000,00
20	Поточний рахунок, гривня	260030868400.980	ПАТ "Банк "Український капітал"	320371	24.03.2016	144 985,34	151 339,66	14 985,11
21	Поточний рахунок долар США	260030868400.840	ПАТ "Банк "Український капітал"	320371	24.03.2016	1 025,56	1 025,56	1 025,56
22	Поточний рахунок, гривня	26005002324901.980	ПАТ "АЙБОКС БАНК"	322302	22.04.2016	37 562,32	35 662,32	рахунок закрито
23	Поточний рахунок долар США	26005002324901.870	ПАТ "АЙБОКС БАНК"	322302	22.04.2016	0,00	0,00	рахунок закрито
24	Поточний рахунок, євро	26005002324901.978	ПАТ "АЙБОКС БАНК"	322302	22.04.2016	0,00	0,00	рахунок закрито
25	Поточний рахунок, гривня	26000010016184.980	АБ "Південний"	328209	15.07.2016	500,00	1 250,00	рахунок закрито
26	Поточний рахунок долар США	26000010016184.840	АБ "Південний"	328209	15.07.2016	0,00	0,00	рахунок закрито
27	Поточний рахунок, євро	26000010016184.978	АБ "Південний"	328209	15.07.2016	0,00	0,00	рахунок закрито
28	Поточний рахунок, гривня	2600438398.980	ПАТ "ПУМБ"	334851	06.10.2017	250,00	2 575,00	542,60
29	Поточний рахунок, гривня	26003052607196.980	КБ "Приватбанк"	300711	15.07.2016	0,00	725,00	0,00
30	Поточний рахунок, гривня	26005004927002.980	АТ «Банк Альянс»	300119	03.08.2018	-	6 595,44	21 328 940,58
31	Поточний рахунок	26006004927001.840	АТ «Банк Альянс»	300119	03.08.2018	-	0,00	0,00

	долар США							
32	Поточний рахунок євро	26006004927001.978	АТ «Банк Альянс»	300119	03.08.2018	-	0,00	0,00

ПАТ «Аграрний фонд» утворено з метою створення сприятливих умов для розвитку сільського господарства, функціонування ринку сільськогосподарської продукції, підтримки вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника, а також одержання прибутку від провадження господарської діяльності відповідно до законодавства.

Предметом діяльності Товариства є сукупність виробничих господарських, комерційних, торговельно-посередницьких, постачальницько-збутових, фінансових і соціальних функцій, робіт і послуг, які виконуються у досягненні економічних і соціальних показників.

Для досягнення мети Статутом передбачено здійснення Товариством 39 видів діяльності, зокрема, оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин, вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур, виробництво продукції борошномельної-круп'яної промисловості, складське господарство тощо.

Структура ПАТ «Аграрний фонд» складається з дирекції Товариства 20 структурних підрозділів, у тому числі п'яти дивізіональних регіональних управлінь, до складу яких входить 21 відділ в областях. Крім того ПАТ «Аграрний фонд» є засновником дочірнього підприємства «Агрофонд зерно» (код ЄДРПОУ 39079722) та дочірнього підприємства «Агрофінфонд» (код ЄДРПОУ 39112413), які створені згідно із наказами Мінагрополітики від 13 лютого 2014 р. № 73 та від 27 січня 2014 р. № 44 відповідно.

Розмір статутного капіталу Товариства згідно зі Статутом становить 5 млрд грн, який поділено на 50 тисяч простих іменних акцій номінальною вартістю 100 тис. грн кожна. Прості іменні акції становлять 100 відсотків статутного капіталу.

Відповідно до Статуту формування статутного капіталу Товариства проведено шляхом придбання акцій Товариства у державну власність за рахунок облігацій внутрішньої державної позики на суму 5 млрд гривень.

Найвищим органом управління ПАТ «Аграрний фонд» є загальні збори Товариства, повноваження якого виконує Мінагрополітики. Контролює та регулює діяльність правління ПАТ «Аграрний фонд» наглядова рада Товариства, яка утворена розпорядженням Уряду, у складі семи посадових осіб, з яких 5 наразі не перебувають на посадах державних органів влади, з котрих формувалась ця наглядова рада. Така ситуація спричиняє неможливість проведення засідань наглядової ради та як наслідок здійснення нею контролю за діяльністю Товариства. Слід зазначити, що з початку створення згадана наглядова рада не провела жодного засідання.

Довідково: Частиною другою статті 52 Закону України «Про акціонерні товариства» (далі – Закон) (12) визначено виключну компетенцію наглядової ради акціонерного товариства.

Частиною третьою зазначеної статті Закону встановлено, що питання віднесені до виключної компетенції наглядової ради акціонерного товариства, не можуть вирішуватися іншими органами товариства, крім загальних зборів, за винятком випадків, встановлених Законом.

Редакціями статуту товариства та положенням про наглядову раду товариства встановлені виключні компетенції наглядової ради товариства.

Пунктом 1 розділу V. «Компетенція наглядової ради» положення про наглядову раду встановлено, що питання, які належать до виключної компетенції наглядової ради товариства, не можуть вирішуватися іншими органами товариства, крім загальних зборів, за винятком випадків, встановлених законодавством.

Частиною другою статті 51 Закону та положеннями статутів досліджуваного періоду визначено, що у разі відсутності наглядової ради, її повноваження здійснюються загальними зборами.

Виконавчим колегіальним органом Товариства є його правління, до складу якого належить голова, перший заступник голови, заступники правління та інші члени правління.

Фактично керівництво Товариством здійснює голова правління, позаяк першого заступника голови та заступників голови у періоді, за який проводиться аудит призначено не було. Відповідно до статуту Товариство:

провадить свою діяльність на комерційній основі і володіє, користується та розпоряджається належним йому майном, може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав, у тому числі укладати угоди (договори, контракти), вчиняти інші правочини;

має право бути засновником, співзасновником та учасником інших юридичних осіб, відкривати свої філії, представництва, інші відокремлені підрозділи без створення юридичної особи;

може вчиняти значний правочин на суму, що перевищує 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності, лише на підставі рішення загальних зборів;

може вчиняти правочин на суму від 10 до 25 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства на підставі рішення наглядової ради;

може вчиняти правочин на суму від 5 до 10 відсотків вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства на підставі рішення правління.

Основним джерелом доходів ПАТ «Аграрний фонд» протягом досліджуваного періоду були доходи від реалізації зерна та продуктів його переробки на внутрішньому та зовнішньому ринку, мінеральних добрив на внутрішньому ринку, тощо.

Висновки:

Невиконання наглядовою радою свої повноважень не дає можливості виконавчому органу товариства здійснювати оперативне управління діяльністю товариства через необхідність винесення питань з компетенції

наглядової ради на розгляд загальних зборів (погодження з уповноваженим органом управління).

Міністерством аграрної політики та продовольства України повноваження з управління корпоративними правами держави у статутному капіталі товариства здійснювались неефективно.

Неприйняття у досліджуваному періоді Міністерством аграрної політики та продовольства України відповідних управлінських рішень щодо корпоративного управління правами держави у статутному капіталі товариства, в тому числі, оновлення складу наглядової ради у відповідності до законодавства, не сприяло ефективній діяльності товариства.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України з моменту підписання акту приймання-передачі корпоративних прав держави від Міністерства аграрної політики та продовольства України (жовтень 2019 року) не здійснено затвердження статуту товариства у новій редакції.

Рекомендуємо:

Установчі документи товариства (положення про принципи формування наглядової ради, про наглядову раду товариства та постійні комітети наглядової ради, критерії оцінки роботи наглядової ради) потребують приведення у відповідність до законодавства та узгодження із статутом товариства.

Оновлення потребує склад наглядової ради товариства, який фактично на сьогодні є неактуальним.

Здійснення зазначеного є виключною компетенцією уповноваженого органу управління корпоративними правами держави в статутному капіталі товариства.

1.6. Дата початку і закінчення проведення внутрішнього аудиту: з 18.12.2019 по 31.03.2020.

1.7. Період за який проводиться внутрішній аудит: з 01.01.2018 по 31.03.2020.

Критерії, за якими здійснено оцінку:

- прийняття економічно доцільних та виважених управлінських рішень при виконанні статутних завдань;
- ефективність використання державного майна та коштів, збереження активів;
- порядок та стан виконання договірних зобов'язань, законність виникнення і списання дебіторської та кредиторської заборгованостей, стан претензійно-позовної роботи;
- дотримання законодавства при проведенні фінансових операцій, повноти відображення їх за даними бухгалтерського обліку та достовірності формування фінансових результатів Товариства.

II. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА

2.1. Організаційне забезпечення функціонування Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд»

2.1.1. Дослідження відповідності фактичної діяльності Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд», передбаченій Статутом Товариства та іншим регуляторним актам.

Публічне акціонерне товариство «Аграрний фонд» (далі - Товариство) є акціонерним товариством, утвореним відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22 квітня 2013 р. № 364 (Офіційний вісник України, 2013 р., № 40, ст. 1422).

Офіційне найменування Товариства:

українською мовою: повне - публічне акціонерне товариство «Аграрний фонд»; скорочене - ПАТ «Аграрний фонд»;

російською мовою: повне - публичное акционерное общество «Аграрный фонд»; скорчено - ПАО «Аграрный фонд»;

англійською мовою: повне - PUBLIC JOINT STOCK COMPANY «AGRARIAN FUND»; скорочене - PJSC «AGRARIAN FUND».

Повне та скорочене найменування Товариства є його комерційним (фірмовим) найменуванням.

Товариство у своїй діяльності керується Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України і Мінагрополітики та цим Статутом.

Товариство є публічним акціонерним товариством, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями.

Засновником Товариства є держава в особі Кабінету Міністрів України.

Єдиним акціонером Товариства є держава в особі Мінагрополітики.

Товариство є юридичною особою та набуває статусу юридичної особи з дня його державної реєстрації.

Товариство має у власності відокремлене майно (в тому числі нерухоме), **може** від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав, у тому **числі** укладати угоди (договори, контракти), вчиняти інші правочини.

Товариство провадить свою діяльність на комерційній основі і володіє, **користується** та розпоряджається належним йому майном.

Товариство має самостійний баланс, поточні та інші рахунки в установах **банків**.

Товариство має печатку та фірмовий бланк із своїм найменуванням.

Товариство не відповідає за зобов'язаннями держави, а держава не відповідає за зобов'язаннями Товариства. Товариство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями у межах належного майна відповідно до закону.

Товариство має цивільну правоздатність і дієздатність, може бути позивачем та відповідачем у суді, а також у юрисдикційних органах інших держав.

Товариство має право бути засновником, співзасновником та учасником інших юридичних осіб, відкривати свої філії, представництва, інші відокремлені підрозділи без створення юридичної особи.

Умови організації та оплати праці членів трудового колективу Товариства і їх соціального захисту визначаються відповідно до законодавства.

Метою діяльності Товариства є створення сприятливих умов для розвитку сільського господарства, функціонування ринку сільськогосподарської продукції, підтримки вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника, а також одержання прибутку від провадження господарської діяльності відповідно до законодавства.

Предметом діяльності Товариства є:

оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин;

діяльність посередників у торгівлі сільськогосподарською сировиною, живими тваринами, текстильною сировиною та напівфабрикатами;

складське господарство;

надання в оренду сільськогосподарських машин і устаткування;

виращування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур;

оброблення насіння для відтворення;

лізингові операції;

інвестиційна діяльність;

виробництво продуктів борошномельно-круп'яної промисловості;

оптова торгівля цукром, шоколадом і кондитерськими виробами;

оптова торгівля іншими харчовими продуктами;

неспеціалізована оптова торгівля харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами;

роздрібна торгівля (роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах харчовими продуктами, напоями та тютюновими виробами; роздрібна торгівля

хлібобулочними виробами, борошняними та цукровими кондитерськими виробами в спеціалізованих магазинах; роздрібна торгівля іншими харчовими продуктами в спеціалізованих магазинах);

інші види роздрібної торгівлі в неспеціалізованих магазинах (роздрібна торгівля квітами, рослинами, насінням, добривами, домашніми тваринами та кормами для них у спеціалізованих магазинах тощо);

виращування цукрової тростини, тютюну, прядивних культур, олійних плодів, пряних, ароматичних та лікарських культур;

надання послуг з перевезення;

надання послуг із зберігання зерна, обробки та технологічної переробки зерна; виробництво борошна, крупів, виробництво хліба та хлібобулочних виробів;

виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання; виробництво макаронних виробів і подібних борошняних виробів;

виробництво інших харчових продуктів;

виробництво однорідних кормів та комбикормів, виробництво готових кормів для громадського тваринництва та для тварин, що утримуються населенням;

виробництво готових кормів для домашніх тварин, кормових добавок та інших кормових продуктів;

ведення товарного сільськогосподарського виробництва; змішане сільське господарство;

поставка мінеральних добрив, засобів захисту рослин і насіння, агрохімічної продукції;

оптова торгівля мінеральними добривами та засобами захисту рослин;

оптова торгівля промисловими товарами;

організація та утримання закладів громадського харчування (діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування);

виробництво, закупівля та реалізація сировини, товарів виробничо-технічного призначення і широкого вжитку;

надання транспортно-експедиторських послуг;

здійснення внутрішніх та міжнародних перевезень вантажів;

ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування виробничого призначення; надання послуг з технічного обслуговування та ремонту транспортних засобів;

збирання та переробка вторинної сировини і відходів виробництва оброблення та видалення безпечних відходів;

відновлення відсортованих відходів;

проведення будівельних (спорудження житлових і нежитлових будівель будівництво інших споруд), ремонтних, реставраційних, дизайнерських монтажних-налагоджувальних робіт на підприємствах, житлових і нежитлових об'єктах та об'єктах соціальної сфери;

переробка деревини, в тому числі виробництво інших дерев'яних будівельних конструкцій і столярних виробів, виробництво дерев'яної тари;

провадження редакційно-видавничої і поліграфічної діяльності і надання пов'язаних з нею послуг;

провадження інноваційної діяльності, в тому числі виконання наукових дослідних, проектних, експериментально-конструкторських робіт та маркетингових досліджень, впровадження винаходів, науково-технічних розробок; дослідження та експериментальні розробки у сфері природничих технічних наук, інших природничих і технічних наук;

організація та проведення виставки-продажу, виставок, конгресів аукціонів, конференцій, семінарів, культурно-освітніх заходів, благодійних акцій

виробництво та реалізація альтернативних видів палива (повна переробка соломи, відходів зерна, відходів переробки деревини на паливні брикети та гранули);

провадження інших видів діяльності, не заборонених законодавством відповідно до мети діяльності Товариства.

Товариство провадить зовнішньоекономічну діяльність відповідно до законодавства, мети і предмета діяльності, передбачених цим Статутом.

Види діяльності, для провадження яких відповідно до закону необхідно отримати спеціальний дозвіл або ліцензію, Товариство провадить після отримання відповідних дозволів або ліцензій.

Майно Товариства становлять цінності, вартість яких відображається бухгалтерському балансі Товариства.

Товариство є власником:

коштів, отриманих від продажу цінних паперів Товариства;

доходів, отриманих Товариством в результаті господарської діяльності в Україні та за її межами;

іншого майна, набутого на підставах, не заборонених законом.

Ризик випадкової загибелі або пошкодження майна, що є власністю Товариства, несе Товариство.

Товариство має право здійснювати емісію власних цінних паперів та розміщувати їх в Україні та за її межами, купувати і продавати цінні папери та цінні папери інших емітентів, набувати право власності на цінні папери та/або відчужувати їх.

Розмір статутного капіталу Товариства становить 5000000000 (п'ять мільярдів) гривень.

Формування статутного капіталу Товариства здійснюється шляхом придбання акцій Товариства у державну власність за рахунок облігацій внутрішньої державної позики у сумі 5000000000 (п'ять мільярдів) гривень відповідно до законодавства.

Статутний капітал Товариства поділено на 50000 (п'ятдесят тисяч) простих іменних акцій номінальною вартістю 100000 (сто тисяч) гривень кожна. Прості іменні акції становлять 100 відсотків статутного капіталу Товариства.

Збільшення статутного капіталу Товариства здійснюється шляхом підвищення номінальної вартості акцій або розміщення додаткових акцій існуючої номінальної вартості в установленому законодавством порядку.

Зменшення статутного капіталу Товариства здійснюється в установленому порядку шляхом зменшення номінальної вартості акцій або шляхом анулювання раніше викуплених Товариством акцій та зменшення їх загальної кількості.

Товариство випускає прості іменні акції в бездокументарній формі на суму, що дорівнює розміру його статутного капіталу, і здійснює реєстрацію їх випуску в установленому законодавством порядку. Кожна акція Товариства є неподільною. Акція Товариства посвідчує корпоративні права акціонера щодо Товариства.

Товариство має право здійснити в установленому порядку консолідацію та дроблення акцій.

Для залучення додаткових коштів Товариство має право розміщувати відсоткові та/або дисконтні облігації на суму, яка не перевищує трикратного розміру власного капіталу Товариства або розміру забезпечення, що надається їй з цією метою третіми особами. Товариством може здійснюватися також розміщення цільових облігацій.

Товариство може здійснювати розміщення інших цінних паперів, крім акцій, за рішенням наглядової ради. Рішення про розміщення цінних паперів на суму, що перевищує 25 відсотків вартості активів Товариства, приймається загальними зборами акціонерів Товариства (далі - загальні збори).

Прибуток Товариства утворюється з надходжень від його господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці.

Товариство формує резервний капітал у розмірі 15 відсотків статутного капіталу Товариства для покриття непередбачених збитків за всіма статтями

активів та позабалансовими зобов'язаннями. Розмір щорічних відрахувань до резервного капіталу становить не менш як 5 відсотків суми чистого прибутку Товариства за рік до досягнення резервним капіталом розміру 15 відсотків статутного капіталу.

Для забезпечення виконання зобов'язань Товариства, його виробничого та соціального розвитку за рахунок прибутку та інших надходжень у Товаристві можуть бути створені інші фонди, перелік та порядок створення яких визначаються відповідно до законодавства загальними зборами.

Покриття збитків здійснюється Товариством у порядку, визначеному загальними зборами, за рахунок коштів резервного капіталу Товариства. У разі коли таких коштів недостатньо, для зазначених цілей за рішенням загальних зборів можуть використовуватися кошти інших фондів Товариства.

Органами Товариства є:

- загальні збори;
- наглядова рада;
- правління;
- ревізійна комісія.

Вищим органом Товариства є загальні збори.

До повноважень загальних зборів належить:

- 1) визначення напрямів діяльності Товариства;
- 2) внесення змін до Статуту Товариства;
- 3) прийняття рішення про анулювання викуплених акцій Товариства;
- 4) прийняття рішення про зміну типу Товариства;
- 5) прийняття рішення про розміщення акцій Товариства;
- 6) прийняття рішення про збільшення статутного капіталу Товариства;
- 7) прийняття рішення про зменшення статутного капіталу Товариства;
- 8) прийняття рішення про дроблення або консолідацію акцій Товариства;
- 9) затвердження положень про загальні збори, наглядову раду, правління та ревізійну комісію Товариства, а також внесення змін до них;
- 10) затвердження річного звіту Товариства;
- 11) розподіл прибутку і збитків Товариства з урахуванням вимог передбачених законом;
- 12) прийняття рішення про викуп Товариством розміщених ним акцій, крім випадків обов'язкового викупу акцій, визначених законом;

13) затвердження розміру річних дивідендів з урахуванням вимог, передбачених законом;

14) прийняття рішень з питань порядку проведення загальних зборів;

15) обрання членів наглядової ради, членів ревізійної комісії (ревізора);

16) прийняття рішення про припинення, в тому числі дострокове, повноважень членів наглядової ради (крім випадків, встановлених законом);

17) затвердження принципів (кодексу) корпоративного управління Товариства;

18) затвердження висновків ревізійної комісії;

19) обрання лічильної комісії;

20) прийняття рішення про вчинення значного правочину, якщо ринкова вартість майна, робіт або послуг, що є предметом такого правочину, перевищує 25 відсотків вартості активів, за даними останньої річної фінансової звітності Товариства;

21) прийняття рішення за результатами розгляду звіту наглядової ради, звіту правління, звіту ревізійної комісії;

22) прийняття рішення про виділ та припинення Товариства, затвердження порядку та строків ліквідації, порядку розподілу між акціонерами майна, що залишається після задоволення вимог кредиторів, і затвердження ліквідаційного балансу;

23) обрання комісії з припинення (ліквідаційної комісії) Товариства.

На період коли єдиним засновником та акціонером Товариства є держава:

1) повноваження загальних зборів здійснюються Мінагрополітики без скликання загальних зборів;

2) повноваження, визначені підпунктами 2, 5-8 і 22 пункту 35 цього Статуту, здійснюються Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики;

3) голова правління призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики;

4) перший заступник голови правління, заступники голови правління, інші члени правління призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики;

5) затвердження складу наглядової ради (обрання членів наглядової ради, в тому числі голови наглядової ради), припинення повноважень членів наглядової ради Товариства здійснюється Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики.

Рішення Мінагрополітики з питань, що належать до компетенції загальних зборів, оформляються у формі наказу.

Наглядова рада є органом Товариства, що здійснює захист прав акціонерів Товариства і в межах повноважень, визначених Статутом та законодавством контролює та регулює діяльність правління.

У своїй діяльності наглядова рада керується цим Статутом та положення про наглядову раду.

Наглядова рада не втручається в діяльність Товариства.

Рішення про утворення наглядової ради та затвердження складу наглядової ради (обрання членів наглядової ради, в тому числі голови наглядової ради Товариства) приймаються Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики.

Повноваження членів наглядової ради припиняються, в тому числі достроково, за рішенням Кабінету Міністрів України, що приймається за поданням Мінагрополітики.

Без рішення Кабінету Міністрів України повноваження членів наглядової ради припиняються у випадках, передбачених законом.

Наглядова рада складається з семи осіб, які мають повну цивільну дієздатність.

Якщо кількість членів наглядової ради становить менше половини загального складу, визначеного Статутом, Кабінет Міністрів України за поданням Мінагрополітики протягом одного місяця призначає решту членів наглядової ради.

Склад наглядової ради формується у порядку, визначеному законом та цим Статутом. Одна і та сама особа може обиратися до складу наглядової ради неодноразово.

Строк повноважень членів наглядової ради становить три роки. Наглядова рада здійснює свої повноваження до обрання її нового складу.

Рішення про припинення повноважень голови наглядової ради Товариства приймається Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики.

Члени наглядової ради виконують свої функції без отримання матеріального винагороди.

Засідання наглядової ради проводяться не рідше ніж один раз на квартал.

Підготовка, скликання, проведення засідань та прийняття рішень наглядовою радою здійснюються відповідно до закону, цього Статуту та положення про наглядову раду.

Засідання наглядової ради є правоможним, якщо в ньому бере участь менш як чотири члени наглядової ради.

Рішення наглядової ради приймається більшістю голосів від кількісного складу наглядової ради, визначеного цим Статутом.

На засіданні наглядової ради кожен член наглядової ради має один голос.

Рішення наглядової ради оформляються протоколом. Протокол засідання наглядової ради оформляється протягом п'яти днів після проведення засідання та підписується головуючим на засіданні та членами наглядової ради, які брали участь у засіданні.

Голова наглядової ради організовує її роботу, скликає засідання наглядової ради та головує на них, відкриває загальні збори, організовує обрання секретаря загальних зборів, здійснює інші повноваження, передбачені Статутом та положенням про наглядову раду.

У разі неможливості виконання головою наглядової ради своїх повноважень його повноваження здійснює один із членів наглядової ради за її рішенням.

Член наглядової ради не може бути одночасно членом правління та/або членом ревізійної комісії.

Член наглядової ради повинен виконувати свої обов'язки особисто і не може передавати власні повноваження іншій особі.

До повноважень наглядової ради належить:

- 1) затвердження в межах повноважень, визначених цим Статутом, положень, якими регулюються питання, пов'язані з діяльністю Товариства;
- 2) прийняття рішення про:
  - продаж раніше викуплених Товариством акцій;
  - розміщення Товариством інших цінних паперів, крім акцій;
  - викуп розміщених Товариством інших, крім акцій, цінних паперів;
- 3) затвердження ринкової вартості майна у випадках, передбачених законом;
- 4) визначення дати складення переліку осіб, які мають право на отримання дивідендів, порядку та строків виплати дивідендів у межах граничного строку, встановленого законом;
- 5) визначення дати складення переліку акціонерів, які повинні бути повідомлені про проведення загальних зборів та мають право на участь у загальних зборах відповідно до закону;
- 6) вирішення питань, віднесених законом до компетенції наглядової ради у разі злиття, приєднання, поділу, виділу або перетворення Товариства;

7) прийняття рішення про вчинення правочину у разі, коли ринкова вартість майна або послуг становить від 10 до 25 відсотків вартості активів, з даними останньої річної фінансової звітності Товариства;

8) визначення ймовірності визнання Товариства неплатоспроможним внаслідок прийняття ним на себе зобов'язань або їх виконання, в тому числі внаслідок виплати дивідендів або викупу акцій;

9) прийняття рішення про укладення договору про обслуговування емісії цінних паперів Товариства з Національним депозитарієм України, затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;

10) надсилання пропозиції акціонерам про придбання належних їм простих акцій особою (особами, що діють спільно), яка придбала контрольний пакет акцій відповідно до закону;

11) вирішення питань про участь Товариства у промислово-фінансових групах та інших об'єднаннях;

12) прийняття рішення щодо заснування, реорганізації та ліквідації юридичних осіб за участю Товариства, а також щодо розпорядження корпоративними правами Товариства щодо них;

13) обрання аудитора Товариства та визначення умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;

14) прийняття рішення про обрання оцінювача майна Товариства та затвердження умов договору, що укладатиметься з ним, встановлення розміру оплати його послуг;

15) вирішення інших питань, що належать до компетенції наглядової ради згідно із законом чи цим Статутом.

Питання, що належать до виключної компетенції наглядової ради, не можуть вирішуватися іншими органами Товариства, крім загальних зборів.

Посадові особи органів управління Товариства забезпечують членам наглядової ради доступ до інформації про діяльність Товариства в межах передбачених законом та цим Статутом.

Правління є виконавчим колегіальним органом Товариства, що здійснює управління його поточною діяльністю. До складу правління входять голова правління, перший заступник голови правління, заступники голови правління та інші члени правління.

Голова правління призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики. Контракт з головою правління укладає Мінагрополітики за погодженням з Кабінетом Міністрів України.

Перший заступник голови правління, заступники голови правління, інші члени правління призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики.

Основною формою роботи правління є засідання.

Правління підзвітне загальним зборам і наглядовій раді, організовує виконання їх рішень. Правління діє від імені Товариства в межах, установлених законом, цим Статутом.

До повноважень правління належить вирішення питань, пов'язаних з управлінням поточною діяльністю Товариства, крім питань, що законодавством та цим Статутом віднесені до виключної компетенції загальних зборів або наглядової ради.

До повноважень правління належить:

1) підготовка та подання на затвердження загальних зборів проекту стратегічного плану розвитку Товариства, затвердження оперативних планів роботи та здійснення контролю за їх виконанням, затвердження річних бізнес-планів (маркетингових та фінансових);

2) організація діяльності Товариства, фінансування, ведення обліку та складення звітності;

3) попередній розгляд питань, що належать до компетенції загальних зборів, наглядової ради, підготовка матеріалів для розгляду цих питань зазначеними органами;

4) затвердження:

рішень Товариства, що не віднесені до виключної компетенції загальних зборів та наглядової ради, зокрема з питань визначення порядку та умов здійснення господарських операцій, укладення угод, функцій та діяльності структурних підрозділів Товариства, а також регулювання поточної діяльності Товариства;

переліку відомостей, що становлять комерційну таємницю та належать до конфіденційної інформації про діяльність Товариства, а також порядку їх використання та охорони;

5) організація виконання рішень загальних зборів та наглядової ради;

6) схвалення проекту колективного договору;

7) прийняття рішення про створення філій, представництв та інших відокремлених підрозділів Товариства;

8) загальна координація роботи відокремлених підрозділів Товариства, забезпечення виконання покладених на них завдань;

9) підготовка річної фінансової звітності Товариства;

10) прийняття рішення про вчинення правочину у разі, коли ринкова вартість майна або послуг становить від 5 до 10 відсотків вартості активів, з даними останньої річної фінансової звітності Товариства;

11) забезпечення розроблення річних фінансових та інвестиційних планів;

12) затвердження цін і тарифів на товари і послуги Товариства;

13) вирішення інших питань, за винятком тих, що належать до виключної компетенції загальних зборів, наглядової ради та ревізійної комісії.

Після узгодження проекту колективного договору між правлінням та органом, уповноваженим трудовим колективом Товариства, а в разі відсутності такого органу - представником працівників Товариства, обраним трудовим колективом Товариства, колективний договір підписується головою правління та від імені трудового колективу Товариства зазначеним органом (представником).

Голова правління організовує роботу правління та в період між засіданнями правління здійснює безпосереднє керівництво Товариством, вирішує всі питання діяльності Товариства, крім тих, що належать до виключної компетенції інших органів Товариства.

Голова правління:

1) без довіреності:

вчиняє від імені Товариства правочини, зокрема розпоряджається відповідно до законодавства та цього Статуту майном Товариства, в тому числі коштами;

підписує договори, зокрема зовнішньоекономічні договори (контракти);

2) представляє Товариство у відносинах з іншими суб'єктами господарської діяльності та фізичними особами на території України та за її межами;

3) видає від імені Товариства довіреності;

4) скликає засідання правління, визначає їх порядок денний та головує на них;

5) розподіляє обов'язки між членами правління;

6) укладає від імені Товариства контракти з першим заступником заступником (заступниками) голови правління, іншими членами правління, призначає та звільняє працівників Товариства, в тому числі керівників та головних бухгалтерів філій, представництв, інших відокремлених підрозділів Товариства, застосовує до них заходи заохочення та накладає дисциплінарні стягнення;

7) видає відповідно до своїх повноважень накази та дає розпорядження обов'язкові для виконання працівниками Товариства;

8) затверджує штатний розпис Товариства та штатний розпис відокремлених структурних підрозділів, а також розміри посадових окладів працівників Товариства;

9) підписує колективний договір;

10) вимагає скликання позачергових засідань наглядової ради, бере участь у її засіданнях;

11) затверджує посадові інструкції працівників Товариства, приймає рішення про їх відрядження;

12) вживає заходів для досудового врегулювання спорів, підписує позовні заяви, скарги та інші документи, що можуть бути предметом судового розгляду, представляє інтереси Товариства в суді з усіма правами, наданими законом позивачу, відповідачу, третій особі в судовому процесі, в тому числі щодо повної або часткової відмови від позовних вимог, визнання позову, зміни предмета позову, укладення мирової угоди, оскарження судового рішення, подає виконавчий документ до стягнення або видає довіреність на вчинення відповідних дій іншій особі;

13) виконує інші функції, необхідні для забезпечення поточної діяльності Товариства.

На час тимчасової відсутності голови правління голова правління наказом призначає одного з членів правління виконуючим обов'язки голови правління.

Голова правління може доручати вирішення окремих питань, що належать до його компетенції, своїм заступникам або керівникам структурних підрозділів у межах, передбачених цим Статутом та положенням про правління.

Члени правління та інші особи мають право підпису від імені Товариства на підставі довіреностей, які видає голова правління.

Голова правління здійснює розподіл обов'язків між членами правління та має право передавати свої повноваження іншим членам правління шляхом видання наказів про розподіл повноважень.

Засідання правління проводяться в міру потреби, але не рідше ніж один раз на місяць. Засідання правління вважається правоможним, якщо на ньому присутні більше половини його членів.

Рішення правління приймається простою більшістю голосів від загальної кількості членів правління. У разі рівного розподілу голосів вирішальним є голос голови правління. Кожний член правління на його засіданні має один голос.

Кожний член правління має право вносити питання до порядку денного засідання правління.

За запрошенням голови правління будь-яка особа має право бути присутньою на засіданнях правління.

Рішення правління оформляються протоколом, який підписується головою на засіданні, членами правління, що брали участь у засіданні.

Вимоги до змісту та форми протоколу засідання правління визначаються положенням про правління. Протоколи зберігаються за місцезнаходженням правління. Ведення протоколів засідань правління забезпечується головою правління.

Питання правового статусу правління, порядку скликання та проведення засідань правління, які не врегульовані у цьому Статуті, вирішуються відповідно до положення про правління.

Контроль за фінансово-господарською діяльністю Товариства здійснює ревізійна комісія.

Члени ревізійної комісії обираються загальними зборами у складі п'яти осіб строком на п'ять років. Повноваження членів ревізійної комісії припиняються за рішенням загальних зборів. До складу ревізійної комісії не можуть входити особи, які не мають повної цивільної дієздатності, члени правління та наглядової ради, корпоративний секретар та члени інших органів Товариства.

У разі вибуття члена ревізійної комісії з її складу до закінчення строку повноважень загальні збори обирають нового члена ревізійної комісії на решту строку повноважень ревізійної комісії.

Перевірки фінансово-господарської діяльності Товариства проводяться ревізійною комісією за дорученням загальних зборів.

На вимогу ревізійної комісії повинні надаватися матеріали, бухгалтерські або інші документи і пояснення посадових осіб Товариства.

Ревізійна комісія має право залучати до проведення ревізій експертів числа осіб, що не перебувають у трудових відносинах з Товариством.

Ревізійна комісія інформує про результати кожної проведеної неперевірки загальні збори. Члени ревізійної комісії мають право брати участь у засіданнях правління з правом дорадчого голосу.

Ревізійна комісія має право вносити пропозиції до порядку денного загальних зборів.

Ревізійна комісія готує для розгляду на загальних зборах висновок річним звітом Товариства, в якому міститься інформація про:

підтвердження достовірності та повноти даних фінансової звітності відповідний період;

факти порушення законодавства під час провадження фінансово-господарської діяльності та встановленого порядку ведення бухгалтерського обліку та подання звітності;

встановлений порядок ведення бухгалтерського обліку та подання звітності.

У разі виникнення загрози інтересам Товариства або виявлення зловживань з боку його посадових осіб ревізійна комісія повинна повідомити загальним зборам.

Товариство веде оперативний і бухгалтерський облік результатів своєї господарської діяльності відповідно до законодавства.

Фінансові результати діяльності Товариства визначаються на підставі відповідного річного бухгалтерського звіту.

Перший фінансовий рік Товариства починається з дати його реєстрації і закінчується 31 грудня того ж року. Наступні фінансові роки відповідають календарним.

Товариство забезпечує подання фінансової і статистичної звітності та іншої інформації в обсягах та у строки, передбачені законодавством.

Внесення змін до цього Статуту здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України.

Зміни до Статуту підлягають державній реєстрації.

Товариство припиняється в результаті передачі всього його майна, прав та обов'язків іншим підприємницьким товариствам - правонаступникам (шляхом злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації відповідно до законодавства. Припинення Товариства здійснюється в порядку, передбаченому законодавством.

Злиття, приєднання, поділ, виділ, перетворення або ліквідація Товариства здійснюються за рішенням Кабінету Міністрів України, а у випадках, установлених законом, - за рішенням суду.

Припинення Товариства здійснюється комісією з припинення (ліквідаційною комісією), утвореною в установленому законом порядку.

Висновок: за результатами перевірки відповідності фактичної діяльності Товариства видам діяльності, передбачених Статутами, законодавством, та отриманим дозвільним документам порушень не встановлено.

2.1.2 Аналіз виконання вимог попередніх контрольних заходів, проведених за досліджуваний період

Проведеним аналізом стану усунення порушень та недоліків, виявлених попередніми контрольними заходами, встановлено, що згідно журналу реєстрацій перевірок ПАТ «Аграрний фонд» на Товаристві з 01.01.2018 по 31.12.2019 проведено перевірки наступними контролюючими органами та до аудиту надано:

1. Чотири позапланових перевірок проведених органами Державної фіскальної служби України. Інформація щодо встановлених порушень та їх усунення до аудиту не надана.

2. Державною аудиторською службою України проведено фінансовий аудит ПАТ «Аграрний фонд» за період з 01.01.2016 по 30.06.2018 (аудиторський звіт від 24.09.2018 № 07-23/5).

За результатом аудиту встановлено, що по причині несвоєчасного затвердження стратегічних, інвестиційних та фінансових планів не дає можливість у повній мірі виконати поставлені цілі та завдання, зокрема з часом створення Товариством жодного разу не було виконане завдання щодо формування продовольчого резерву обсягом 1 млн тон та 300 тон цукру.

Невиконання наглядовою радою Товариства своїх функцій не дає можливості, без погодження з Мінагрополітики у якості загальних зборів прийняття рішення щодо вчинення правочину вартістю від 10 до 25 та більше 2 відсотків вартості майна, заснування, реорганізації та ліквідації юридичних осіб, вирішення інших питань, віднесених до компетенції наглядової ради відповідно до чинного законодавства. Крім того, відсутнє затверджене загальними зборами положення про принципи формування наглядової ради Товариства.

Внаслідок визнання ДП «Луцький КХП № 2», ТОВ «Хлібозавод «Салтівський», ПАТ «Берегівський КХП», неплатоспроможними можлива втрата Товариством обігових коштів у дебіторській заборгованості на загальну суму 18,82 млн гривень. ПАТ «Аграрний фонд» з даними контрагентами веде претензійно-позовну роботу.

Неналежне виконання зберігачами зобов'язань за договорами зберігання об'єктів товарно-матеріальних цінностей, що належать ПАТ «Аграрний фонд», призвело до їх втрат загалом на 18,82 млн грн (4 243,695 тон зерна та продукції його переробки).

Відсутність у ПАТ «Аграрний фонд» власних виробничих потужностей щодо зберігання, переробки та транспортування зерна і продуктів його переробки значно зменшує прибутковість Товариства.

ПАТ «Аграрний фонд» було понесено непродуктивних витрат на зберігання цукру-піску, що належить ДСБУ «Аграрний фонд» на загальну суму 12,5 млн гривень. Товариством вживаються заходи щодо відшкодування даних непродуктивних витрат.

Унаслідок несвоєчасного списання кредиторської заборгованості на виконання норм чинного законодавства Товариство занизило у бухгалтерському обліку доходів на 2,1 млн грн. Під час проведення аудиту кредиторська заборгованість відкоригована у бухгалтерському обліку та звітності ПАТ «Аграрний фонд».

Через визнання банківських установ ПАТ «РАДИКАЛ БАНК» та ПАТ «БРОКБІЗНЕСБАНК» неплатоспроможними та їх ліквідації Товариством може бути втрачено обігових коштів на загальну суму 2,5 млрд гривень.

Встановлено наявність дебіторська заборгованість на суму 3,1 млн грн ФГ «Куріна І.В.», ФГ «Са.ЄР» та ПАП «Медобори», які згідно з даними Єдиного

державного реєстру юридичних осіб Міністерства юстиції України ліквідовано як юридичні особи, що призвело до втрати Товариством доходів на зазначену суму.

Висновок: Робота щодо усунення виявлених порушень та недоліків триває.

2.1.3. Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності

Оцінка діяльності ПАТ «Аграрний фонд» за 2018 -2019 роки, проведена шляхом аналізу фактичних показників його фінансово-господарської діяльності, а також їх порівнянням із відповідними показниками за попередній рік та виявлення факторів, що вплинули на їх відхилення.

Аналіз фінансово-господарської діяльності проведено за даними балансу (форма № 1.), звіту про фінансові результати (форма № 2.) за 2018 та 2019 роки.

Аналіз проведено відповідно до Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170.

Основні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Аграрний фонд» за досліджуваний період характеризують економічний стан наступним чином.

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за роками складав:

Період	2018	2019
тис. грн.	6 859 979,0	6 140 593,0

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) у 2019 році зменшився на 719 386,0 тис. грн. або на 10,5 % порівняно з 2018 роком.

Витрати на виробництво у 2019 році у порівнянні з 2018 роком, збільшились на 2 781 418,0 тис. грн, або в 3 рази.

Період	2018	2019
Тис. грн.	1 378 490,0	4 159 908,0

Структура та динаміка операційних витрат за економічними елементами характеризує динаміку їх змін за 2019 рік порівняно з 2018 роком та показує, які елементи значно вплинули на зростання суми витрат операційної діяльності на одну гривню реалізованої продукції.

Показники	2018 рік		2019 рік		Абсолютне зростання тис. грн.	Коефіцієнт зростання
	Сума, тис. грн	Пит. вага, %	Сума, тис. грн	Пит. вага, %		
1	2	3	4	5	6=4-2	7=4/2
Матеріальні витрати	872 779,0	63,3	1 679 780,0	40,4	807 001,0	1,92
Витрати на оплату праці	134 225,0	9,7	240 574,0	5,8	106 349,0	1,79

Відрахування на соціальні заходи	20 573,0	1,5	29 198,0	0,7	8 625,0	1,42
Амортизаційні відрахування	2 853,0	0,2	5 734,0	0,1	2 881,0	2,01
Інші операційні витрати	348 060,0	25,2	2 204 622,0	53,0	1 856 562,0	6,33
Разом операційних витрат	1 378 490,0	100,0	4 159 908,0	100,0	2 781 418,0	3,02
Чистий дохід від реалізації продукції	6 859 979,0	X	6 140 593,0	X	-719 386,0	0,90
Сума витрат операційної діяльності на 1 грн реалізованої продукції	0,20	X	0,68	X	0,48	3,37

Найбільшу питому вагу в складі операційних витрат складали у 2018 році матеріальні витрати – 63,3 % та у 2019 році інші операційні витрати – 53,0 %.

Матеріальні витрати в 2019 році збільшились на 807 001,0 тис. грн, або на 92 % значення 2018 року.

Витрати на оплату праці у 2019 році збільшились на 106 349,0 тис. грн або на 79 %. Питома вага зазначеного показника в 2018 – 2019 роках складала 9,7 % та 5,8 % відповідно. Коефіцієнт зростання витрат на оплату праці (1,79) більший за коефіцієнта зростання чистого доходу від реалізації продукції (0,90), що свідчить про зниження продуктивності праці.

Відрахування на соціальні заходи в 2019 році збільшились на 2 881 тис. грн або 42 % значення 2018 року. Питома вага зазначеного показника в 2018 – 2019 роках складала 1,5 % та 0,7 % відповідно.

Розмір амортизаційних відрахувань в 2019 році в абсолютному значенні збільшився на 2 881,0 тис. грн, або на 101 %, порівняно з 2018 роком. Питома вага амортизації в 2018 - 2019 роках складала 0,2 % та 0,1 % відповідно, до загального розміру операційних витрат.

Інші операційні витрати у 2019 році збільшились в абсолютному значенні на 1 856 562,0 тис. грн або на 533 % порівняно з 2018 роком. Питома вага інших операційних витрат в загальному обсязі операційних витрат у 2018 - 2019 роках складала 25,2 % та 53,0 % відповідно.

Сума витрат операційної діяльності на 1,0 грн реалізованої продукції у 2018 році складала 0,20 та у 2019 році 0,48.

Собівартість реалізованої продукції по Товариству за аналізований період змінювалась таким чином:

Період	2018	2019
тис. грн.	6 306 725,0	5 779 091,0

У 2019 році в порівнянні з 2018 роком собівартість реалізованої продукції зменшилась на 527 634,0 тис. грн, або на 8,4 %.

Валовий прибуток Товариства протягом періоду, що підлягав дослідженню, характеризувався наступними значеннями:

Період	2018	2019
тис. грн.	553 254,0	361 502,0

У 2019 році Товариство отримало валовий прибуток на 191 752,0 тис. грн менше, ніж у 2018 році.

Чистий фінансовий результат Товариства за досліджуваний період виражений такими значеннями:

Період	2018	2019
тис. грн.	147 043,0	- 3 269 084,0

Так, за результатами діяльності ПАТ «Аграрний фонд» у 2018 році отримало прибуток в розмірі 147 043,0 тис. грн та у 2019 році отримало збиток в розмірі 3 269 084,0 тис. гривень.

Згідно звіту про фінансовий стан Товариства за досліджуваний період вартість активів становила:

Період	31.12.2018	31.12.2019
тис. грн.	8 782 631	3 544 534

Так, за результатами діяльності ПАТ «Аграрний фонд» у 2019 році балансова вартість активів Товариства знизилась на 5 238 097 тис. грн.

Оцінкою ефективності управління Товариством, проведеною за сукупністю коефіцієнтів, які характеризують прибутковість, платоспроможність та ліквідність, встановлено:

Найменування	оптимальне значення	2018 рік	2019 рік
Коефіцієнт рентабельності активів (характеризує ефективність використання активів підприємства)	> 0 збільшення	1,7	- 92,2
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу (характеризує частку чистого прибутку у власному капіталі)	Збільшення	2,6	- 161,0
Коефіцієнт рентабельності діяльності (характеризує ефективність господарської діяльності підприємства)	> 0 збільшення	2,1	- 53,2
Коефіцієнт фінансової стійкості (характеризує співвідношення власних та позикових коштів і залежність підприємства від зовнішніх фінансових джерел)	Збільшення	1,8	1,3
Коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) (показує достатність ресурсів підприємства, які може бути використано для погашення його поточних зобов'язань)	> 1	2,6	2,0

Коефіцієнт зносу основних засобів (характеризує інвестиційну політику підприємства)	зменшення	0,2	0,4
---	-----------	-----	-----

Коефіцієнт рентабельності активів показує розмір чистого прибутку на одну гривню активів та характеризує ефективність використання активів. Так, у 2019 році Товариством отримано збиток та свідчить про неефективне використання активів.

Коефіцієнт рентабельності діяльності та рентабельності власного капіталу у 2019 році визначає збитковість Товариства та свідчить про неефективну господарську діяльність.

Коефіцієнт фінансової стійкості характеризує співвідношення власних та позикових коштів. Зменшення зазначеного коефіцієнта у досліджуваному періоді свідчить про залежність Товариства від зовнішніх джерел.

Коефіцієнт поточної ліквідності (покривля) має тенденцію до зменшення та свідчить про зменшення ресурсів Товариства, які може бути використано для погашення його поточних зобов'язань.

Коефіцієнт зносу основних засобів збільшується, вказує на зношеність основних засобів на 40 % у 2019 році та свідчить про потребу оновлення матеріальної бази Товариства.

Копії фінансової звітності за 2018-2019 роки «Додатку 4 до звіту».

Висновок:

Аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ПАТ «Аграрний фонд» показав отримання у 2018 році прибутку в розмірі 147 043,0 тис. грн та у 2019 році погіршення фінансового стану, отримання збитку в розмірі 3 269 084,0 тис. грн, зниження балансової вартості активів, що свідчить про неефективне управління Товариством.

Коефіцієнт зростання витрат на оплату праці у досліджуваному періоді більший коефіцієнта зростання чистого доходу від реалізації продукції, що свідчить про зниження продуктивності праці.

Рекомендуємо: Забезпечити ефективне управління Товариством з підвищення ефективності використання державного майна та показників майнового стану.

Аналізуючи основні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Аграрний фонд» за результатами 2019 року встановлено, що в порушення п. ст. 70 Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-ІІ (із змінами та доповненнями) без прийняття наглядовою радою (загальні збори) рішення про надання згоди значного правочину здійснення списання більше 10 % вартості активів за даними останньої річної фінансової звітності Товариства на загальну суму 3 633 529 498,69 грн, з них списання заборгованості по банківським вкладам в ПАТ «Брокбізнесбанк» на 2 145 976 235, 02 гривень (у зв'язку з ліквідацією ПАТ «Брокбізнесбанк» як юридичної особи;

списано заборгованість по банківським вкладам ПАТ «Радикал банк» на 336 952 000,80 грн., чим завищено витрати на зазначену суму, що призвело

до зниження фінансового результату та недоотримання державного бюджету у вигляді податку на прибуток на суму 60,5 млн грн та дивідендів;

за результатами аналізу переліку запасів, втрати від знецінення яких віднесені на 946 рахунок (Дт 946 Кт 2811 на загальну суму 1 150 601 262,87 грн) встановлено, що при тому що за результатами аналізу картки рахунку 946 встановлено, що деякі товарні позиції за аналітикою Кт – «окупована територія», «ППР» та інші. Тобто, протоколом інвентаризаційної комісії від 19.12.2019 Товариством визнано факт нестач та неможливість їх використання в майбутніх періодах. Враховуючи вищезазначене, Товариством неправомірно сформовано резерв уцінки по зазначеним товарним групам та не нараховано податкових зобов'язань з ПДВ (компенсуючих) відповідно до п. 198.5 ст. 198 ПКУ орієнтовно на суму 77 млн грн (висока вірогідність застосування контролюючими органами до Товариства штрафних санкції в розмірі 50% від суми незадекларованих податкових зобов'язань та пені).

Слід зазначити, що керівником ПАТ «Аграрний Фонд» Баришевим І.Г. не забезпечено виконання п. 12 Порядку здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів внутрішнього аудиту, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.09.2011 № 1001 (із змінами та доповненнями) в частині повного та безперешкодного доступу до активів, документів, інформації та баз даних, які стосувалися аудиторських завдань, а саме – не надано відповіді на численні запити про отримання інформації, необхідних для здійснення внутрішнього аудиту.

Так, наприклад, станом на 17 годину 31.03.2020 року, аудиторам повторно не надано інформація за запитом № 37, який отримано в.о. голови правління ПАТ «Аграрний фонд» Баришевим І.Г. 26 березня 2020 року та здійснено на ньому ним запис: «Враховуючи значну кількість інформації матеріали будуть надаватися по мірі підготовки».

Затит № 37, в додатку № 3 до аудиторського звіту.

2.1.4. Дослідження правильності складання та виконання фінансових планів.

Аудиторським дослідженням встановлено, що надані для дослідження фінансові плани ПАТ «Аграрний фонд» на 2018 та 2019 роки за своєю формою відповідали вимогам Порядку складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 02.03.2015 № 205 (далі - Порядок № 205).

Аналізом дотримання встановленої законодавством процедури складання фінансових планів ПАТ «Аграрний фонд», обґрунтованості включення до них показників, а також їх затвердження (погодження) встановлено наступне.

Зокрема, фінансовий план на 2018 рік підписаний головою правління ПАТ «Аграрний фонд» Радченко А.А., погоджено директором Департаменту правової та законопроектної роботи Півоваровим А.А. 26.06.2018 та затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 495-р.

Фінансовий план на 2019 рік підписаний головою правління ПАТ «Аграрний фонд» Радченко А.А., погоджений в.о. Міністра аграрної політики та продовольства Трофімцевою О.В. 27.03.2019 та затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 № 209-р.

Слід відмітити, що погодження Мінагрополітики фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» на 2018 рік проведено 26.06.2018, на 2019 рік 27.03.2019 та затвердження Кабінетом Міністрів України відбулося 11.07.2018, 03.04.2019 відповідно, тобто із порушенням терміну, визначеного Порядком складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 02.03.2015 № 205.

Станом на 31.03.2020 фінансовий план ПАТ «Аграрний фонд» на 2020 рік не затверджено, та відповідно був поданий на розгляд до Органу управління 10 лютого 2020 року, тобто із порушенням терміну визначеного Порядком складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки затвердженого наказом Мінекономіки від 02.03.2015 № 205.

Звіт про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» за 2018 рік підписаний головою правління Радченко А.А.

Фінансовим планом на 2018 рік передбачалось отримати чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на суму 6 296 858,0 тис. грн та фактично отримано в розмірі 6 859 979,0 тис. грн, що на 563 121,0 тис. грн або 8,9 % більше планового завдання.

Чистий дохід (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) Товариством отримано за рахунок реалізації:

- зерна на суму 1 664 254,0 тис. грн (360,6 тис. тон), що на 748 360,0 тис. грн (149,6 тис. тон) або 81,7 % більше запланованого (план: 915 894,0 тис. грн (205,6 тис. тон));

- продуктів переробки на суму 1 045 036,0 тис. грн (211,7 тис. тон), що на 1 224 089,0 тис. грн (251,3 тис. тон) або 53,9 % менше запланованого (план: 2 269 125,0 тис. грн (463,0 тис. тон));

- інших ТМЦ на суму 4 150 689,0 тис. грн (504,5 тис. тон), що на 1 038 850,0 тис. грн (59,0 тис. тон) або 33,4 % більше запланованого (план 3 111 839,0 тис. грн (446,0 тис. тон)).

Відповідно до звіту про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» за 2018 рік, інші операційні доходи не планувались та фактично отримано 1 467,0 тис. грн (1,93 % від сукупного доходу)

Інші операційні доходи отримано за рахунок:

- курсових різниць в розмірі 101 941,0 тис. грн,
- отримання ТМЦ при перевезенні та переробці на суму 4 235,0 тис. грн,
- претензії-вимоги до перевізників та зберігачів в розмірі 144,0 тис. грн,
- штрафів, пені, неустойки на суму 12 837,0 тис. грн,
- компенсації судового збору в розмірі 8 282,0 тис. грн,
- компенсації витрат за зберігання та навантаження на суму 6 105,0 тис. грн,

- інше в розмірі 1 923,0 тис. гривень.

Інші фінансові доходи (відсотки по банківських вкладах) отримано в розмірі 17 177,0 тис. грн, що на 389 045,0 тис. грн менше запланованого (план – 406 222,0 тис. грн).

Інші доходи заплановано в розмірі 423 000,0 тис. грн та отримано 5 794,0 тис. грн, що на 417 206,0 тис. грн менше запланованого.

Загальний дохід Товариства за 2018 рік склав 7 018 417,0 тис. грн, що на 107 663,0 тис. грн, або на 1,5 % менше від планового завдання (план – 7 126 080,0 тис. грн). Таким чином, рівень виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» по доходах за 2018 року склав 98,5 відсотків.

Дослідженням стану виконання фінансового плану за витратами встановлено, що фактичні сукупні витрати Товариства за 2018 рік становили 6 871 374,0 тис. грн і були меншими від планових на 108 722,0 тис. грн, або на 1,6 % (план – 6 980 096,0 тис. грн).

Аналізом загальних витрат Товариства та безпосередньо собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг), як одної із основних їх складових, встановлено наступне.

У 2018 році Товариством запланована собівартість реалізованої продукції в розмірі 5 541 555,0 тис. грн, або 79,4 % загальних планових витрат.

Згідно із звітними даними фактична собівартість реалізованої продукції за 2018 рік склала 6 306 725,0 тис. грн, або 91,8 % загальних фактичних витрат, і є більшою за планову на 765 170,0 тис. грн, або на 13,8 відсотків.

Адміністративні витрати склали 183 281,0 тис. грн, що менше від плану на 12 878,0 тис. грн, або на 6,6 відсотків (план – 196 159,0 тис. грн).

У складі адміністративних проведено витрат, що перевищують заплановані або не планувались:

- витрати, пов'язані з використанням власних службових автомобілів в розмірі 4 196,0 тис. грн, що на 153,0 тис. грн більше запланованих,
- витрати на юридичні послуги в розмірі 2 368,0 тис. грн, що на 859,0 тис. грн більше запланованих,
- витрати на програмне забезпечення на суму 1 157,0 тис. грн, що на 481,0 тис. грн більше запланованих,
- витрати на послуги сторонніх організацій в розмірі 1 963,0 тис. грн, що на 150,0 тис. грн більше планового показника,
- інші витрати на суму 4 576,0 тис. грн, що на 1 117,0 тис. грн більше запланованих.

Витрати на збут склали 130 265,0 тис. грн та були меншими від плану на 163 894,0 тис. грн, або на 55,7 % (план – 294 159,0 тис. грн).

У складі витрат на збут проведено не заплановані витрати на просування продукції в розмірі 2 854,0 тис. гривень.

Відповідно до звіту про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» за 2018 рік, інші операційні витрати проведено на суму 118 185,0 тис. грн, що на 13 701,0 тис. грн, або 13,1 % перевищили заплановані витрати.

Інші операційні витрати проведено за рахунок:

- курсових різниць на суму 109 894,0 тис. грн, показник не планувався,

- знецінення запасів, псування цінностей на суму 5 902,0 тис. грн, що на 418,0 тис. грн більше запланованого,
- списання ПДВ в розмірі 444,0 тис. грн, показник не планувався,
- штрафів, пені, неустойок на суму 715,0 тис. грн, показник не планувався,
- лікарняні на суму 418,0 тис. грн, показник не планувався,
- інші в розмірі 812,0 тис. грн, показник не планувався.

Фінансові витрати за 2018 рік проведено в розмірі 99 200,0 тис. грн, що на 306 330,0 тис. грн менше запланованого.

Фінансові витрати проведено за рахунок:

- витрат, пов'язаних з залученням кредитних коштів в розмірі 90 562,0 тис. грн, що на 279 968,0 тис. грн менше запланованого,

- витрат на фінансовий лізинг в розмірі 1 102,0 тис. грн, показник не планувався,

- витрат на нотаріальні та інші послуги пов'язані із залученням коштів в розмірі 7 536,0 тис. грн, що на 27 464,0 тис. грн менше запланованого.

Також, відповідно до звіту про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» за 2018 рік, проведено інші витрати на суму 1 441,0 тис. грн, що на 398 559,0 тис. грн менше запланованого (план 400 000,0 тис. грн).

За результатами діяльності 2018 року Товариство отримало прибуток в розмірі 147 043,0 тис. грн, що на 1 059,0 тис. грн більше планового показника (план – 145 984,0 тис. грн).

Таким чином, ПАТ «Аграрний фонд» за 2018 рік отримано інші операційні доходи в розмірі 135 467,0 тис. грн та проведено витрати на загальну суму 116 239,0 тис. грн не передбачені фінансовим планом.

Звіт про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» за 2019 рік підписаний в.о. голови правління Баришевим ІГ.

Фінансовим планом на 2019 рік передбачалось отримати чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на суму 6 668 654,0 тис. грн та фактично отримано в розмірі 6 140 593,0 тис. грн, що на 528 061,0 тис. грн або 7,9 % менше планового завдання.

Чистий дохід (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) Товариством отримано за 2019 рік за рахунок реалізації:

- зерна на суму 1 329 991,0 тис. грн (342 тис. тон), що на 547 574,0 тис. грн (204 тис. тон) або 70,9 % більше запланованого (план: 782 417,0 тис. грн (138 тис. тон));

- продуктів переробки на суму 575 143,0 тис. грн (98 тис. тон), що на 2 438,0 тис. грн (372 тис. тон) або 80,9 % менше запланованого (план 3 014 521,0 тис. грн (470 тис. тон));

- інших ТМЦ на суму 4 235 459,0 тис. грн (515 тис. тон), що на 1 363 744,0 тис. грн (157 тис. тон) або 43,9 % більше запланованого (план 2 871 714,0 тис. грн (358 тис. тон)).

Відповідно до звіту про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» за 2019 рік, інші операційні доходи не планувались та фактично отримано 2

126,0 тис. грн (4,3 % від сукупного доходу)

Інші операційні доходи отримано за рахунок:

- курсових різниць в розмірі 211 074,0 тис. грн,
- визнані суми штрафів, пені, неустойок та інших санкцій за порушення господарських договорів на суму 37 250,0 тис. грн,
- отримання ТМЦ при перевезенні та переробці на суму 1 633,0 тис. грн,
- претензії-вимоги до перевізників та зберігачів в розмірі 20 997,0 тис. грн,
- компенсації судового збору в розмірі 481,0 тис. грн,
- компенсації витрат за зберігання та навантаження на суму 4 631,0 тис. грн,
- інше в розмірі 31 862,0 тис. гривень.

Інші фінансові доходи (відсотки по залишкам коштів на депозитних рахунках) отримано в розмірі 8 269,0 тис. грн, що на 177 966,0 тис. грн менше запланованого (план – 186 235,0 тис. грн).

Інші доходи заплановано в розмірі 492 000,0 тис. грн та отримано 23 775,0 тис. грн, що на 468 225,0 тис. грн менше запланованого.

Загальний дохід Товариства за 2019 рік склав 6 450 763,0 тис. грн, що на 896 126,0 тис. грн, або на 12,2 % менше від планового завдання (план – 7 346 889,0 тис. грн). Таким чином, рівень виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» по доходах за 2019 року склав 87,8 відсотків.

Дослідженням стану виконання фінансового плану за витратами встановлено, що фактичні сукупні витрати Товариства за 2019 рік становили 9 719 847,0 тис. грн і були більше планових на 2 529 854,0 тис. грн, або на 35,2 % (план – 7 189 993,0 тис. грн).

Аналізом загальних витрат Товариства та безпосередньо собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт та послуг), як одної із основних їх складових, встановлено наступне.

У 2019 році Товариством запланована собівартість реалізованої продукції в розмірі 5 279 964,0 тис. грн, або 73,4 % загальних планових витрат.

Згідно із звітними даними фактична собівартість реалізованої продукції за 2019 рік склала 5 779 091,0 тис. грн, або 59,5 % загальних фактичних витрат, і є більшою за планову на 499 127,0 тис. грн, або на 9,5 відсотків.

Адміністративні витрати склали 328 829,0 тис. грн, що більше від плану на 4 605,0 тис. грн, або на 1,4 відсоток (план – 324 224,0 тис. грн).

У складі адміністративних проведено витрат, що перевищують заплановані або не планувались:

- витрати на службові відрядження в розмірі 977,0 тис. грн, що на 162,0 тис. грн більше запланованих,

- витрати на зв'язок на суму 474,0 тис. грн, що на 124,0 тис. грн більше запланованих,

- витрати на оплату праці в розмірі 237 097,0 тис. грн, що на 11 557,0 тис. грн більше запланованих,

- амортизація основних засобів і нематеріальних активів загальногосподарського призначення на суму 6 638,0 тис. грн, що на 4 628,0 тис. грн більше запланованих,

- витрати на юридичні послуги в розмірі 7 836,0 тис. грн, що на

5 580,0 тис. грн більше запланованих,

- витрати на підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів на суму 374,0 тис. грн, що на 14,0 тис. грн більше запланованих,

- витрати на програмне забезпечення на суму 4 922,0 тис. грн, що на 4 213,0 тис. грн більше запланованих,

- витрати на поточний ремонт в розмірі 1 801,0 тис. грн, що на 1 669,0 тис. грн більше запланованих,

- витрати на послуги сторонніх організацій в розмірі 6 005,0 тис. грн, що на 4 104,0 тис. грн більше планового показника,

- витрати на врегулювання судових спорів на суму 3 559,0 тис. грн, що на 544,0 тис. грн більше запланованих,

- витрати пов'язані з цукром в розмірі 9 394,0 тис. грн, показник не планувався,

- інші витрати на суму 34 406,0 тис. грн, що на 8 710,0 тис. грн більше запланованих.

Витрати на збут склали 296 163,0 тис. грн та були меншими від плану в 108 624,0 тис. грн, або на 26,8 % (план - 404 787,0 тис. грн).

У складі витрат на збут проведено не заплановані витрат на брокерські винагороди в розмірі 9 761,0 тис. грн та інші на суму 13 140,0 тис. гривень.

Відповідно до звіту про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» за 2019 рік, інші операційні витрати проведено на суму 2 896 153,0 тис. грн, що на 2 889 577,0 тис. грн, або у 440 раз перевищили заплановані витрати (план - 6 576,0 тис. грн).

Інші операційні витрати проведено за рахунок:

- курсових різниць на суму 130 634,0 тис. грн, показник не планувався,
- відрахування до резерву сумнівних боргів в розмірі 402 220,0 тис. грн, показник не планувався,

- витрат на штрафи, пені, неустойки на суму 1 223,0 тис. грн, показник не планувався,

- знецінення запасів, псування цінностей на суму 25 276,0 тис. грн, що на 700,0 тис. грн більше запланованого,

- лікарняні на суму 565,0 тис. грн, показник не планувався,

- списання ПДВ в розмірі 5 123,0 тис. грн, показник не планувався,

- створення резерву уцінки запасів на суму 1 150 601,0 тис. грн, показник не планувався,

- списання дебіторської заборгованості по банківському вкладу в розмірі 159 576,0 тис. грн, показник не планувався,

- інші в розмірі 20 935,0 тис. грн, показник не планувався.

Фінансові витрати за 2019 рік проведено в розмірі 399 620,0 тис. грн, що на 340 380,0 тис. грн менше запланованого.

Фінансові витрати проведено за рахунок:

- витрат по кредитних коштах в розмірі 283 299,0 тис. грн, що на 406 700 тис. грн менше запланованого,

- витрат на нотаріальні та інші послуги пов'язані із залученням коштів в розмірі 104 807,0 тис. грн, що на 54 807,0 тис. грн більше запланованого,

- витрат на фінансовий лізинг в розмірі 8 730,0 тис. грн, показник не планувався,

- інші на суму 2 784,0 тис. грн, показник не планувався.

Також, відповідно до звіту про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» за 2019 рік, проведено інші витрати на суму 19 991,0 тис. грн, що на 380 009,0 тис. грн менше запланованого (план – 400 000,0 тис. грн).

За результатами діяльності 2019 року Товариство отримало збиток в розмірі 3 269 084,0 тис. грн, при плані отримання прибутку на суму 156 896,0 тис. гривень

Таким чином, ПАТ «Аграрний фонд» за 2019 рік отримано інші операційні доходи в розмірі 278 126,0 тис. грн та проведено витрати на загальну суму 2 914 686,0 тис. грн не передбачені фінансовим планом.

Крім цього, у 2019 році за результатами діяльності витрати ПАТ «Аграрний фонд» перевищили доходи та призвело до отримання збитку в розмірі 3 269 084,0 тис. гривень.

Копії фінансових планів на 2018 рік, 2019 рік та Звітів про їх виконання в додатку № 4 до звіту.

Висновок:

Погодження Мінагрополітики фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» на 2018 рік проведено 26.06.2018, на 2019 рік - 27.03.2019 та затвердження Кабінетом Міністрів України відбулося 11.07.2018, 03.04.2019 відповідно, тобто із порушенням терміну, визначеного Порядком складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 02.03.2015 № 205.

Станом на 31.03.2020 фінансовий план ПАТ «Аграрний фонд» на 2020 рік не затверджено, та відповідно був поданий на розгляд до Органу управління 10.02.2020, тобто із порушенням терміну визначений Порядком складання, затвердження та контролю виконання фінансового плану суб'єкта господарювання державного сектору економіки, затвердженого наказом Мінекономіки від 02.03.2015 № 205.

ПАТ «Аграрний фонд» за 2018 рік отримано інші операційні доходи в розмірі 135 467,0 тис. грн та проведено витрати на загальну суму 116 239,0 тис. грн не передбачені фінансовим планом.

Внаслідок не забезпечення внесення змін до фінансового плану на 2018 рік ПАТ «Аграрний фонд» недоотримано доходів на загальну суму 107 663,0 тис. грн та рівень виконання планового показника доходу склав 98,5 відсотків.

За результатами діяльності 2018 року Товариство отримало прибуток в розмірі 147 043,0 тис. грн, що на 1 059,0 тис. грн більше планового показника (план – 145 984,0 тис. грн).

Також, ПАТ «Аграрний фонд» за 2019 рік отримав інші операційні доходи в розмірі 278 126,0 тис. грн та проведено експертизу на загальну суму 2 914 686 тис. грн не передбачені фінансовим планом.

Крім цього, у 2019 році за результатами діяльності витрати ПАТ «Аграрний фонд» перевищили доходи та призвели до отримання збитку розмірі 3 269 084,0 тис. гривень.

Рекомендуємо: Підвищити рівень виконавської та фінансової дисципліни ПАТ «Аграрний фонд». Забезпечити проведення експертизи Товариства відповідно до затвердженого фінансового плану.

2.2 Аналіз формування доходів від усіх видів діяльності

2.2.1. Дослідження питання закупівлі зернових по форвардним контрактам.

Дослідженням закупівлі зернових урожаю 2018 року по форвардним договорам/контрактам укладеним у 2017-2018 роках встановлено наступне.

Нормативною базою врегулювання відносин щодо форвардного контракту є Цивільний кодекс України (ЦК України), Податковий кодекс України (ПКУ України), Господарський кодекс України (ГК України) постанова Кабінету Міністрів України від 19.04.1999 № 632 «Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів» (Положення 632).

Згідно із ст. 17-2 Закону України «Про державну підтримку сільськогосподарства України» держава забезпечує підтримку у формі застосування державних форвардних закупівель зерна на організованому аграрному ринку України. Державні форвардні закупівлі зерна проводяться щороку та охоплюють значну кількість виробників.

Відповідно до підпункту 14.1.45.3 підпункту 14.1.45 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України форвардний контракт – цивільно-правовий договір за яким продавець зобов'язується у майбутньому в установленний строк передати базовий актив у власність покупця на визначених умовах, а покупець зобов'язується прийняти в установленний строк базовий актив і сплатити за нього ціну, визначену таким договором. Усі умови форварду визначаються сторонами контракту під час його укладання. Форвардний контракт є різновидом деривативу.

Довідково:

Форвардний контракт — це угода між двома контрагентами про умови здійснення операції з базовим інструментом (активом), яка відбудеться в майбутньому. Найчастіше такі операції набувають форму купівлі чи продажу обумовленої кількості конкретного виду базових інструментів за фіксованою ціною на визначену дату в майбутньому.

Укладення форвардного контракту означає, що одна зі сторін (продавець) бере на себе зобов'язання здійснити поставку певної кількості базових інструментів на певну дату, зафіксовану в контракті, але віддалену значно.

проміжком часу від дати укладення угоди, а інша сторона (покупець) зобов'язується прийняти поставку за обумовленою ціною.

Отже, всі умови форвардної угоди визначаються контрагентами в момент її укладання, тобто наперед.

Дата, коли сторони підписують форвардний контракт, називається датою угоди. Дата, на яку учасники домовляються здійснити операцію купівлі-продажу базового інструмента, називається датою платежу, або розрахунків. Період між цими датами називають форвардним.

Форвардні угоди можуть укладатися на будь-які суми та терміни за бажанням і потребами сторін, але ефективними форвардні операції стають починаючи з 5 млн дол. США. На міжнародних форвардних ринках типові суми контрактів містяться в діапазоні від 1 до 100 млн дол. США. Всі параметри форвардного контракту: дати угоди та платежу, суми, вид базового інструмента та ціна — визначаються індивідуально за згодою сторін без будь-яких обмежень і відповідають конкретним потребам учасників ринку.

Форвардні контракти є твердими строковими угодами, тобто обов'язковими до виконання обома контрагентами. Обов'язковість виконання розглядається як основна умова існування та дієздатності форвардних угод, без якої вони втрачають свій сенс і не можуть використовуватись як інструменти хеджування ризиків.

Процедура попередньої фіксації ціни базового інструмента, прийнята під час укладання форвардних контрактів, дозволяє хеджувати ризик, пов'язаний з майбутньою невизначеністю цінової кон'юнктури. Визначивши наперед ціну інструмента, який буде продано у майбутньому, і продавець, і покупець стають незалежними від ризику зміни ринкової ціни впродовж форвардного періоду. **При цьому форвардна угода не дає змоги продавцеві мати переваги від підвищення ціни, а покупцеві від зниження ціни впродовж форвардного періоду.** Це іноді спонукає учасників угоди до ухиляння від виконання зобов'язань за форвардним контрактом, оскільки виникає можливість вигідніше провести операцію купівлі-продажу. Через це виникає ризик невиконання зобов'язань, який є досить значним за форвардними угодами.

Формально учасниками форвардного ринку можуть бути які завгодно суб'єкти господарської діяльності, проте на практиці сторони обережно підходять до вибору партнера, маючи на меті зниження ризику зриву поставки. Здебільшого контракти укладаються між компаніями, що мають надійну репутацію, банками, пенсійними фондами та страховими організаціями. Під час укладення деяких видів форвардних контрактів існують обмеження, наприклад, для укладення форвардної угоди за кредитом необхідно мати відкриту кредитну лінію в цьому банку.

З погляду ретроспективи форвардні контракти — це найдавніша форма строкових угод. Історично вони виникли близько чотирьохсот років тому, здебільшого як угоди про продаж майбутнього урожаю.

Форвардні контракти мають певні переваги перед іншими фінансовими інструментами.

По-перше, індивідуальний характер укладення контракту дозволяє досить точно хеджувати ризик визначенням суми угоди і термінів, які відповідають потребам сторін.

По-друге, за форвардними угодами не стягується додаткова плата (комісійні).

З погляду бухгалтерського обліку форвардні контракти мають суттєву перевагу над іншими похідними інструментами, зокрема такими, як ф'ючерсні контракти, оскільки не потребують щоденної переоцінки за поточним курсом або ставками. Здійснення бухгалтерських проведення форвардного контракту з рахунками відбувається тільки двічі — на дату укладання угоди і на дату платежу. Процес щоденної переоцінки фінансових інструментів підвищує мінливість прибутку, що в цілому небажано, а форвардні контракти дозволяють цього уникнути.

Головний недолік форвардних угод полягає у неможливості маневрування. Умова обов'язкового виконання не дозволяє достроково розірвати угоду або змінити її умови, а відсутність вторинного форвардного ринку не дає змоги перепродати контракт. Як наслідок, форвардні контракти мають низьку ліквідність, а ризик невиконання зобов'язань за ними досить високий. Останнім часом учасники форвардних операцій шукають вихід із такого становища. Наприклад, умовами контракту може передбачатися дострокове його розірвання за згодою обох сторін або з ініціативи однієї сторони з виплатою грошової компенсації.

Форвардною програмою ПАТ «Аграрний фонд» закупівлі зерна врожаю 2018 року планувалось закупити більше одного мільйона тон зерна: 700 тис. т пшениці, 200 тис. тон кукурудзи, 50 тис. тон ячменю, 30 тис. тон жита, 10 тис. т гречки, 10 тис. тон вівса, 10 тис. тон гороху жовтого.

Загальна сума, на яку ПАТ «Аграрний фонд» планував профінансувати агровиробників, становила 3,1 млрд гривень.

Товариство мало намір співпрацювати з великими агрохолдингами, малими та середніми фермерськими агрогосподарствами. При цьому певні вимоги до обсягу мінімальної партії становили: для пшениці - 100 тон, кукурудзи - 10 тон, ячменю - 50 тон, жита - 30 тон, гречки - 10 тон, вівса - 10 тон, гороху жовтого - 30 тон.

Форвардна програма виконувалась двома етапами.

Перший етап включав:

- надання постачальником (аграрним господарством) пакету документів до регіонального відділення ПАТ «Аграрний фонд»;
- перевірка документів у центральному офісі ПАТ «Аграрний фонд»;
- засідання комісії з ризиків ПАТ «Аграрний фонд»;
- визначення облікової ставки та відсотка авансу;
- укладання біржового контракту;
- укладання договору застави;
- укладання договору страхування майбутнього урожаю;

• перерахування постачальнику коштів (65%) з моменту укладання договору протягом п'яти днів.

На другому етапі відбувалась поставка зерна на склади, переоформлення зерна на ПАТ «Аграрний фонд» та остаточний розрахунок.

Закупівельні ціни, виходячи з яких здійснювалась передплата за договорами, для зерна складала: пшениці 2 класу – 4 850,00 грн/т, пшениці 3 класу – 4 600,00 грн/т, кукурудзи 3 класу – 4 150 грн/т, ячменю 3 класу – 4 550 грн/т, вівса 2 та 3 класу – 4 200 грн/т, жита 2 та 3 класів – 3 500 грн/т, гречки 2 та 3 класу – 10 000,00 грн/т, гороху жовтого 1 та 2 класів 6 000,00 грн/т з ПДВ.

Розмір попередньої оплати встановлюється рішенням Комісії з ризиків ПАТ «Аграрний фонд» у відповідності до системи оцінки клієнтів, але не перевищував 65% від загальної вартості поставки за договором.

Рівень відсоткової ставки за користування коштами попередньої оплати без урахування курсових коливань становив від 20% до 25%, з урахуванням курсових коливань - 15%.

Форвардний контракт є різновидом договору купівлі-продажу та має свою специфіку, що проявляється, насамперед, у його агропротекційному спрямуванні.

Довідково:

Аналіз судової практики розгляду справ щодо виконання форвардних контрактів виявив тенденцію до отождошення біржових форвардних контрактів із договорами контрактації сільськогосподарської продукції. Такий підхід обумовив застосування судом до форвардних контрактів норм ЦК та ГК України, що регулюють відносини з контрактації.

Обґрунтованість цієї позиції може бути підтверджена лише у результаті порівняння даних договірних конструкцій:

а) відповідно до обох договорів відбувається придбання сільськогосподарської продукції майбутнього урожаю, тобто на момент укладення договору у виробника такої продукції немає. Однак об'єкт форвардного контракту вузький: ним виступають лише встановлені зернові культури (наприклад: пшениця, жито, гречка), тоді як об'єктом договору контрактації може виступати будь-яка сільськогосподарська продукція;

б) суб'єктами форвардного контракту виступають ПАТ «Аграрний фонд» та сільськогосподарське підприємство у значенні ПК України. Суб'єктний склад договору контрактації значно ширший та може охоплювати державних, комунальних та приватних суб'єктів;

в) характерною ознакою договору контрактації виступає обов'язок контрактанта сприяти виробникові у виробництві зазначеної продукції. Форми такого сприяння у законодавстві не встановлені, а значить, можуть мати різні варіанти прояву. У зв'язку із цим обов'язкова сплата авансового платежу згідно з форвардним контрактом може розцінюватися як можлива форма сприяння виробникові, адже дані кошти використовуються для забезпечення посівної. Слід зазначити, що інших форм сприяння за біржовим договором поставки зерна врожаю 2018 року (далі – Договір 2018 року) не передбачено;

г) ціна договору контрактації може бути встановлена за домовленістю сторін, тоді як ціна форвардного контракту визначається за встановленою формулою, яка прив'язується до ринкової кон'юнктури, мінімальних інтервенційних цін та фіксингу на момент укладання договору та його виконання;

г) договір контрактації вимагає простої письмової форми та укладається у досить простому порядку. Натомість форвардний контракт належить до біржових, а його укладання є порівняно складною процедурою.

У результаті проведеного порівняльно-правового аналізу договорів контрактації та форвардного контракту з ПАТ «Аграрний фонд» можна дійти висновку щодо визнання форвардного контракту окремим специфічним різновидом договору контрактації сільськогосподарської продукції. Однак поширення законодавчих положень про контрактацію на регулювання відносин форвардних закупівель не дає певної суттєвої практичної вигоди.

Проведенням дослідженням аудиторською групою наданих їй «біржових договорів поставки зерна врожаю 2018 року» виникла необхідність визначення відмінності між форвардним контрактом та договором купівлі-продажу (договором поставки) шляхом з'ясування наступних питань.

✓ *Перше питання, поставлене в цьому дослідженні, — в чому полягає відмінність між форвардним контрактом, поняття якого викладені п.п. 14.1.45.3 п. 14.1 ст. 14 ПК України, та договором купівлі-продажу (договором поставки)?*

Встановлення відмінностей між форвардним контрактом та договором купівлі-продажу (поставки) потребує аналізу актів законодавства, яким врегульовуються зазначені правочини. Загальні положення про договір купівлі-продажу та його різновиди (зокрема, й договір поставки) врегульовані гл. 54 ЦК України, а також значною кількістю інших нормативних актів різної юридичної сили, в т. ч. ГК України.

Згідно зі ст. 655 ЦК України за договором купівлі-продажу продавець передає чи зобов'язується передати майно (товар) у власність покупцеві, покупець, у свою чергу, приймає чи зобов'язується прийняти майно (товар) і сплатити за нього визначену грошову суму. Закріплені у ЦК України різновиди договору купівлі-продажу (роздрібна купівля-продаж, поставка, контрактація сільськогосподарської продукції, постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу) характеризуються загальними ознаками договору купівлі-продажу, проте й мають власні риси, що дозволяє виокремити їх певного виду. Зазвичай їх розмежування відбувається за такими критеріями:

- предмет (речі чи майнові права; речі рухомі чи нерухомі; речі визначені родовими ознаками або визначені індивідуальними ознаками; речі заміненні чи незамінні; речі наявні на момент існування договору чи «майбутні» тощо);
- сторони (загальний чи спеціальний суб'єкт);
- наявність строку (строків) як істотної умови договору;

- характеристика договору як публічного та (або) договору приєднання, чи відсутність такої характеристики;
- інші критерії.

Оцінка певного договору як різновиду договору купівлі-продажу свідчить про врегулювання його положеннями законодавства про цей договір (наприклад, поставки) та про можливість субсидіарного застосування до нього положень про договір купівлі-продаж. Так, відповідно до ч. 2 ст. 712 ЦК України до договору поставки застосовуються загальні положення про купівлю-продаж, якщо інше не встановлено договором, законом або не впливає з характеру відносин сторін.

Разом з тим, традиційно виділяють й інші види договору купівлі-продажу, а серед них так звані біржові угоди. Проте в законодавстві України немає чіткої класифікації біржових угод, не визначені вони і ГК України. У Законі України «Про товарну біржу» серед біржових операцій розрізняють купівлю-продаж, поставку та обмін (ч. 1 ст. 15).

Отже, законодавець не досить методично грамотно підійшов до переліку видів біржових угод, хоча деколи можна побачити й іншу класифікацію, а саме: оптові, форвардні, ф'ючерсні та опціонні угоди.

Що стосується форвардних контрактів, то щодо них відсутнє належне правове регулювання. Правові норми, що стосуються цього питання, містяться у незначній кількості нормативних актів. Основними серед таких є ПК України та Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів.

Частина актів законодавства стосується форвардних контрактів лише опосередковано. Наприклад, на рівні підзаконних актів врегульовується страхування посівів, майбутнього врожаю, сільськогосподарської продукції, яка є базовим активом згідно з державними форвардними контрактами на закупівлю зерна, іншої сільськогосподарської продукції (Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 21 травня 2014 р. № 1501 «Про деякі питання здійснення страхування посівів та майбутнього врожаю озимих зернових сільськогосподарських культур з державною підтримкою від сільськогосподарських ризиків на весь період вирощування»; Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 30 жовтня 2012 р. № 1968 «Про деякі питання здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою»).

Згідно з п. п. 14.1.45.3 п. 14.1 ст. 14 ПК України форвардним контрактом є цивільно-правовий договір, за яким продавець зобов'язується в майбутньому в установленний строк передати базовий актив у власність покупця на визначених умовах, а покупець зобов'язується прийняти в цей строк базовий актив та сплатити за нього визначену цим договором ціну. Усі умови форварду визначаються сторонами контракту під час його укладення. Форвард є вдалим засобом страхування прибутку. У момент укладення такої угоди фіксуються суттєві умови контракту, такі як строк, кількість товару, його ціна, але до настання визначеного строку поставка не проводиться. Таке страхування ризиків називається хеджуванням. Таким чином, якою б не була фактична ціна базового активу до моменту виконання основного договору, він буде проданий чи

придбаний за заздалегідь встановленою твердою ціною. З одного боку, через коливання цін кожна зі сторін, зрозуміло, може опинитися як у виграші, так і в програші. Але з іншого боку, продавець, який трішки втратив у ціні, одержав можливість гарантованого збуту свого товару та уникнув зайвих витрат на пошуки покупців та рекламу, зміг більш чітко спланувати й оптимізувати рух товарних та фінансових потоків.

Традиційно товарні форвардні контракти застосовуються в сільському господарстві, саме як угоди про продаж майбутнього урожаю. Отже, укладання такого правочину в сучасних умовах надає продавцю додаткові фінансові можливості, а покупцю — можливість страхування від інфляційних ризиків та зміни цін.

До форвардів, як правило, належать угоди про купівлю-продаж, в яких проміжок часу між датою укладання контракту й датою проведення обміну активами перевищує два робочі дні. Якщо такий проміжок менше, угоди називаються Спот. Хоча може мати місце й інший порядок та строки виконання сторонами договірних обов'язків.

Із всього зазначеного можна зробити висновок, що окремі договори купівлі-продажу (та її видів — поставки, контрактації сільськогосподарської продукції, постачання енергетичними та іншими ресурсами через приєднану мережу) можуть бути віднесені до форвардних контрактів, відповідно — деривативів. А отже, характеризуються як ознаками певного виду договорів купівлі-продажу, так і ознаками форвардних контрактів. Отже, не можна говорити про відмінність форвардного контракту від договору купівлі-продажу (поставки). Форвардний контракт — це різновид договору купівлі-продажу, який характеризується специфічними ознаками. Найголовніша із таких специфічних ознак — це наявність відповідних реквізитів форвардного контракту, передбачених у положенні та інші особливі умови форвардних контрактів у зіставленні з договором купівлі-продажу та договором поставки. Критерії розмежування між договорами купівлі-продажу, договорами поставки та форвардними контрактами наведені у таблиці.

Критерій для розмежування	Договір купівлі-продажу	Договір поставки	Форвардний контракт
Вид торгівлі	як оптова, так і роздрібна	оптова	оптова
Предмет договору	назва цієї ознаки у тексті договору — предмет	назва цієї ознаки у тексті договору — предмет	назва цієї ознаки у тексті договору — базовий актив контракту
	речі (рухомі, нерухомі), майнові права	речі рухомі	речі рухомі
	як індивідуально визначені речі, так і речі, визначені родовими ознаками (замінні)	зазвичай заміна (родові) речі, проте можуть бути й індивідуально визначені	тільки речі, визначені родовими ознаками (тобто заміні речі), які легко стандартизувати та які відповідають встановленим стандартам

	за загальним правилом — речі, не обмежені в цивільному обороті. Речі, обмежені в цивільному обороті, можуть бути лише за наявності відповідного дозволу	речі, не обмежені в цивільному обороті	речі, не обмежені в цивільному обороті
Зіставлення часу укладення договору та часу передачі товару	зазвичай збігаються, проте за домовленістю сторін передача товару може здійснюватися й у майбутньому, проте, як правило, через незначний строк	визначаються за домовленістю сторін. Як правило, не збігаються	не збігаються згідно з нормою закону (передача товару — завжди у майбутньому
Строк передачі	зазвичай не є істотною умовою	зазвичай є істотною умовою	істотна умова
Ризиковість (алеаторність) як ознака правочину	не властиве	не властиве	дуже ризиковий для обох сторін: прибутки та збитки стають відомими сторонам зазвичай лише після реалізації (виконання) контракту
Ціна	назва цієї ознаки у тексті договору — ціна	назва цієї ознаки у тексті договору — ціна	назва цієї ознаки у тексті договору — вартість контракту, ціна виконання
	може і не бути істотною умовою. Визначається домовленістю сторін; на окремі види майна може встановлюватися державою	істотна умова. Визначається домовленістю сторін; на окремі види майна може встановлюватися державою	істотна умова
			гарантована впродовж строку дії договору (незалежно від інфляції, зміни курсу валют, зміни ринкових цін на товар тощо). Визначається згідно домовленістю сторін на момент укладення договору
Сторони договору	будь-які суб'єкти цивільного права	суб'єкти підприємницької діяльності	будь-які суб'єкти цивільного права
Форма договору	може бути: усна, письмова (проста чи нотаріально посвідчена), консенсуальна дії. Залежить від суб'єктів, ціни договору, предмета договору, деоли — строку, бажання сторін	проста письмова	проста письмова. Обов'язкова наявність реквізитів, встановлених Положенням про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів

Таким чином, форвардним контрактом є лише той договір купівлі-продажу чи поставки, який відповідає вимогам, передбаченим положенням, зокрема щодо наявності обов'язкових реквізитів форвардного контракту. Зупинимось детальніше на відмінності форвардного контракту як деривативу від цивільно-правового договору. Згідно з п. 14.1.45 ст. 14 ПК України деривативом є стандартний документ, який засвідчує право та/або зобов'язання придбати або продати в майбутньому цінні папери, матеріальні чи нематеріальні активи, а також кошти на визначених ним умовах. Згідно з п. п. 14.1.45.3 п. 14.1 ст. 14 ПК України до деривативів належить і форвардний контракт.

Залежно від того, що саме продається або купується як базовий актив —

товари, цінні папери чи валютні кошти — деривативи поділяються відповідно на товарні, фондові або валютні. Стандартна (типова) форма деривативів і порядок їх випуску та обігу встановлюються законодавством. Деривативи (форвардний контракт, ф'ючерсний контракт та опціон) належать і до попередніх договорів. Як уже зазначалося, форвардний контракт як дериватив вирізняється серед цивільно-правових договорів вимогами до стандартної форми форвардного контракту передбаченого положенням.

Отже, форвардний контракт повинен мати такі реквізити:

- назва контракту;
- сторони контракту;
- базовий актив контракту та його характеристики;
- кількість базового активу;
- вартість контракту;
- ціна виконання;
- термін виконання;
- порядок оплати придбаного (проданого) базового активу;
- відповідальність сторін у разі невиконання чи неналежного виконання зобов'язань, встановлених цим контрактом;
- порядок розгляду спорів, що виникають під час укладення виконання контракту;
- адреси, підписи, печатки, реквізити банківських рахунків (для юридичних осіб) та паспортні дані (для фізичних осіб) сторін контракту.

Із зазначених у Положенні вимог також можна зробити висновок, що та умова договору, як ціна, у форвардному контракті розкривається через категорію вартість контракту, ціна виконання.

При укладенні форвардного контракту сторони узгоджують ціну, за якою буде виконуватися правочин. Така ціна називається ціною поставки. Ця ціна залишається незмінною протягом усього часу дії форвардного контракту. Для кожного моменту часу форвардна ціна для такого базисного активу — це ціна поставки, що зафіксована у форвардному контракті, який був укладений до цього моменту.

Процедура попереднього визначення та фіксації ціни дає змогу хеджувати ризики за допомогою форвардних контрактів. Визначивши наперед ціну інструменту, який буде проданий у майбутньому, і продавець, і покупець стають незалежними від ризику зміни ринкової ціни протягом форвардного періоду. Форвардна угода не дає змоги продавцеві дістати перевагу від підвищення ціни, а покупцеві — від зниження ціни протягом форвардного періоду.

Продавець товару завдяки форвардній операції може зафіксувати ціну, за якою заздалегідь покрити свої витрати на виробництво товару, а покупець уникнути ризику підвищення ціни на цей товар. Отже, успіх від укладення форвардного контракту значною мірою залежить від уміння передбачити майбутню ціну базового активу, який покладено в основу договору.

Вартість товару за форвардними угодами відрізняється від його вартості на момент укладення контракту. Вона може визначатися як на момент укладення контракту, так і на момент розрахунків або поставки. Ціною виконання за форвардним

угодою (яка визначається на момент її виконання) є, як правило, середнє біржове значення ціни на товар. Форвардна вартість є результатом оцінки учасниками біржових торгів всіх факторів, що впливають на ринок, і перспектив розвитку подій на ньому. Аналогічно предмет договору у форвардному контракті має спеціальну назву — базовий актив контракту.

Базовим активом (предметом договору) можуть бути цінні папери, матеріальні або нематеріальні активи, а також кошти. Залежно від виду базового активу передбачаються і його характеристики.

Дата, коли сторони підписують форвардний контракт, називається датою угоди. Дата, на яку учасники домовляються про здійснення операції купівлі-продажу, що і є предметом договору, називається датою платежу або розрахунків. Період від дати угоди до дати платежу називають форвардним.

Виконання форвардного контракту відбувається через певний строк після його укладання. Основною метою такого відтермінування виконання зобов'язань щодо поставки та розрахунків по форвардній угоді є страхування від зміни курсів валют, вартості товару тощо. При цьому побічної метою може бути також отримання спекулятивного прибутку. Проте форвардний контракт обов'язково повинен виконуватися. Умови будь-якого стандартного форвардного контракту є досить чіткими, й відмовитись від його виконання одна сторона може винятково за наявності згоди іншої сторони контракту.

На практиці у форвардних контрактах передбачаються досить серйозні штрафні санкції за їх невиконання або неналежне виконання.

Наприклад, за невиконання форвардного біржового контракту № 1839 Ф та від 26 жовтня 2017 року укладених між ТОВ «Райз Північ» та ПАТ «Аграрний фонд», передбачені такі санкції:

- за невиконання продавцем умов контракту щодо обсягів поставки ним сплачується штраф у розмірі 20 відсотків вартості недопоставленого товару (п. 7.4 контракту);

- у разі порушення покупцем строків оплати, установлених контрактом, покупець сплачує пеню в розмірі подвійної облікової ставки НБУ, що діяла в період прострочення, від суми простроченого платежу за кожен день прострочення (п. 7.2 контракту);

- у разі порушення строків виконання постачальником зобов'язань з поставки товару з нього стягується:

- пеня у розмірі 0,1 відсотка вартості товару поставленого з порушення строку, передбаченого п 2.1.2 Договору, розрахованої від ціни, визначеної в Довідці про ціни, що діяли на останній день поставки за кожний день прострочення;

- за поставку товару з порушенням строків поставки понад 10 календарних днів додатково стягується штраф у розмірі 10 відсотків вартості Товару поставленого з порушенням строку, передбаченого п 2.1.2 Договору, розрахованої від ціни відповідно до Довідки про ціни, що діяли на останній день поставки та інші санкції.

Копія біржового договору поставки зерна врожаю 2018 року № 1839 Ф від 26.10.2017 в Додатку 5 до змсту.

Згідно з ч. 1 ст. 639 ЦК України договір може бути укладений у будь-якій формі, якщо спеціальні вимоги щодо форми певного договору не встановлені законом. Вимоги щодо форми та реквізитів форвардного контракту чітко передбачені Положенням 632. Згідно з п. 7 цього Положення форвардний контракт (як і будь-який дериватив) підлягає укладенню в письмовій формі. Якщо при цьому договір купівлі-продажу чи договір поставки містить реквізити, передбачені п. 10 Положення, він є форвардним контрактом.

✓ *Наступне важливе питання — чи можливо за згодою сторін внести зміни до умов форвардного договору після його укладення (зокрема щодо зміни кількості базового активу або ціни) і чи є цивільно-правовий договір, в умовах якого передбачено можливість внесення таких змін форвардним контрактом?*

Згідно зі ст. 6 та ст. 627 ЦК України сторони є вільними в укладенні договору, виборі контрагента та визначенні умов договору з урахуванням вимог цивільного законодавства, звичаїв ділового обороту, вимог розумності та справедливості. Ч. 1 ст. 651 ЦК України встановлює, що зміна чи розірвання договору допускається лише за згодою сторін, якщо про інше не встановлено договором чи законом.

Ця стаття як загальна норма не встановлює заборону щодо зміни окремих видів договорів. Спеціальні норми, передбачені положенням, також не встановлюють заборони вносити зміни до форвардних контрактів чи інших видів деривативів. Правило (речення) перше п. 10 зазначеного Положення вказує, що умови форвардного контракту визначаються за згодою сторін. А враховуючи положення ч. 1 ст. 651 ЦК України можна зробити висновок, що зміни до форвардний контракт (зокрема і щодо кількості базового активу або ціни) можуть вноситись лише у випадку, коли в самому контракті сторони передбачили неможливість внесення відповідних змін. Якщо ж у тексті форвардного контракту нічого не зазначено про неможливість внесення змін, ці зміни можливі згідно з ч. 1 ст. 651 ЦК України за наявності домовленості сторін.

Відповідно цивільно-правовий договір, в умовах якого передбачено можливість внесення таких змін, може бути форвардним контрактом. Щодо того, чи є форвардним контрактом цивільно-правовий договір, у якому після укладення додатковою угодою збільшено розмір загального обсягу поставки, слід вказати, що цивільно-правовий договір, у якому після укладення додаткової угоди збільшено розмір загального обсягу поставки, є форвардним контрактом. Обґрунтування цієї відповіді викладені щодо попереднього питання.

✓ *Ще одне важливе питання, що досліджувалось складом аудиторської групи - чи є порушенням вимог п. 10 Положення такі відхилення щодо обов'язкових реквізитів форвардного контракту: по-перше, вживати замість назви контракту «форвардний контракт» такої назви документа, «біржовий договір поставки врожаю 2018 року» «контракт», «договір купівлі-продажу» або «договір поставки»;*

по-друге, визначення, що товар, який є предметом купівлі-продажу базовим активом контракту?

Відповідно до викладених вище аргументів та зроблених висновків

відсутність відповідних реквізитів чи підміна їх іншими термінами дійсно свідчить про те, що відповідний договір (контракт) не можна вважати форвардним.

Таким чином, із дослідженого можна зробити такі висновки.

Висновок 1.

Форвардний контракт — це різновид строкового договору купівлі-продажу, який характеризується специфічними ознаками. Найголовніша із таких специфічних ознак — це наявність відповідних реквізитів форвардного контракту, передбачених у Положенні про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів. Зіставлення форвардного контракту з договором купівлі-продажу (договором поставки) дозволяє говорити про те, що інші особливі умови форвардних контрактів стосуються назви договору, предмету договору, відсутність збігу часу укладення договору та часу передачі товару (базового активу), строковості договору, підвищеної ризиковості (алеаторності) договору, ціна договору визначається домовленістю сторін на момент укладення договору, на неї не впливає інфляція, зміна курсу валют, зміна ринкових цін тощо.

Висновок 2.

Форвардний контракт як дериватив вирізняється серед цивільно-правових договорів: — вимогами до стандартної форми форвардного контракту, передбаченого Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів; — застосуванням особливих назв до окремих умов контракту (ціна у форвардному контракті — вартість контракту, ціна виконання; предмет договору у форвардному контракті — базовий актив).

Висновок 3.

Письмова форма таких цивільно-правових договорів, як купівля-продаж, договір поставки в поєднанні з наявністю в них реквізитів, передбачених п. 10 Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів, дозволяє віднести їх до форвардних контрактів.

Висновок 4.

За згодою сторін до умов форвардного договору можна вносити будь-які зміни, зокрема щодо кількості базового активу та ціни. Зміни у форвардний контракт не можуть вноситись, лише у випадку, коли у самому контракті сторони передбачили неможливість внесення відповідних змін. У тексті форвардного контракту сторони можуть прямо передбачити можливість внесення змін до цього договору.

Висновок 5.

Після укладення форвардного контракту сторони можуть збільшити розмір загального обсягу поставки шляхом вчинення додаткової угоди про це.

Висновок 6.

Порушення імперативних вимог п. 10 Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів, що проявляється у відсутності відповідних реквізитів чи підміна їх іншими термінами, свідчить про те, що відповідний договір (контракт) не можна вважати форвардним.

У якості таких порушень може виступати: вживання замість назви

контракту — «форвардний контракт» таких назв, як «контракт», «договір купівлі-продажу», «договір поставки», «біржовий договір поставки врожаю 2018 року» невикористання для позначення предмета форвардного контракту терміну «базовий актив контракту».

Дослідження форвардних контрактів, за якими здійснюються закупівлі зерна ПАТ «Аграрний Фонд», дає можливість вказати на деякі проблемні аспекти.

1) Ускладнений порядок укладання договору.

Специфіка полягає у дотриманні цілої низки умов та виконанні комплексу дій, що передують укладенню договору. У зв'язку з тим, що форвардний контракт є біржовим, він укладається не напряму, а за допомогою посередників — брокерів, послуги яких мають бути оплачені. Також обов'язком сільськогосподарського підприємства є укладення договору страхування та договору застави майбутнього врожаю сільськогосподарських культур. При цьому договір застави має бути нотаріально посвідченим. Ці додаткові умови значно ускладнюють процес укладання форвардного контракту та зменшують його агропротекційний ефект. Це призводить, зокрема, до того, що у дрібних сільськогосподарських підприємств втрачається сенс брати участь у державних форвардних закупівлях зерна, що віддаляє їх від засобу державної підтримки.

2) Питання щодо здійснення попередньої оплати.

У постанові Кабінету Міністрів України «Про запровадження державних форвардних закупівель зерна» закріплено, що авансовий платіж здійснюється у розмірі 50 відсотків вартості зерна, розрахованої на підставі мінімальної інтервенційної ціни на момент укладення договору. Однак у 2017 році ПАТ «Аграрний фонд» надає попередню оплату у розмірі 65% вартості зерна. Ці кошти є надзвичайно необхідними, адже можуть бути використані виробником для проведення посівних робіт. Саме тому не дивно, що основний ефект, який формують привабливість форвардних контрактів, полягає у наданні частини суми оплати наперед. У постанові Кабінету Міністрів України «Про запровадження державних форвардних закупівель зерна» застосовується поняття авансового платежу, тоді як у Договорі 2017 року фігурує поняття попередньої оплати.

Важливо, що така попередня оплата названа саме авансовою, тобто немає вказівки на те, що така сума є завдатком. Це є принциповим питанням, адже породжує визначені правові наслідки. Так, відповідно до ЦК України завдаток виконує, окрім платіжної та компенсаційної функцій, також функцію забезпечення зобов'язання. Якби дана попередня оплата мала правову природу завдатку, то у разі невиконання зобов'язання сільськогосподарське підприємство було б змушене повернути завдаток у подвійному розмірі відповідно до положень ст. 571 ЦК України. У разі невиконання зобов'язання з боку ПАТ «Аграрний фонд» завдаток залишився б у сільськогосподарського підприємства. Це невигідно для ПАТ «Аграрний фонд», а також не відповідає вимогам щодо державної підтримки сільськогосподарського підприємства. У разі невиконання зобов'язання аванс повертається за будь-яких обставин. Саме тому суму

попередньої оплати має правову природу авансу, адже є оптимальним варіантом для обох сторін договору з урахуванням його специфіки.

Незважаючи на позитивність авансу, Договір містить кілька положень, яке суттєво зменшують протекційне значення механізму державних форвардних закупівель. Йдеться про передбачення обов'язкової сплати суми за користування грошовими коштами покупця. У біржовому договорі поставки зерна врожаю 2015 року використовувалося поняття проценту (відсотку) за користування грошовими коштами покупця. У 2015 році такий процент становив 18% річних від суми попередньої оплати за кожен день користування такими коштами. Згідно з положеннями Договору 2016 року така сума вираховується виходячи з 30% річних від суми попередньої оплати за кожен день користування.

У контрактах укладених у 2017 – 2018 роках на поставку зерна врожаю 2018 року передбачено, що постачальник надає Покупцю знижку на 1 тону товару у розмірі 1,82 грн, яка розраховується за відповідною формулою прив'язаної до дня здійснення попередньої оплати. Це теж саме, що передбачалось за користування коштами в % від облікової ставки. ($1,82 \cdot 12 \text{ міс.} = 21,84\%$). Збільшення відсоткового показника досить серйозно знижує протекційну привабливість договорів форвардних закупівель зерна.

На думку аудиторської групи, сплату за користування авансовими коштами варто не підвищувати, а взагалі скасувати.

Відповідно до ч. 3 ст. 693 ЦК України проценти обов'язково нараховуються на суму попередньої оплати у період від дня, коли товар має бути переданий, до дня фактичного надання товару покупцеві або повернення авансу. Тобто нарахування процентів у цьому разі є логічним наслідком, адже суб'єкт користується чужими коштами довше, ніж було передбачено у договорі. При цьому ЦК України встановлює диспозитивну норму: договором може бути передбачено обов'язок продавця сплачувати проценти на суму попередньої оплати від дня одержання цієї суми від покупця. Тобто це положення передбачається у договорі за бажанням сторін.

Звичайно, зібрані суми, що формуються за рахунок процентів за використання грошових коштів, впливають на поповнення бюджету Товариства, однак, з іншого боку, це знижує рівень державної підтримки сільськогосподарських виробників. **Саме отримання авансу є одним із головних мотиваційних факторів укладення форвардних біржових контрактів з боку сільськогосподарських підприємств.**

Встановлення необхідності оплати проценту за користування цим авансом нівелює різницю між залученням коштів за форвардним контрактом та звичайним банківським кредитом. При цьому, за даними НБУ, вартість кредитів у національній валюті для суб'єктів господарювання з початку 2016 року коливалася у межах 22-32% річних, у 2017-2018 роках у межах 14,5-18%. Тобто 30%-21% річних за користування сумою попередньої оплати у Договорах 2016 – 2018 роках це у певних випадках навіть вище, ніж за користування кредитними ресурсами банків.

У розрізі аудиторського дослідження проаналізовано питання невиконання договору, тобто якщо продукція не була поставлена взагалі. У такому разі

сільськогосподарське підприємство зобов'язується протягом 10 днів повернути попередню оплату та додатково сплатити 21% річних за кожен день користування коштами, а також штраф у розмірі 50% від суми попередньої оплати.

Вважаємо, що це положення цілком відповідає логіці проаналізованої вищ. ст. 693 ЦК України, адже у цьому разі сільськогосподарське підприємство користувалося коштами авансу, не виконавши основного зобов'язання, тому має оплатити проценти за фактичне користування грошима.

Аналіз судової практики демонструє досить поширену проблему невчасного нарахування суми попередньої оплати з боку ПАТ «Аграрний фонд». Відповідно до затвердженої форми форвардного біржового контракту на закупівлю зерна Товариство зобов'язано перерахувати аванс протягом 5 днів з моменту укладення договору.

Однак у Договорах 2016-2018 років вказано, що попередня оплата здійснюється протягом 5 днів з моменту набуття чинності договором застави та раніше набрання чинності договором страхування. Вивчення судової практики виявило випадки прострочення виплати авансу на 50 і більше днів. У такому разі відповідно до положень Договорів сільськогосподарське підприємство має право вимагати пеню у розмірі подвійної облікової ставки НБУ, однак прострочення виплати авансу не є підставою для одностороннього розірвання договору продавцем. У попередні роки, посилаючись на положення ст. 538 ЦК України, сільськогосподарські підприємства повертали авансовані кошти та відмовлялися від виконання форвардних контрактів. Звернення Товариства до суду з метою притягнення сільськогосподарських підприємств до відповідальності за невиконання зобов'язань за форвардними контрактами лише підтвердило позиції останніх.

У зв'язку із цим із тексту форвардного контракту було виключено положення, відповідно до якого «в разі невиконання однією зі сторін своїх зобов'язань або наявності очевидних підстав вважати, що вона не виконає своїх зобов'язань у встановлений строк або виконає їх не у повному обсязі, друга сторона має право зупинити виконання своїх зобов'язань, відмовитись від виконання частково або в повному обсязі». Крім того, у Договорі 2016-2018 років з'явилося положення, відповідно до якого повернення сільськогосподарським підприємством самовільно без погодження з ПАТ «Аграрний фонд» попередньої оплати не звільняє підприємство від відповідальності, передбаченої договором, сплати штрафних санкцій.

3) Однобічність у питаннях відповідальності проглядається навіть при поверховому аналізі біржового форвардного контракту.

Для сільськогосподарського підприємства як постачальника передбачена ціла система санкцій. За порушення строків виконання поставки розраховується пеня у розмірі 0,1 відсотка вартості товару поставленого з порушенням строку за кожен день прострочення; за прострочення понад 10 календарних днів додатково стягується штраф у розмірі 10 відсотків вартості товару поставленого з порушення строку, випадку невиконання договору, тобто якщо продукція не була поставлена взагалі сільськогосподарське підприємство зобов'язується протягом 10 днів повернути попередню оплату та додатково сплатити 21% річних.

за кожен день користування коштами, а також штраф у розмірі 50% від суми попередньої оплати.

Аудиторська група вважає, що посилення відповідальності, продемонстроване у Договорі 2016-2018 років, є недоцільним та не виправданим із точки зору аграрного протекціонізму.

Форвардний контракт характеризується таким нагромадженням санкцій, що їх розмір у сукупності може сягати половини суми договору. Такий обсяг відповідальності є не виправдано великим, що підтверджується формуванням стійкої тенденції до зменшення розміру санкцій за рішенням суду. Так, суди користуються наданим їм відповідно до ст. 233 ГК України правом зменшити розмір санкцій у разі, якщо належні до сплати штрафні санкції надмірно великі порівняно зі збитками кредитора. У своїх рішеннях суди, керуючись аналізом конкретних обставин, встановлюють різні варіанти зменшення:

- процентне
- у твердих сумах

При цьому суди по-різному мотивують свої рішення щодо зменшення сум санкцій. Популярним аргументом виступає вказівка на те, що невиконання зобов'язання з боку сільськогосподарського підприємства не нанесло збитків ПАТ «Аграрний фонд», зокрема, вони рідко підтверджуються. Також суди вказують на той факт, що розмір санкцій є надмірно великим і їх стягнення може призвести до ускладнень у виробництві сільськогосподарської продукції.

На думку аудиторів, відповідальність сільськогосподарського підприємства як постачальника за форвардним контрактом слід диференціювати:

✓ у разі прострочення виконання зобов'язання варто встановити обов'язок оплати пені у розмірі 0,1% вартості недопоставленого товару, а у разі прострочення більше ніж на 30 днів – додатково штраф 7% вартості недопоставленого товару;

✓ у разі неповного виконання зобов'язання (поставка меншого обсягу товару, ніж обумовлена у договорі) – оплата штрафу у розмірі 20% від недопоставленого товару;

✓ у разі повного невиконання зобов'язання за договором – повернення суми авансу, сплата 20% річних за користування коштами попередньої оплати та штраф у розмірі 20% від суми авансу.

У разі одночасного прострочення виконання та неповного виконання вважаємо, що слід застосувати лише один із механізмів відповідальності – той, що більший за розміром.

Одночасна дія комплексу положень, передбачених у Договорі 2016-2018 років, призводить до формування «багатошарової» відповідальності: за одне порушення накладаються одразу кілька санкцій.

Однобічність договору яскраво проявляється також у питанні розірвання форвардного контракту. У той час як ПАТ «Аграрний фонд» зберігає за собою право одностороннього розірвання договору (у разі невиконання зобов'язання щодо укладення договорів застави та страхування майбутнього врожаю, а також у разі прострочення поставки товару для зберігання), сільськогосподарське підприємство має лише один легальний шлях до розірвання договору в

односторонньому порядку – якщо обставини непереборної сили діють більш одного місяця і такий факт підтверджується Торгово-промисловою палатою України.

На думку аудиторської групи, слід зрівноважити права сторін форвардним контрактом, а саме: у разі невиконання зобов'язань з боку «ПА «Аграрний фонд» щодо нарахування попередньої оплати у встановлені строки сільськогосподарське підприємство має право розірвати в односторонньому порядку такий договір, повернувши суму авансу, а також має право вимагати виплату штрафу у розмірі подвійної облікової ставки НБУ.

Що стосується виконання форвардних контрактів, то у зв'язку відсутністю даних автоматизованого ведення бухгалтерського обліку до 2017 року, в тому числі оборотно-сальдових відомостей в розрізі контрагентів (постачальників) дослідження проводилось із врахуванням наявних даних, зазначених лише у наявних роздрукованих паперових носіях та інформації, встановленої із даних податкового обліку, а саме із податкових накладних та розрахунків коригування до них.

Відповідно до абзацу 5 підпункту 14.1.71 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України передбачено, що у разі постачання товарів за підставі форвардного контракту, звичайною є ціна, яка відповідає форвардній ціні на дату укладання такого контракту.

Надалі через установи банків ПАТ «Аграрний фонд», згідно укладених форвардних контрактів проводило попередню оплату визначеним постачальникам на відповідну кількість зернових по встановленій ціні та виписувалась відповідна податкова накладна по першій події (в основному грудень 2017 - грудень 2018 року - по 65% від загальної вартості).

Необхідно зауважити, що в порушення вимог підпункту 14.1.45 підпункту 14.1.45 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України продавці (постачальники зернових) в установленний строк, із невідомих причин (обставин) не передавали базовий актив у власність покупця на визначених умовах, зазначених у форвардних контрактах, а покупець – ПАТ «Аграрний Фонд» прийняв та не вимагав в установленний строк поставку визначеного базового активу за ціною, визначену таким контрактом. В порушення визначених у контрактах істотних умов (ціни продукції та її кількості) до них за згодою сторін внесені зміни.

Через 3-10 місяців, після укладання додаткових угод, проводився остаточний розрахунок за поставлений урожай та виписувався коригувальний розрахунок до податкової накладної, яка була виписана по першій події та оплачений аванс. При цьому загальна сума оплачена за поставку зернових у вигляді авансу не мінялась, а проводилось коригування кількості зерна в сторону його зменшення та збільшення ціни товару в сторону збільшення.

Довідково:

Постановою Верховного Суду від 20.06.2018 у справі № 826/19192/16 встановлено, що Верховний Суд не погоджується з висновками апеляційної інстанції з того, що законодавство України не містить жодних обмежень або заборон щодо можливості внесення змін доповнень до форвардного контракту після його укладання, у разі згоди на те сторін.

досягнення ними певних домовленостей і дійшов висновку що фіксація ціни є істотною умовою договору, і вона має конкретно визначатися на момент укладання контракту. Зміна ціни у подальшому, так само як і розірвання форвардного контракту з підстави зміни ціни – заборонена. Саме фіксація ціни для операцій які відбудуться у майбутньому, є однією з ознак, які відрізняють форвардні контракти від договорів купівлі – продажу.

Враховуючи аудиторське дослідження, щодо можливості внесення змін до істотних умов до форвардних контрактів укладених у 2017-2018 роках поставки зерна урожаю 2018 року, що було передбачено у відповідних біржових контрактах аудиторська група дійшла висновку про можливість зміни ціни та кількості поставленого товару.

Але аудиторська група враховуючи висновок Верховного Суду України що фіксація ціни є істотною умовою договору, і вона має конкретно визначатися на момент укладання контракту та те що зміна ціни у подальшому, так само як і розірвання форвардного контракту з підстави зміни ціни – заборонена, аудиторська група провела дослідження більше 500 податкових накладних і коригувальних розрахунків до них. Внаслідок проведення дослідження встановлено порушень істотних умов при виконанні форвардних контрактів у 116 випадках.

Висновок:

Внаслідок внесення додатковим угодами змін до істотних умов «Біржових договорів поставки зерна врожаю 2018 року» (зміни ціни та кількості товару) та враховуючи вищезазначене до ПАТ «Аграрний фонд» не надійшло 36 204,6 тон зернових на суму 140,09 млн. грн, а з урахуванням ПДВ - 168,1 млн. грн, але як позитив слід зазначити що це в свою чергу надало можливість підтримати сільськогосподарських виробників (постачальників зерна) у 2017-2018 роках на відповідну суму.

Розрахунок змін істотних умов договорів Товариства при закупівлі зернових культур по форвардних угодах-контрактах при авансових перерахуваннях в Додатку 6 до звіту.

Крім того при подальшому дослідженні розрахунків та внесенні змін до форвардних контрактів та розрахунків за суми авансових платежів, також встановлено що зернові культури надалі уже постачались за новими цінами, відповідно до довідок Аграрної біржі про ринкові ціни на зернові культури, підписані начальниками відділу торгів або фахівцями цього ж відділу.

Аудиторською групою проведено дослідження більше 300 податкових накладних, актів приймання-передавання зерна та встановлено зміни істотних умов при виконанні форвардних контрактів у 116 випадках.

Висновок:

Внаслідок внесення додатковими угодами змін до істотних умов «Біржових договорів поставки зерна врожаю 2018 року» (зміни ціни та кількості товару) та враховуючи вищезазначене до ПАТ «Аграрний фонд» не надійшло 22 939,9 тон зернових на суму 88,6 млн. грн а з урахуванням ПДВ - 106,3 млн. грн, але як позитив слід зазначити, що це в свою чергу також надало можливість підтримати сільськогосподарських виробників (постачальників зерна) у 2017-2018 роках на відповідну суму.

Розрахунок змін істотних умов договорів Товариства від недопоставки продукції при закупівлі зернових культур по форвардних угодах контрактах пр. остаточному розрахунку в Додатку 7 до звіту.

Висновки:

Біржові форвардні контракти, що опосередковують державні закупівлі зерна, містять значний агропротекційний потенціал. Урахування цієї ознаки у розробці положень договору дасть змогу максимізувати державну підтримку, що надається широкому колу сільськогосподарських підприємств без залучення додаткових коштів.

Проведений аналіз умов біржового договору поставки зерна врожаю 201 року вказує на мінімізацію протекційного значення форвардного контракту. Це обумовлено встановленням обов'язку оплатити проценти за користування коштами авансу, ускладнення порядку укладення даного договору, встановленням односторонньої та завищеної відповідальності сільськогосподарських підприємств – постачальників.

На думку аудиторської групи, варто змінити підхід до розуміння сутності форвардного контракту, а саме позиціонувати його, насамперед, як засіб державної підтримки. Такий підхід вимагає концептуально інших положень щодо укладення, виконання, оплати за форвардним контрактом, також щодо відповідальності за його невиконання чи неналежне виконання.

Рекомендації:

ПАТ «Аграрний Фонд»:

враховуючи положення Цивільного кодексу України, Господарського кодексу України, статті 14 Податкового кодексу України, Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», постанови Кабінету Міністрів України від 19.04.1999 № 632 «Про затвердження Положення про вимоги до стандартної (типової) форми деривативів», Постанову Верховного Суду від 20.06.2018 у справі № 826/19192/18, концептуально змінити підхід щодо укладання, виконання, оплати за форвардним контрактом, а також щодо відповідальності за його невиконання чи неналежне виконання.

2.2.2. Дослідження обліку, руху, зберігання та реалізації зерн Публічним акціонерним товариством «Аграрний фонд».

Статтею 5 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 04.07.2002 № 37-IV, до суб'єктів ринку зерна віднесено суб'єктів виробництва зерна; суб'єктів зберігання зерна; Аграрний фонд та інших суб'єктів державної заставних закупівель зерна та державної аграрної інтервенції.

Згідно Статуту Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд» (надалі - ПАТ «Аграрний фонд», Товариство) створено з метою формування сприятливих умов для розвитку сільського господарства, функціонування ринку

сільськогосподарської продукції, підтримки вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника, а також одержання прибутку від провадження господарської діяльності відповідно до законодавства.

Слід відмітити, що Мінагрополітики як центральний орган виконавчої влади, уповноважений на забезпечення формування та реалізацію державної аграрної політики, державної політики у сферах сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави, не делеговано від Державної спеціалізованої бюджетної установи «Аграрний фонд» до ПАТ «Аграрний фонд» функцій та методів підтримки сільського господарства України.

Пунктом 10 Статуту визначено, що Товариство провадить свою діяльність на комерційній основі, володіє, користується та розпоряджається належним йому майном.

Прибуток ПАТ «Аграрний фонд» утворюється з надходжень від його господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат і витрат на оплату праці.

Дослідження щодо обліку, руху, зберігання та реалізації зерна ПАТ «Аграрний фонд» проведено вибіркоким методом на підставі наданої Товариством інформації. Повноту наданої Товариством інформації встановити неможливо у зв'язку із відсутністю облікових реєстрів, журналів реєстрації та інших реєстрів бухгалтерського обліку, які мали б вестись ПАТ «Аграрний фонд» в електронному вигляді та на паперових носіях.

Наказом Мінагрополітики від 01.03.2019 № 105, ПАТ «Аграрний фонд» затверджено Стратегічний план розвитку на період до 2023 року, згідно з яким Товариству визначено наступні стратегічні цілі, а саме:

- збільшення підтримки сільгоспвиробників, з метою розвитку аграрної галузі країни та зменшення навантаження на державний бюджет;
- збільшення частки Товариства на ринку борошна до 30% від загального внутрішнього обсягу;
- збільшення частки середнього та малого бізнесу до 40% від загальної структури закупівлі Товариством сільськогосподарських культур;
- нарощування обсягів реалізації продукції Товариства (борошна та інших продуктів переробки зерна) на міжнародному ринку.

Згідно з Стратегічним планом розвитку Товариства, одним із механізмів підтримки сільськогосподарського товаровиробника є надання аграріям грошових коштів (фінансування) шляхом укладення біржових договорів/контрактів (форвардних закупівель) на поставку зерна майбутнього врожаю.

Товариством розроблений та наказом від 10.03.2017 № 20/1 затверджений «Порядок закупівлі товарно-матеріальних цінностей (зернові, бобові, олійні, інші сільськогосподарські культури) (надалі – ТМЦ) ПАТ «Аграрний фонд» на організованому товарному ринку на умовах форварду».

Відповідно до положень Порядку закупівлі ТМЦ ПАТ «Аграрний фонд» на організованому товарному ринку на умовах форварду (надалі – Порядок закупівлі на умовах форварду), Комісією з ризиків приймається рішення щодо планової закупівлі ТМЦ на умовах форварду, об'єкта закупівлі, загального обсягу

закупівель, показників якості, періоду закупівель, переліку документів та інших умов.

Згідно з Положенням про комісію з ризиків ПАТ «Аграрний фонд», затвердженого наказом від 06.05.2015 № 61, Комісія з ризиків є колегіальним органом Товариства, створеним з метою прийняття рішень щодо управління ризиками, що виникають в процесі діяльності Товариства.

Комісія з ризиків в обов'язковому порядку розглядає питання відповідності контрагентів встановленим Товариством критеріям та приймає рішення щодо співпраці з ними на умовах форвардної поставки зерна.

Пунктом 2.3. Положення про комісію з ризиків визначено, що з метою управління ризиками Комісія розробляє та затверджує порядок оцінки ризиків при формуванні цін на продукцію Товариства. Прийняті рішення Комісії з ризиків оформляються Протоколами.

Проведеним аналізом прийнятих Комісією з ризиків рішень встановлено, що Комісією проводився відбір заявок сільськогосподарських підприємств з метою укладення біржових договорів на поставку зерна майбутнього врожаю. Визначались відсотки за користування коштами (від 21% до 25% без врахування та 13%-15% з врахуванням курсових різниць), розмір та суму попередньої оплати (авансу), умови поставки (EXW, FCA, CPT), затверджувались типові двосторонні договори купівлі-продажу, визначались контрагенти щодо співпраці в добровільному страхуванні, здійснення претензійно-позовної роботи, застосування штрафних санкцій та їх розмір, зміни якісних показників зерна місця його поставки та інші.

Відповідно до Звіту про виконання фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд», Товариством у продовж 2018 року планувалось реалізувати зерно в кількості 211,000 тис. тон на загальну суму 915 894,00 тис. грн. за результатами діяльності 2018 році ПАТ «Аграрний фонд» фактично реалізовано зернових культур в кількості 360,600 тис. тон на суму 1 664 254,00 тис. гривень.

Впродовж 2019 року Товариством планувалось реалізувати зерно в кількості 138,00 тис. тон на суму 782 417,00 тис. грн. фактично реалізовано зерно в кількості 342,00 тис. тон на загальну суму 1 329 991,00 тис. гривень.

В ході аудиту встановлено, що підтвердити показники «Звіту про виконання фінансового плану за 2018 рік» та фінансової звітності за 2018 рік частині обсягів закупівлі, зберігання, переміщення та реалізації зернових культур, які надавались користувачам для прийняття рішень щодо результатів діяльності Товариства, не можливо з причини відсутності в електронному вигляді бухгалтерського, оперативного та управлінського обліку.

Пунктом 3 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV (надалі – Закон від 16.07.1999 № 996-XIV) визначено, що інформація, яка міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрі синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку.

Відповідно до п 2.1. «Положення про документальне забезпечення записів бухгалтерського обліку», затвердженого наказом Міністерства фінансів України в

24.05.1995 № 88 (надалі – Положення від 24.05.1995 № 88), первинні документи - це документи, створені у письмовій або електронній формі, які містять відомості про господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення.

Статтею 13 Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 № 851-IV, визначено, що суб'єкти електронного документообігу повинні зберігати електронні документи на електронних носіях інформації у формі, що дає змогу перевірити їх цілісність на цих носіях. Строк зберігання електронних документів на електронних носіях інформації повинен бути не меншим від строку, встановленого законодавством для відповідних документів на папері.

Пунктом 3 статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством, або власник відповідно до законодавства та установчих документів.

Станом на 31.03.2020 в порушення вимог п. 3 ст. 8 та п. 3 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV інформація, що містилася у прийнятих до обліку первинних документах та яка систематизувалася впродовж 2018 року на рахунках бухгалтерського обліку в реєстрах синтетичного та аналітичного обліку, у Товариства відсутня.

Зокрема, на п. 2 запиту аудиторської групи № 22 від 14.02.2020, керівництвом ПАТ «Аграрний фонд» усно повідомлено, що архівована база даних бухгалтерського обліку в автоматизованій системі «BAS:ERP», що архівувалась на зовнішньому диску або накопичувачу на перше число кожного місяця у Товариства відсутня.

На запитання: «Чи здійснювались ПАТ «Аграрний фонд» заходи визначені Податковим кодексом України та Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку від 24.05.1995 № 88 щодо відновлення даних бухгалтерського обліку, відповіді не надано, однак станом на 31.03.2020 року електронні дані бухгалтерського обліку відсутні.

Згідно абз. 2 п. 2 ст. 77 Закону України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 № 514-VI, відповідальність за зберігання документів товариства покладається на голову колегіального виконавчого органу (особу, що здійснює повноваження одноосібного виконавчого органу) та на головного бухгалтера - щодо документів бухгалтерського обліку і фінансової звітності.

Керівництвом ПАТ «Аграрний фонд», в порушення вимог п. 6.10 «Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24.05.1995 № 88, п. 44.5 ст. 44 Податкового кодексу України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами) не забезпечено виконання дій визначених чинним законодавством України, а саме голова ПАТ «Аграрний фонд» Баришев І.Г. наказом не призначив комісію для встановлення причин відсутності або знищення даних

бухгалтерського обліку в електронному вигляді, а також письмово не повідомити контролюючі органи.

Дослідження дотримання Товариством вимог ст. 10 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV частині проведення щорічної інвентаризації встановлено, що Державною аудиторською службою України проводився державний фінансовий аудит ПАТ «Аграрний фонд» за період з 01.01.2016 до 30.06.2018.

Наказом Голови правління Радченка А.А. від 09.07.2018 № 58 «Про проведення інвентаризації та перевірки стану активів ПАТ «Аграрний фонд» постійно діючу інвентаризаційну комісію Товариства, у період з 11.07.2018 по 31.07.2018 року, зобов'язано в присутності представників Державної аудиторської служби України, провести інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, малоцінних необоротних матеріальних активів, запасів, що знаходяться на відповідальному зберіганні матеріально-відповідальних осіб, з перевіркою фактичної наявності у місцях фактичного зберігання та документально підтвердження станом на дату фактичної перевірки з обов'язковим складання відповідних інвентаризаційних описів.

Копія наказу від 09.07.2018 № 58 «Про проведення інвентаризації та перевірки стану активів ПАТ «Аграрний фонд»» у довідку № 8 до звіту.

На численні запити до керівництва Товариства, про надання матеріалів інвентаризації, результати її проведення аудиторській групі ненадані. У продовж терміну проведення аудиту причина відсутності матеріалів інвентаризації, результатів, керівництвом ПАТ «Аграрний фонд» не пояснена, що може свідчити про їх відсутність.

Необхідно вказати, що згідно з п. 19 розділу II Організація та основні правила проведення інвентаризації «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» від 02.09.2014 № 879, після закінчення інвентаризації оформлені інвентаризаційні описи (акти інвентаризації) здаються до бухгалтерської служби для перевірки виявлення і відображення в обліку результатів інвентаризації.

Пунктом 6.2. Положення від 24.05.1995 № 88 встановлено, що первинні документи та облікові реєстри, що пройшли обробку, бухгалтерська та інша звітність до передачі їх до архіву підприємства, установи повинні зберігатися в бухгалтерській службі у спеціальних приміщеннях або зачинених шафах під відповідальністю осіб уповноважених головним бухгалтером.

У відповідності до п. 3 ст. 8 Закону від 16.07.1999 № 996-XIV відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе уповноважений орган (посадова особа), який здійснює керівництво підприємством, або власник відповідно до законодавства та установчих документів.

Таким чином, в порушення вимог п. 19 розділу II Організація та основні правила проведення інвентаризації «Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань» від 02.09.2014 № 879, п. 6.2. Положення від 24.05.1995 № 88 та п. 3 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»

ПАТ «Аграрний фонд» не надані матеріали річної інвентаризації проведеної Товариством відповідно до наказу від 09.07.2018 № 58 «Про проведення інвентаризації та перевірки стану активів ПАТ «Аграрний фонд».

Слід зауважити, що в порушення вимог п. 3 ст. 12 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» від 21.09.2006 № 185-V, при зміні Голів правління ПАТ «Аграрний фонд» передача майна від Радченка А.А. до Баришева І.Г. не здійснювалася на підставі акту приймання-передачі.

На виконання наказу в.о. Голови правління Баришева І.Г. від 03.12.2019 № 76 «Про проведення щорічної інвентаризації активів та зобов'язань ПАТ «Аграрний фонд»», інвентаризаційну комісію Товариства, зобов'язано провести повну інвентаризацію основних засобів, нематеріальних активів, товарно-матеріальних цінностей, в т.ч. залишків зерна та продуктів його переробки на складах підприємств-зберігачів, грошових коштів, розрахунків ПАТ «Аграрний фонд» та їх документального підтвердження.

Наказом від 04.12.2019 № 86 внесені зміни до наказу від 03.12.2019 № 76, згідно з якими інвентаризаційна комісія приймає до результатів інвентаризації кількісні показники, що наведені в Актах наявності зерна, визначених Регіональними відділами за результатами проведених замірів на складах підприємств-зберігачів.

Згідно з протоколом інвентаризаційної комісії від 19.12.2019 Товариством визнано нестач зерна в кількості 82 913,890 тон на загальну суму 385 956,26 тис. грн, яке обліковувалось в бухгалтерському обліку по рахунку № 281 «Товари».

Дослідженням визнаної Товариством нестачі зерна встановлено, що уся нестача ПАТ «Аграрний фонд» кваліфікована як нестача зерна попередніх років (2007-2018рр), при цьому, окуповані території - в кількості 54 192,270 тон та нестача зерна урожаю 2017-2018 року в кількості 28 721,620 тон.

За результатами аналізу рахунків бухгалтерського обліку 28 та 94 за 2019 рік, встановлено, що Товариством відображені втрати від знецінення запасів на субрахунку 946 (Дт 94 «Інші операційні витрати» – Кт 2811 «Резерв уцінки запасів») на загальну суму 1 150 601 262,87 грн. Слід зауважити, що згідно П(С)БО 9, Запаси - активи, які утримуються для подальшого продажу за умов звичайної господарської діяльності.

Однак, протоколом інвентаризаційної комісії від 19.12.2019 Товариством визнано факт нестач запасів на суму **385 956,26 тис. грн** та неможливість деяких товарних позицій (на які сформовано резерв) використовувати (реалізовувати) в майбутніх періодах. Тобто, Товариством в грудні 2019 року не правомірно сформовано резерв уцінки по зазначеним товарним групам.

Всі види нестач (як у межах норм природного убутку, так і понад них) уключають до складу інших операційних витрат і відображають за дебетом субрахунку 947 у кореспонденції з кредитом субрахунку 281.

Оскільки зниклі товари не були використані в господарській діяльності підприємства, тоді відповідно до п. 198.5 ст. 198 Податкового кодексу України, потрібно **нарахувати «компенсуючі» податкові зобов'язання з ПДВ**, виходячи з вартості їх придбання (п. 189.1 ПКУ). При цьому слід скласти зведену податкову накладну не пізніше останнього дня звітного (податкового) періоду і зареєструвати її в ЄРПН – однак станом на 31.03.2020 року, Товариством цього не було зроблено.

Враховуючи вищевикладені порушення положень бухгалтерського обліку та норм Податкового кодексу України, висока вірогідність донарахування контролюючими органами податкових зобов'язань з ПДВ орієнтовно на суму 7 млн грн, а також застосування до Товариства штрафних санкцій в розмірі 50% від суми не задекларованих податкових зобов'язань та пені.

В порушення вимог п. 1 розділу IV Перевірка та оформлення результатів інвентаризації, інвентаризаційною комісією ПАТ «Аграрний фонд» у протоколі наведені висновки щодо виявлених розбіжностей між фактичною наявністю активів і даними бухгалтерського обліку, які наводяться в звірятьних відомостях та пропозиції щодо їх врегулювання.

Довідково: у протоколі повинні наводити: причини нестач, втрат, лишок, а також пропозиції щодо заліку внаслідок пересортиці, списання нестач в межах норм природного убутку, а також понаднормових нестач і втрат від псування цінностей із зазначенням причин та вжитих заходів щодо запобігання таким втратам і нестачам. Підприємства можуть додавати до протоколів іншу інформацію, що є суттєвою для прийняття рішень щодо визнання і оцінки активів і зобов'язань та розкриття відповідної інформації у фінансовій звітності.

Копії наказу від 03.12.2019 № 76, інвентаризаційних відомостей, звірятьних відомостей та протоколу у Додатку 9 до звіту.

Відповідно до ст.ст. 24, 26 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 04.07.2002 № 37-IV (надалі – Закон від 04.07.2002 № 37-IV), зерно підлягає зберіганню у зернових складах. Власники зерна мають право укладати договори складського зберігання зерна на зберігання зерна у зернових складах, отриманням складських документів на зерно, а також зберігати зерно у власних зерносховищах. Договір складського зберігання зерна є публічним договором, типова форма якого затверджується Кабінетом Міністрів України. За договором складського зберігання зерна зерновий склад зобов'язується за плату зберігати зерно, що передається йому суб'єктом ринку зерна. Договір складського зберігання зерна укладається в письмовій формі, що підтверджується видачою власнику зерна складського документа.

Дослідженням виявленої ПАТ «Аграрний фонд» нестачі зерна 2018 року кількості 27 430,000 тон встановлено наступне.

Товариством, в особі Радченка А.А. 24.10.2018 укладено з ТОВ «ІСТ ОІЛС Україна» (постачальник) договір на поставку зерна в кількості 27 430,000 тон. Одночасно, цього ж дня (24.10.2018) Товариством було укладено договір № 406-10/18 на реалізацію вищевказаної кількості сільськогосподарської продукції з ТОВ «Білгород-Дністровський елеватор» (покупець та зберігач).

Копія договорів у Додатку 10 до звіту.

Згідно ст. 629 Цивільного кодексу України договір є обов'язковим для виконання сторонами.

Платіжними дорученнями, від 25.10.2018 та 26.10.2018 року Товариство перераховано ТОВ «ІСТ ОІЛС Україна» оплату за ТМЦ на загальну суму 200 092,290 тис. гривень.

Копія платіжних доручень у Додатку 11 до звіту.

Згідно з актами приймання-передачі до договору поставки с/г продукції від 24.10.2018 № 405-10/18, ТОВ «ІСТ ОІЛС Україна» передало у власність ПАТ «Аграрний фонд» зерна на загальну суму 200 092,09 тис. гривень.

Зокрема на складах:

- ТОВ «Білгород-Дністровський елеватор» (ЄДРПОУ 40043961) зерно пшениці 3 класу врожаю 2018 року в кількості 5000,000 тон на суму 31 395,00 тис. грн;
- ТОВ «Білгород-Дністровський елеватор» (ЄДРПОУ 40043961) соняшник некласний врожаю 2018 року в кількості 1700,000 тон на суму 17 666,40 тис. грн;
- ТОВ «Березівський елеватор» (ЄДРПОУ 00955331) зерно пшениці 6 класу врожаю 2018 року в кількості 5000,000 тон на суму 30 930,00 тис. грн;
- ТОВ «Березівський елеватор» (ЄДРПОУ 00955331) соняшник некласний врожаю 2018 року в кількості 1750,000 тон на суму 18 012,75 тис. грн;
- ТОВ «Ізмаїльський елеватор» (ЄДРПОУ 38614780) зерно пшениці 3 класу врожаю 2018 року в кількості 3000,000 тон на суму 18 468,00 тис. грн;
- ПрАТ «Новомиргородський елеватор» (ЄДРПОУ 00954685) кукурудзу 3 класу врожаю 2018 року в кількості 4458,000 тон на суму 20 274,98 тис. грн;
- ПрАТ «Новомиргородський елеватор» (ЄДРПОУ 00954685) кукурудзу 3 класу врожаю 2018 року в кількості 542,000 тон на суму 2 465,02 тис. грн;
- ТОВ «Аліягський елеватор» (ЄДРПОУ 40169012) соняшник некласний врожаю 2018 року в кількості 1800,000 тон на суму 18 268,00 тис. грн;
- ТОВ «Заплазський елеватор» (ЄДРПОУ 39767526) соняшник некласний врожаю 2018 року в кількості 2480,000 тон на суму 25 154,64 тис. грн;
- ТОВ «Раухівський елеватор» (ЄДРПОУ 41508983) соняшник некласний врожаю 2018 року в кількості 1700,000 тон на суму 17 457,30 тис. гривень.

ПАТ «Аграрний фонд» з усіма зерновими складами укладено договори складського зберігання та сплачено впродовж жовтня, листопада, грудня 2018 року та січня 2019 року за надані послуги зберігання зерна 4 308,17 тис. гривень.

З наданої до аудиту інформації встановлено, що працівниками Регіональних відділень Товариства 01.02.2019 здійснено виїзд на вищевказані підприємства-зберігачі для проведення щомісячної перевірки наявності товарно-матеріальних цінностей. Однак, по прибутті працівників ПАТ «Аграрний фонд» до місць зберігання зерна, охороною підприємств-зберігачів регіональні представники не були допущені на територію до матеріальних цінностей Товариства, що знаходились на зберіганні.

Товариство листами від 01.02.2019 № 03-04/3/195 звернувся до начальника департаменту захисту економіки Національної поліції України Купранця І.М. та від 01.02.2019 № 03-04/3/196 до Генеральної прокуратури України із заявами про порушення зерновими складами умов договорів, що призведе до вчинення кримінального правопорушення та завдання Товариству збитків на суму 200 млн. гривень.

Також, листом від 24.05.2019 № 02-08/2/1040 Товариством надіслано до Служби безпеки України позовну заяву про відшкодування майнової шкоди розміром 232 261,15 тис. грн (в тому числі штрафні санкції на суму 21 114,65 тис. грн) у кримінальному провадженні № 22019000000000026 від 02.02.2019 року.

Копія листів до правоохоронних органів у Додатках до звіту.

В порушення умов договорів зберігання та вимог ст. 32 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» від 04.07.2002 № 37-IV, зерновими складами ТОВ «Білгород-Дністровський елеватор», ТОВ «Березівський елеватор», ТОВ «Ізмаїльський елеватор», ПрАТ «Новомиргородський елеватор», ТОВ «Аліягський елеватор», ТОВ «Заплазський елеватор» ТОВ «Раухівський елеватор» не забезпечено збереження матеріальних цінностей ПАТ «Аграрний фонд» в результаті чого останньому нанесені збитків на загальну суму 215 454,67 тис. гривень.

Дослідженням встановлено, що вищезазначене зерно в кількості 82 913,89 тон, нестача якого була встановлена Товариством, у продовж періоду, який підлягає дослідженню, обліковувалась по рахунку № 281 «Товари» та впливала на визначення середньозваженої вартості товарно-матеріальних цінностей.

Згідно з «Положенням про облікову політику ПАТ «Аграрний фонд» для цілей складання річної фінансової звітності відповідно до МСФЗ», затвердженої наказом Товариства від 26.12.2018 № 111, ведення обліку, складання звітності здійснюється з використанням автоматизованої системи обліку. Також, Товариство застосовує автоматизовану обробку документів із використанням програмного комплексу «BAS:ERP».

Обчислення середньозваженої собівартості обраховується у період 1 (однієї) календарний місяць.

В ході проведення аудиту, аудиторській групі не надано інформацію щодо погодження з Мінагрополітики розробленого та затвердженого власним наказом від 26.12.2018 № 111 «Положення про облікову політику ПАТ «Аграрний фонд».

На запити аудиторської групи, Товариством не надано інформації щодо обчисленої (визначення) програмним комплексом «BAS:ERP», кожного календарного місяця середньозваженої вартості товарно-матеріальних цінностей (зернових культур) у 2018-2019 роках в розрізі культур.

В ході аудиту проведено опитуванням головного бухгалтера Вінди Н.С. встановлено, що станом на 02.12.2019 року в бухгалтерському обліку ПАТ «Аграрний фонд» по рахунку № 281 «Товари» ТМЦ враховувались за методом середньозваженої вартості за місцем зберігання «Основний склад».

Окремих складів з Претензійної роботи та Окупованої території в бухгалтерському обліку за рахунком 281 не створювалось. Програма розраховує середньозважену вартість за місцем зберігання, а саме складом, тому на підставі даних облікової системи за 2019 рік (інші періоди не можна проаналізувати в зв'язку відсутністю бази даних бухгалтерського обліку) можна зробити висновок, що вартість нестач та ТМЦ на окупованих територіях враховувалась при розрахунку розміру середньозваженої вартості, що загалом могло призвести до викривлення даних обліку про середньозважену вартість ТМЦ.

Акт опитування Вінди Н.С. у Додатку до звіту.

Підтвердження (бухгалтерську довідку) щодо коригування (віднесення на інші) рахунки бухгалтерського обліку, списання з обліку) встановлених нестач бухгалтерською службою Товариства до аудиту не надані.

В порушення вимог п. 1 ст. 3 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV та п. 6 ст. 145 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV, не здійснення Товариством коригування облікових даних по рахунку № 281 «Товари».

Згідно з наказом Товариства від 01.10.2018 № 78 «Про внесення змін до Положення про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку ПАТ «Аграрний фонд», визначено, що собівартість запасів повинна включати всі витрати на придбання, зберігання та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан.

У зв'язку із відсутністю даних бухгалтерського обліку Товариства в електронному вигляді, аудиторською групою проведено опитування директора фінансового департаменту ПАТ «Аграрний фонд» Сови А.В., згідно якого встановлено, що під кожну реалізацію Планово-економічним управлінням робився аналіз угоди для прийняття управлінського рішення щодо визначення ціни реалізації де враховувалися всі вищенаведені витрати.

Акт опитування Сови А.В. у Додатку до звіту.

Зокрема, ПАТ «Аграрний фонд» в особі Баришева І.Г., 21.12.2019 укладено із ФОП Сталь О.С. договір поставки № 296-10/2019, згідно якого Товариством реалізовувалась гречка 3 класу в кількості 270,000 тон за ціною 13 500,00 грн за тону, з врахування податку на додану вартість на загальну суму 3 645,00 тис. грн на умовах FCA.

Відповідно до інвентаризаційної відомості у Товариства станом на 19.12.2019 за даними бухгалтерського обліку обліковувалось гречка 3 класу в кількості 501,720 тон. Вартість 1 тони товарно-матеріальних цінностей з ПДВ становить 16 337,92 гривень.

Проведеним розрахунком встановлено, що від здійснення господарської операції з реалізації гречки 3 класу Товариству нанесено збиток на суму 766,24 тис. грн, а саме 4 411,24 тис. грн (270,0 тон x 16 337,92 грн) – 3 645,0 тис. грн (вартість договору).

Висновок:

Прийняте в.о. Голови правління Баришевим І.Г. управлінське рішення щодо реалізації гречки 3 класу суперечило вимогам п. 17 Статуту Товариства та вимогам ст. 42 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV, як результат нанесено ПАТ «Аграрний фонд» збитків на суму 766,24 тис. гривень.

Відповідно до ст. 10 Закону України «Про зерно та ринок зерна в Україні» Кабінет Міністрів України здійснює державне регулювання ринку зерна шляхом запровадження системи державних форвардних закупівель.

Законом України «Про державну підтримку сільського господарства України» передбачено, що підтримка сільськогосподарських товаровиробників незалежно від виду та обсягу продукції, яку вони виробляють, може надаватися шляхом застосування державних форвардних закупівель зерна на організованому аграрному ринку України.

Згідно наданої інформації ПАТ «Аграрний фонд» впродовж 2018-2019 року укладено 265 договорів, з яких 112 договорів купівлі-продажу та 153 біржові договори на поставку зерна майбутнього врожаю 2018-2019 років.

Реєстр договорів закупівлі зерна урожаю 2018-2019 років та Інформація про виконання біржових договорів поставки зерна врожаю 2018-2019 років у Додатку до звіту.

Рух зерна згідно наданих облікових даних за 2019 рік.

Номенклатура рахунку № 281 «Товари»	Одиниц і виміру	Залишок на початок 2019 року	Закуплено зерна на умовах форварду та СПОТ	Реалізовано в т. ч. перероблен о зерна	Залишок на кінець 2019 року
Зерно	грн	1900239184	143332599 3	2132608926	1200956 1
	тон	405507,544	347116,613	523659,668	228964,48
в т.ч. зернобобові	грн	2482440,13	1265805	3743415,13	4830
	тон	568,55	146,76	714,75	0,56
Горох 2 кл.	грн	2482440,13		2482440,13	
	тон	568,55		568,55	
Соя нестандартна	грн		1265805	1260975	4830
	тон		146,76	146,2	0,56
в т.ч. зернові	грн	1612632988	112373592 3	2008476857	72789205
	тон	371649,958	311478,303	508985,454	174142,80
Гречка 2 кл.	грн	1838069,39	1409202,19	1838069,39	1409202,19
	тон	391,300	300	391,300	300
Гречка 3 кл.	грн	34834262,1 7		29107197,1	5727065,0
	тон	2765,500		2310,827	454,673
Гречка нектасна	грн		848089,27		848089,27
	тон		67,33		67,33
Жито 1 кл.	грн	1871842,84	801849,25	1871842,84	801849,25
	тон	921,547	394,767	921,547	394,767
Жито 2 кл.	грн	16348852,7 4	14236860,1	21908299,1	8677413,7
	тон	4896,501	3926,061	6352,071	2470,491
Жито 3 кл.	грн	10054837,6 8	5392553,89	10215891,17	5231500,4
	тон	3734,578	1876,478	3734,578	1876,478
Жито 4 кл.	грн		4551333,33	538533,33	4012800
	тон		650,44	115,4	535,04
Кукурудза 3 кл.	грн	654083347, 1	133801903	755183171,1	32702078,7
	тон	168758,72	35969,526	195939,827	8788,419

Пшениця м'яка 1 кл.	грн	1422773,59	2672,52	1422773,59	2672,52
	тон	244,359	0,459	244,359	0,459
Пшениця м'яка 2 кл.	грн	234928884,2	107503677	195516843,8	146915717
	тон	48289,736	27835,471	42407,05	33718,157
Пшениця м'яка 3 кл.	грн	597651054,6	827324001	939319264,4	485655791
	тон	128123,312	234962,403	244999,282	118086,433
Пшениця м'яка 4 кл.	грн	111294,52	327189,14	101669,17	336814,49
	тон	35,749	118,431	35,749	118,431
Пшениця м'яка 5 кл.	грн	11734872,48	689483,94	8867359,48	3556996,94
	тон	3001,042	176,325	2267,712	909,655
Пшениця м'яка 6 кл.	грн	45394874,28	26847109,1	42585904,97	29656078,4
	тон	9991,266	5200,612	9265,744	5926,134
Ячмінь 3 кл.	грн	2358022,31		38,01	2357984,3
	тон	496,348		0,008	496,34
Соняшник некласний	грн	285123756	308324265	120388653,7	473059367
	тон	33289,036	35491,55	13959,464	54821,122

Дослідженням процедури укладення Товариством договорів на умовах форварду встановлено, що рішенням від 18.02.2019, Комісією з ризиків затверджено обсяги закупівлі, якісні показники зерна, ціни закупівлі, розмір попередньої оплати та відсоткові ставки за користування коштами, що наведені у таблиці.

Найменування культури	Обсяг закупівель, (тис. тон)	Ціна закупівлі, (грн)	Розмір попередньої оплати, (%)	Відсотки за користування коштами
Жита 2-3 класів	30,000	4000,00	65	від 23% до 25% річних без врахування курсових коливань та 15% з врахуванням курсових коливань
Гречки 2-3 класів	10,000	7000,00	65	
Пшениці 2 класу	500,000	5800,00	65	
Пшениці 3 класу		5600,00	65	
Ячменю 3 класу	50,000	5200,00	65	
Вівса 2-3 класів	10,000	4200,00	65	
Гороху жовтого 1-2 класів	10,000	6200,00	65	
Кукурудзи 3 класу	100,000	4150,00	65	

Також, Комісією з ризиків визначено критерії для системи оцінки контрагентів та ознаки контрагента корпоративного бізнесу.

Копія Протоколу засідання Комісії з ризиків від 18.02.2019 № 4 у Додатках до звіту.

Вибірковим дослідженням умов форвардних закупівель зерна врожаю 2019 року встановлено, що усі договори були типовими. Рішення щодо укладення

біржового договору приймалися на підставі отриманих Комісією з ризиків заявок проведеного профільними підрозділами аналізу. Розмір попередньої оплати за зерно майбутнього урожаю встановлювався на рівні 65%. Базові ціни на закупівлю сільськогосподарської продукції відповідали цінам визначеним Комісією з ризиків. Відсоток за користування коштами визначався Комісією по кожному сільськогосподарському виробнику окремо.

Проведеним в ході аудиту моніторингом встановлено, що ПАТ «Аграрний фонд» з 11-ма суб'єктам господарювання, а саме: ТОВ «Райз Північ» (ЄДРПОУ 34264631), ТОВ «ЮТС-Агропродукт» (41101589), ТОВ «Агрокомпанія ПРИКАРПАТТЯ» (41481188), ТОВ «АП «Придніпровське» (41102163), ТОВ «Агро Край» (41103827), ТОВ «Райз Схід» (41104731), ТОВ «Західна агропромислова компанія» (41099127), ТОВ «Південь Агро Інвест» (41107067), ТОВ «Подільський Агропродукт» (41104967), ТОВ «Виробниче підприємство «Полісся» (41102844), ТОВ «Гетьманське» (41105190), укладено біржові контракти на поставку зерна урожаю 2019 року, згідно умов яких ціна закупівлі однієї тони зерна пшениці 3 класу становить 6100,00 грн, що на 500,00 грн більше визначеного Протоколом № 11 засідання Комісії з ризиків, та плата за користування коштами річних без врахування курсових різниць встановлена на рівні 21,00%, що на 2-3% менше від укладених договорів з іншими сільгоспвиробниками.

Дослідженням встановлено, що відповідне рішення Комісії з ризиків від 27.03.2019 № 11 щодо закупівлі однієї тони зерна пшениці 3 класу в розмірі 6100,00 грн, та щодо зменшення плати за користування коштами на рівні 21,00% річних без врахування курсових різниць, прийнято Комісією у зв'язку із наміром групи компаній Укрлендфармінг законтрактувати поставку зерна пшениці 3 класу понад 100 тис. тон.

Копія Протоколу засідання Комісії з ризиків від 27.03.2019 № 11 у Додатку до звіту.

Відповідно до умов біржових договорів на поставку зернових культур урожаю 2019 року, укладених Товариством з групою компаній Укрлендфармінг, останні зобов'язується поставити зерно пшениці 3 класу в кількості 135 379,128 тон.

Базова ціна за одну тону пшениці 3 класу урожаю 2019 року становить 6100,00 грн та переглядається як в меншу так і в більшу сторону. Остаточна ціна та розрахунок визначаються на підставі довідок Аграрної біржі про ринкові ціни на зернові культури на останню дату поставки товару.

Загальна сума договорів складає 825 812,68 тис. гривень.

Дослідженням встановлено, що сума перерахованої попередньої оплати, що складає 65% за вирахуванням суми визначеної на страхування становить 510 371,43 тис. гривень.

Так, відповідно до Актів приймання-передачі зерна, групою компаній Укрлендфармінг фактично поставлено зерна в кількості 135 379,128 тон або 100% від законтракованої кількості. Загальна вартість поставленого зерна за вирахування знижки становить 554 741,72 тис. грн або 108,69% від перерахованої Товариством попередньої оплати.

Слід зауважити, що товариствами, які входять до групи Укрлендфармінг придбано зерно у інших сільськогосподарських виробників на 31,87 % від загальної

кількості поставленого товару, що в грошовому еквіваленті розрахунково становить 165 793,93 тис. гривень.

Аудитом реалізації мінеральних добрив встановлено, що між ПАТ «Аграрним фондом» (далі – Продавець) та компанією нерезидентом «Taluman s.r.o.» (Словацька Республіка), далі – Покупець, 08 жовтня 2019 року укладено зовнішньо-економічний контракт (далі – Контракт) № б/н (до аудиту надано копію контракту), предметом якого є поставка останньому 50 000 +/- 10 % тонн карбаміду марки Б (ДСТУ 7312:2013), далі - Товар, вартістю 240 дол США/тону, на загальну суму 12 млн дол. США.

Відповідно до п.2.1. Контракту, кінцева ціна Товару узгоджена і складає на умовах поставки FOB порт «Южний» (м. Южне, вул. Берегова, 11, Одеська обл. 65481, Україна), термінал ОПЗ.

Згідно з п. 3.1. Оплата Товару повинна бути проведена Покупцем в наступному порядку:

- розрахунок 85 % від повної вартості Товару повинна бути проведена Покупцем на протязі 2 (двох) банківських днів шляхом банківського переводу згідно рахунку Продавця та фіксімільної копії коносаменту або штурманської розписки;

- виплата 15 % від повної вартості Товару повинна бути виплачена Покупцем на протязі 45 (сорока п'яти) календарних діб шляхом банківського переводу згідно рахунку Продавця та фіксімільної копії коносаменту або штурманської розписки.

В рамках вказаного договору, відповідно до оформлених митних декларацій 16 листопада 2019 року, компанія нерезидент «Taluman s.r.o.» отримала 50,563 тис тонн карбаміду на загальну суму 12,135 млн дол США (5 928 грн/тону), пункт призначення Індія, м. Нью-Делі.

На виконання даного контракту Товариство придбало у ТОВ "Хімтрейд" 38767,69 тон карбаміду на загальну суму 376,1 млн. грн, та у ТОВ "Агро Газ Трейдинг" 11795,97 тон карбаміду на загальну суму 80,1 млн. грн без ПДВ. Крім того, за перевалку 50563,66 тон карбаміду Товариством було сплачено ТОВ "Агро Газ Трейдинг" 14,7 млн. грн без ПДВ.

Витрати Фонду по придбання та перевалці 50563,66 тон карбаміду склали 392,3 млн. грн без ПДВ. Отримано коштів від компанії "TALUMAN s.r.o." 12, 1 млн. дол. США, що по курсу долара (24,81909) складає 301,2 млн. грн без ПДВ.

Таким чином, не доотримання коштів за вищезазначеним договором Товариства від виконання даного контракту складають орієнтовно 91,2 млн. грн.

Крім того, до аудиту надано копію контракт від 23.10.2019 між Товариством і компанією "TALUMAN s.r.o." Словацька Республіка на поставку 82 000 +/- 10% метричних тон карбаміду вартістю 240 дол. США за 1 тону. Загальна вартість контракту складає 19,68 млн. дол. США +/- 10%.

На виконання даного контракту Товариством укладено контракт від 11.10.2019 з компанією "MABLESTINE PTE LTD" Singapore (до аудиту надано копію контракту) на поставку 82 000 +/- 10% метричних тон карбаміду вартістю 155 дол. США за 1 тону. Загальна вартість контракту складає 12,71 млн дол. США +/- 10%.

ПАТ «Аграрний фонд» листом від 22.10.2019 №11.2-08/3/1957, звернулося до компанії MABLESTINE PTE LTD з проханням здійснити поставку карбаміду насипом в кількості 82 тис. тонн по контракту від 11.10.2019, укладеному між ПАТ «Аграрний фонд» та компанією MABLESTINE PTE LTD, згідно інструкцій, які будуть надані компанією TALUMAN s.r.o.

Листом від 22.10.2019 №11.2-08/3/1961 ПАТ «Аграрний фонд» звернулося до компанії TALUMAN s.r.o. з проханням надати компанії MABLESTINE PTE LTD інструкції для поставки 82 тис. тонн карбаміду насипом за контрактом від 23.10.2019, укладеного між ПАТ «АГРАРНИЙ ФОНД» та компанією TALUMAN s.r.o., та здійснити оплату за поставлений карбамід на рахунок компанії MABLESTINE PTE LTD, виходячи з вартості 155 дол. США за тону.

В подальшому, відповідно до акту приймання-передачі (до аудиту надано копію акту) до контрактів від 11.10.2019 та від 23.10.2019 "MABLESTINE PTE LTD" Singapore, в особі директора Sandro Lang, ПАТ «Аграрний фонд», в особі комерційного директора Паденка Деніса Ігоровича та операційного директора Арапіна Юрія Миколайовича, "TALUMAN s.r.o.", в особі директора M Constantios Avraamides, зазначено, що "MABLESTINE PTE LTD" Singapore передає, а ПАТ «Аграрний фонд» приймає та одночасно передає "TALUMAN s.r.o." карбамід насипом в обсязі 81 176,125 (вісімдесят одна тисяча сто сімдесят шість тон 125 кг).

"MABLESTINE PTE LTD" гарантує відповідність Продукції наступним якісними показниками (масова частка азоту – не менше 46%, вологість – не більше 0,5 %, масова частка біурету – не більше 1,0 %, гранулометрія: масова частка гранул 1-4 мм не менше 90,0 %).

Сторони претензій, щодо кількості та якості Продукції не мають.

Слід зазначити, що ПАТ «Аграрний фонд» листом від 09.12.2019 № 09.3-03/4/2178 звернулося до "TALUMAN s.r.o." з проханням про надання інформації про причини невиконання останнім розрахунків згідно контракту від 08 жовтня 2019 року в термін до 27.12.2019 на загальну суму 1 820 291,72 дол. США та згідно контракту від 23 жовтня 2019 року за поставлений товар в термін до 15.11.2019 на загальну суму 6 899 970,62 дол. США.

Станом на 31.03.2020 розрахунки "TALUMAN s.r.o." за отриманим добривом перед ПАТ «Аграрний фонд» не проведено.

В разі оплати коштів "TALUMAN s.r.o." за поставлений товар за контрактом від 23 жовтня 2019 року, та враховуючи те, що як зазначалось вище, бухгалтерському обліку ПАТ «Аграрний фонд» по рахунку № 281 «Товари» ТМ враховувались за методом середньозваженої за місцем зберігання «Основний склад» відповідно до даних облікової системи Товариства загальний чистий дохід від здійснення операцій з мінеральними добривами склав 777 450 231,95 грн, собівартість

– 735 359 349,35 грн, валовий прибуток – 42 090 882,60 грн, рентабельність операцій – 5,41%.

3. Дослідження питання управління корпоративними правами та прийняття рішення при здійсненні правочинів з купівлі-продажу цінних паперів.

Публічне акціонерне товариство «Аграрний фонд» (далі – Товариство, ПАТ «Аграрний фонд») утворено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.04.2013 № 364 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд» (далі – Постанова № 364) із статутним капіталом 5 млрд грн, 100% якого належить державі. Статутний капітал товариства сформований за рахунок випуску Міністерством фінансів України облігацій внутрішньої державної позики на зазначену суму із строком обігу п'ять років та відсотковою ставкою доходу на рівні не вище 14,3% річних і внесення їх від імені держави в оплату акцій первинної емісії Товариства.

На виконання пункту 6 Постанови № 364 Мінагрополітики (Акціонер), в особі Міністра аграрної політики та продовольства України Присяжнюка М.В., Міністерство фінансів України (Платник), в особі Міністра фінансів України Колобова Ю.В. та ПАТ «Аграрний фонд» (Емітент), в особі Кірюка О.Г., уклали договір від 11.10.2013 № 15010-03/92, за умовами якого Емітентом були передані у власність Держави в особі Акціонера акції Емітента первинної емісії в кількості 50 000 штук, а Платником оплачені акції Емітента первинної емісії. Загальна вартість акцій склала 5 млрд гривень.

Для надання послуг щодо відкриття та ведення рахунку в цінних паперах Емітента, обслуговування операцій Емітента щодо розміщення цінних паперів бездокументарної форми існування та обслуговування операцій Емітента щодо випущених ним цінних паперів між ПАТ «Аграрний фонд» (Емітент) – Держава Україна, в особі Кабінету Міністрів України, в особі Міністерства аграрної політики та продовольства України та ПАТ «Національний депозитарій України» укладений договір про обслуговування емісії цінних паперів від 26.07.2013 № Е-7184/ст.

Довідково:

Відповідно до пункту 16 глави 1 розділу V Положення про провадження депозитарної діяльності, затвердженого Рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку від 23.04.2013 № 735 для обліку прав на цінні папери, які є об'єктами державної власності та управління якими здійснюється органами державної влади, рахунок у цінних паперах у депозитарній установі відкривається на ім'я держави. Керуючим рахунком у цінних паперах держави є суб'єкт управління об'єктами державної власності, який відповідно є законодавства та в межах повноважень, визначених законом, рішенням Кабінету Міністрів України, виконує функції з управління відповідними цінними паперами.

Між ПАТ «Аграрний фонд» (Депонент) та ПАТ «Державний ощадний банк України» (Зберігач) укладений договір про відкриття рахунку у цінних паперах від 31.07.2013 № 050529, предметом якого є надання Зберігачем Депоненту послуги щодо відкриття та ведення рахунку у цінних паперах зберігання належних Депоненту цінних паперів, обслуговування операцій за цим рахунком, отримання доходів за цінними паперами.

За даними Реєстру корпоративних прав держави у статутних капіталі господарських товариств, положення про який затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 29.10.2003 № 1679, станом на 13.03.2020 держава володіє корпоративними правами у статутному капіталі ПАТ «Аграрний фонд» 100 %.

Довідково:

Відповідно до Закону України «Про акціонерні товариства» корпоративні права - сукупність майнових і немайнових прав акціонера – власника акцій товариства, які впливають з права власності на акції, що включають право на участь в управлінні акціонерним товариством, отримання дивідендів та активів акціонерного товариства у разі його ліквідації відповідно до закону, а також інші права та правомочності, передбачені законом чи статутними документами.

Визначення аналогічного змісту містить Господарський Кодекс України та постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Основних концептуальних підходів до підвищення ефективності управління корпоративними правами держави» від 11.02.2004 № 155.

Отже, враховуючи зазначене, держава отримує корпоративні права пропорційно кількості акцій, належних їй у статутному капіталі товариства, тож і вплив на управління таким товариством буде відповідним.

Ефективне управління корпоративними правами держави дає змогу поліпшити фінансові результати господарювання суб'єктів, а також збільшити надходження суми податків і зборів до бюджетів, платежів до державних цільових фондів, а також суми дивідендів, нарахованих на акції господарських товариств, які перебувають у державній власності (відповідно до частини п'ятої статті 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» господарська організація, у статутному капіталі якої є корпоративні права держави, за підсумками календарного року зобов'язана спрямовувати частину чистого прибутку на виплату дивідендів згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України).

Відповідно до Постанови № 364 (пункт 2) здійснення функцій з управління корпоративними правами, що належать державі у статутному капіталі Товариства, було покладено на Міністерство аграрної політики та продовольства України (далі – Мінагрополітики). Проте надання таких повноважень Мінагрополітики не сприяло ефективному виконанню функцій з управління належними державі корпоративними правами та здійсненню контролю за діяльністю ПАТ «Аграрний фонд».

Відповідно до Статуту ПАТ «Аграрний фонд», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 698 (далі – Статут), метою діяльності Товариства є створення сприятливих умов для розвитку сільського господарства, функціонування ринку сільськогосподарської продукції, підтримки вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника, а також одержання прибутку від провадження господарської діяльності відповідно до законодавства.

Правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності, встановлює Господарський кодекс України.

Довідково:

Згідно із частиною п'ятою статті 22 Господарського Кодексу України (далі – ГК України) держава реалізує право державної власності у державному секторі економіки через систему організаційно-господарських повноважень відповідних органів управління щодо суб'єктів господарювання, що належать до цього сектора і здійснюють свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління.

Суб'єктами господарювання державного сектора економіки є суб'єкти, що діють на основі лише державної власності, а також суб'єкти, державна частка у статутному капіталі яких перевищує п'ятдесят відсотків чи становить величину, яка забезпечує державі право вирішального впливу на господарську діяльність цих суб'єктів (частина друга статті 22 ГК України).

Повноваження суб'єктів управління у державному секторі економіки - Кабінету Міністрів України, міністерств, інших органів влади та організацій щодо суб'єктів господарювання визначаються законом (частина третя статті 22 ГК України).

Таким законом є Закон України «Про управління об'єктами державної власності» (далі – Закон № 185-V), який визначає правові основи управління об'єктами державної власності.

Відповідно до частини першої статті 1 вказаного закону управління об'єктами державної власності - здійснення Кабінетом Міністрів України та уповноваженими ним органами, іншими суб'єктами, визначеними цим Законом, повноважень щодо реалізації прав держави як власника таких об'єктів, пов'язаних з володінням, користуванням і розпорядженням ними, у межах, визначених законодавством України, з метою задоволення державних та суспільних потреб.

Об'єктами управління державної власності є, зокрема, корпоративні права, що належать державі у статутних капіталах господарських організацій (частина перша статті 3 Закону № 185-V).

Суб'єктами управління об'єктами державної власності стаття 4 Закону № 185-V визначає, зокрема, Кабінет Міністрів України, а також міністерства, інші органи виконавчої влади та державні колегіальні органи (далі – уповноважені органи управління).

Відповідно до статті 5 Закону № 185-V Кабінет Міністрів України є суб'єктом управління, що визначає об'єкти управління державної власності, щодо яких виконує функції з управління, а також об'єкти управління державної власності, повноваження з управління якими передаються іншим суб'єктам управління, визначеним цим Законом.

Отже, за змістом Закону № 185-V Мінагрополітики є уповноваженим органом управління ПАТ «Аграрний фонд».

Повноваження уповноважених органів управління визначені статтею 1 Закону № 185-V.

Так, зокрема частиною першою статті 6 цього закону визначено, що уповноважені органи управління відповідно до покладених на них завдань затверджують статuti господарських товариств та здійснюють контроль за дотриманням статутів господарських товариств, затверджують річні фінансові та інвестиційні плани, проводять моніторинг фінансової діяльності, зокрема виконання показників фінансових планів підприємств, що належать до сфери управління та вживають заходів до поліпшення їх роботи, забезпечують проведення щорічних незалежних аудиторських перевірок фінансової звітності, визначають кандидатури осіб, які представляють інтереси держави на загальних зборах та в наглядових радах господарських товариств, погоджують договори про спільну діяльність, зміни до них та контролюють виконання умов цих договорів, забезпечують відповідно до встановленого Кабінетом Міністрів України порядку відрахування до Державного бюджету України частини прибутку (доходів) господарськими товариствами, здійснюють управління корпоративними правами держави в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Постановою Кабінету Міністрів України від 30.10.2014 № 678 затверджений Порядок надання завдань на голосування представникам держави на загальних зборах господарського товариства, у статутному капіталі якого є корпоративні права держави (далі – Порядок № 678).

Пункт 2 Порядку № 678 передбачає для суб'єктів управління об'єктами державної власності обов'язкове видання наказів про затвердження завдань на голосування представникам держави на загальних зборах господарського товариства. Про виданні накази суб'єкти управління інформують Кабінет Міністрів України і Мінекономіки в день їх прийняття (пункт 3 Порядку № 678).

Рішення суб'єктів управління, що виконують повноваження загальних зборів безпосередньо, без скликання зборів акціонерів з питань, що належать до компетенції загальних зборів, видаються ними у формі наказу (абзац перший пункту 2 Порядку № 678).

Відповідно до Статуту органами Товариства є: загальні збори, наглядова рада, правління, ревізійна комісія (пункт 33).

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.07.2014 № 637 утворена наглядова рада Товариства у складі 7 осіб, яка з моменту створення виконувала своїх повноважень, визначених Положенням про наглядову раду.

Товариства, затвердженим наказом Мінагрополітики від 06.06.2014 № 214, та Статутом Товариства.

Невиконання наглядовою радою функцій з контролю та регулювання діяльності правління призвело до невиконання ПАТ «Аграрний фонд» статутних завдань, зокрема, приймати рішення щодо заснування, реорганізації та ліквідації юридичних осіб за участю Товариства, а також щодо розпорядження корпоративними правами Товариства щодо них, вирішення інших питань, що належать до компетенції наглядової ради.

До того ж строк повноважень членів наглядової ради відповідно до Статуту становив три роки, проте зміни до її складу вносилися лише один раз відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 04.02.2015 № 168-р.

Отже, Мінагрополітики, як суб'єктом управління, не забезпечено правомочності складу наглядової ради ПАТ «Аграрний фонд», в тому числі належного представництва держави.

Через зволікання Мінагрополітики при виконанні своїх повноважень як уповноваженого органу управління держава більше п'яти років не мала можливості здійснювати через своїх представників належний контроль за діяльністю ПАТ «Аграрний фонд» та впливати на прийняття рішень з питань, що належать до повноважень наглядової ради та загальних зборів.

Відповідно до Статуту (пункт 41) питання, що належать до виключної компетенції наглядової ради, не можуть вирішуватися іншими органами Товариства, крім загальних зборів.

Загальні збори є вищим органом Товариства (пункт 34 Статуту). На період коли єдиним засновником та акціонером Товариства є держава повноваження загальних зборів здійснюються Мінагрополітики без скликання загальних зборів. Рішення Мінагрополітики з питань, що належать до компетенції загальних зборів, оформляються у формі наказу (пункт 36 Статуту).

Довідково:

Частиною третьою статті 33 Закону України «Про акціонерні товариства» встановлена заборона передачі іншим органам товариства повноважень з вирішення питань, що належать до виключної компетенції загальних зборів.

Згідно зі Статутом (пункт 15) ПАТ «Аграрний фонд» має право бути засновником, співзасновником та учасником інших юридичних осіб, відкривати свої філії, представництва, інші відокремлені підрозділи без створення юридичної особи.

Прийняття рішення щодо заснування, реорганізації та ліквідації юридичних осіб за участю Товариства, а також щодо розпорядження корпоративними правами Товариства щодо них належить до повноважень наглядової ради (пункт 41 Статуту).

Враховуючи бездіяльність наглядової ради Товариства та невиконання нею своїх функцій, рішення щодо заснування, реорганізації та ліквідації юридичних осіб за участю Товариства повинно прийматися загальними зборами.

Встановлено, що до організаційної структури ПАТ «Аграрний фонд» входять дочірнє підприємство «Агрофонд-зерно» (код ЄДРПОУ 39079722) (далі ДП «Агрофонд-зерно») та дочірнє підприємство «Агрофінфонд» (код ЄДРПОУ 39112413) (далі – ДП «Агрофінфонд»), створені відповідно до наказів Мінагрополітики від 27.01.2014 № 44 та від 13.02.2014 № 73 (копії наказів додаються).

Довідково:

Відповідно до інформації, наданої в.о. Голови правління ПАТ «Аграрний фонд» Баришевим І.Г., станом на 03.02.2020

ПАТ «Аграрний фонд» є засновником та володіє 100% статутного капіталу:

- ДП «Агрофонд-зерно», статутний капітал 294 795 000,00 грн
- ДП «Агрофінфонд», статутний капітал 184 645 000,00 грн
- «Agrofond-AG» (Швейцарія), статутний капітал 100 000,00 швейцарських франків

ПАТ «Аграрний фонд» володіє часткою у статутному капіталі:

- ТОВ «Ардіс фінанс», статутний капітал 172 000 000,00 грн (49,9% частка ПАТ «Аграрний фонд», 50,1% частка АТ «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд «Будагрокапітал»)

ПАТ «Аграрний фонд» опосередковано володіє:

- ТОВ «ФК «Фінцентр», статутний капітал 95 000 000,00 грн (9,5% частка ДП «Агрофонд-зерно», 90,5% частка ДП «Агрофінфонд»)
- ТОВ КУА «Довіра», статутний капітал 7 150 000,00 грн (9,5% частка ДП «Агрофонд зерно», 90,5% нерозподілено (володіє сама собою)
- ТОВ «СТ-сервіс Україна», статутний капітал 2 716 119,49 грн 100% частка ТОВ «Ардіс фінанс»
- ТОВ «Діо Трейдер», статутний капітал 35 029 000,00 грн 100% частка ТОВ «ФК «Фінцентр»

• АТ «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд «Будагрокапітал» (далі – «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» Статутний капітал 135 000 000,00 грн, що складається з простих іменних акцій номінальною вартістю 100,00 грн., у кількості 1 350 000,00 штук (71,8% нерозподілено, 6,3% належить ТОВ «Ардіс фінанс», 21,8% належить ТОВ «ФК «Фінцентр». Тобто 22,45% голосуючих акцій у власності ТОВ «Ардіс фінанс» та 77,45% голосуючих акцій у власності ТОВ «ФК «Фінцентр»).

АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» володіє 100% часткою у:

- ТОВ «Глобал Агро Альянс», статутний капітал 350 000,00 грн
- ТОВ «Агро Ріал Істейт», статутний капітал 100 000,00 грн

ДП «Агрофінфонд» були внесені зміни в частині збільшення розміру статутного капіталу цих підприємств, зміни їх юридичного статусу, погодження придбання підприємствами часток у статутному капіталі інших юридичних осіб, зміни предмету їхньої діяльності (в новій редакції статуту ДП «Агрофінфонд», затвердженій наказом Товариства від 09.08.2018 № 68, з предмету діяльності підприємства вилучені пункти щодо надання фінансових послуг, послуг з управління фондами, надання послуг з інших видів кредитування, фінансового лізингу).

Як наслідок, статутний капітал ДП «Агрофонд-зерно» та ДП «Агрофінфонд» було збільшено (шляхом перерахування ПАТ «Аграрний фонд» коштів на поточні рахунки дочірніх підприємств) до 294 755.000,00 грн та до 184 645 000,00 грн відповідно (реєстр копій платіжних доручень та банківських виписок з операцій внесення в статутний капітал додається) та в основному спрямовано на здійснення інвестиційної діяльності, а саме, придбання корпоративних прав та збільшення статутного капіталу ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» та ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра», надання коштів у позику та розміщення коштів на депозитних рахунках.

За змістом нових редакцій статутів ДП «Агрофонд-зерно» (затверджений наказом Товариства від 17.12.2015 № 181 та зареєстрований державним реєстратором 29.12.2015 за номером 1 074 105 0006 048446) та ДП «Агрофінфонд» (затверджений наказом Товариства від 17.12.2015 № 182 та зареєстрований державним реєстратором 29.12.2015 за номером 1 074 105 0007 048631) підприємствам надано право за погодженням з засновником, в особі ПАТ «Аграрний фонд», бути засновником/учасником інших юридичної особи (копії статутів додаються).

Так, відповідно до наказів ПАТ «Аграрний фонд» від 17.12.2015 № 185 «Про погодження придбання ДП «Агрофонд-зерно» частки у статутному капіталі ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра» та від 25.12.2015 № 187 «Про погодження придбання ДП «Агрофонд-зерно» частки у статутному капіталі ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр», виданих Головою правління Товариства Радченком А.А., дочірні підприємства стали учасниками ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра» та ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр».

Відповідне рішення було прийнято на засіданні Бюджетної комісії ПАТ «Аграрний фонд» (копія протоколу від 02.11.2015 № 21 додається). Як зазначено у протоколі, для більшої ефективності роботи Товариства виникла потреба у створенні на базі існуючих юридичних осіб двох окремих юридичних осіб з певною специфікою діяльності, а саме: Фінансової компанії та Компанії з управління активами.

Як наслідок, у грудні 2015 року між ДП «Агрофонд-зерно» (Покупець) та ТОВ «Винсон» (Продавець) укладено договір від 17.12.2015 б/н купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра», умовами якого Продавець відчужує на користь Покупця свою частку у статутному капіталі ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра» в розмірі 9,5 % в

загального розміру статутного капіталу компанії (7 150 000,00 грн), що становить 679 250,00 гривень.

Також, між ДП «Агрофонд-зерно» (Покупець) та ТОВ «Фінанс-Інвест» (Продавець) укладено договір від 25.12.2015 б/н купівлі-продажу частини частки у статутному капіталі ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр», за умовами якого Продавець відчужує на користь Покупця частину своєї частки у статутному капіталі ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» в розмірі 9,5 % від загального розміру статутного капіталу компанії (5 000 000,00 грн), що становить 475 000,00 грн (копії вказаних договорів додаються).

На запит аудиторської групи про отриманні ДП «Агрофонд-зерно» та ДП «Агрофінфонд» у 2016-2019 роках дивіденди (доходи) від ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» та ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра» Товариством інформації не надано.

Відповідно до наказу ПАТ «Аграрний фонд» від 09.08.2018 № 70 «Про погодження збільшення статутного капіталу ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» (копія наказу додається), виданого Головою правління Товариства Радченком А.А., директору ДП «Агрофонд-зерно» та ДП «Агрофінфонд» Синельникову А.І. було затверджено завдання на голосування на загальних зборах учасників ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» з питання збільшення статутного капіталу до 99 000 000,00 гривень. Запланований розмір статутного капіталу складав 194 000 000,00 гривень.

Варто зазначити, що у 2016-2019 роках, за погодженням ПАТ «Аграрний фонд» (копії наказів та протоколів засідання Бюджетної комісії щодо прийняття таких рішень додаються) ДП «Агрофонд-зерно» та ДП «Агрофінфонд» надавалась поворотна безвідсоткова фінансова допомога ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» та ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра», яка поверталась з порушенням строку повернення.

Довідково:

Станом на 01.01.2020 на рахунках ДП «Агрофонд-зерно» та ДП «Агрофінфонд» залишок коштів становить 1 115 849,89 грн та 1 322 236,45 грн відповідно (витиски з рахунків додаються).

Слід зауважити, що діяльність ДП «Агрофонд-зерно» та ДП «Агрофінфонд» підлягає аудиту з метою з'ясування доцільності їх існування на аграрному ринку.

Довідково:

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Згідно з частиною третьою статті 8 вказаного закону відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе уповноважений орган (посадова особа), який

здійснює керівництво підприємством, або власник відповідно до законодавства та установчих документів.

В ході аудиту встановлено, що відповідно до протоколу Бюджетної комісії від 25.05.2016 № 23 (копія додається) Товариством було прийнято рішення придбати частку у статутному капіталі ТОВ «Ардис Фінанс» у розмірі 49,895 % що складає 4 989 500,00 гривень.

Вказана операція була оформлена договором від 26.05.2016 б/н купівлі-продажу частки у статутному капіталі ТОВ «Ардис Фінанс», укладеним між ПАТ «Аграрний фонд» (Покупець) та АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» (Продавець), в імені та в інтересах якого діє ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра» (копія договору додається).

За умовами вказаного договору Продавець передає у власність Покупця частину належної йому частки розміром 49,895 % в статутному капіталі ТОВ «Ардис Фінанс», що в грошовому еквіваленті становить 4 989 500,00 грн, та належної йому на праві власності частки розміром 100 % від загального розміру статутного капіталу ТОВ «Ардис Фінанс», що в грошовому еквіваленті становить 10 000 000,00 грн у статутному капіталі ТОВ «Ардис Фінанс», а Покупець приймає цю частину частки та сплачує за неї грошову суму в розмірі та у порядку, визначених цим договором.

Надалі, Товариством, як учасником ТОВ «Ардис Фінанс», було прийнято рішення (копія протоколу засідання Бюджетної комісії ПАТ «Аграрний фонд» від 26.05.2016 № 24) збільшити статутний капітал до розміру 172 000 000,00 грн з рахунок внесення додаткових коштів його учасників. Як зазначалось в протоколі, кошти необхідні ТОВ «Ардис Фінанс» для поліпшення стану належних йому основних засобів, а саме, бізнес-центру «Очаківський», надання в оренду приміщень якого є основним джерелом прибутку ТОВ «Ардис Фінанс», а отже, дивідендів його учасників.

Довідково:

Між ТОВ «Ардис Фінанс» (Покупець) та ТОВ «Приватсервіс» (Продавець) укладений договір від 03.03.2016 б/н купівлі-продажу нежитлого будинку загальною площею 3849,10 кв. м., що знаходиться за адресом: м. Київ, вул. Очаківська/Очаківський провулок, 5/6.

Відповідно до протоколу позачергових загальних зборів учасників ТОВ «Ардис Фінанс» від 24.05.2016 № 24/05/2016 учасниками ТОВ «Ардис Фінанс» - АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» (50,105 %) та ПАТ «Аграрний фонд» (49,895 %) прийнято рішення збільшити розмір статутного капіталу ТОВ «Ардис Фінанс» шляхом внесення учасниками додаткових внесків у розмірі 172 000 000,00 грн у такому розподілі: АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» - 86 180 000,00 грн, ПАТ «Аграрний фонд» - 85 820 000,00 грн (кошти перераховані на рахунок ТОВ «Ардис Фінанс»).

В ході проведення аудиту встановлено, що відповідно до протоколу засідання Бюджетної комісії від 01.03.2016 № 9 Товариством було прийнято рішення щодо інвестування в АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» шляхом придбання

акцій в кількості 494 491 штука, номінальною вартістю одного цінного паперу 100,00 грн та розрахунковою вартістю даного цінного паперу 294,59 грн на суму 145 672 103,69 гривень. Як наслідок, така інвестиційна стратегія забезпечить отримання дивідендів від придбаних акцій, а очікуваний прибуток має скласти на рівні 25% річних.

Так, між Товариством (Інвестор) та АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» (Емітент, Фонд), від імені та в інтересах якого на підставі Договору про управління активами від 25.12.2015 № 25/12-2015 діяло ТОВ «КУА «Довіра», укладено договір від 02.03.2016 № 02/03-2016 про придбання цінних паперів інституту спільного інвестування. Відповідно до умов договору сума коштів, яка сплачується Інвестором на придбання цінних паперів Фонду, становить 145 672 395,78 гривень.

Відповідно до акту виконаних зобов'язань від 14.03.2016 до вказаного договору Товариство придбало акції АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» в кількості 494 491 штука, які існують в бездокументарній формі, номінальною вартістю одного цінного паперу 100 грн та розрахунковою вартістю даного цінного паперу 294,59 грн, на загальну суму 145 672 103,69 грн, а залишок коштів в сумі 292,09 грн за умовами договору підлягав поверненню Товариству.

Згідно банківських виписок від 02.03.2016 та від 03.03.2016 Товариство сплатило за цінні папери АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» 145 672 395,78 гривні.

Згідно банківської виписки від 14.03.2016 АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» повернув Товариству кошти у сумі 292,09 гривні.

У квітні 2016 року відповідно до протоколу засідання Бюджетної комісії від 27.04.2016 № 18 Товариством знов було прийнято рішення інвестувати в АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал», шляхом придбання акцій на суму 26 300 000,00 гривень. Як зазначено у протоколі, така інвестиційна стратегія забезпечить отримання дивідендів від придбаних акцій, а очікуваний прибуток має скласти на рівні 25% річних.

Так, між Товариством (Інвестор) та АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» (Емітент, Фонд) укладено договір про придбання цінних паперів інституту спільного інвестування від 25.04.2016 № 25/04-2016. За умовами договору сума коштів, яка сплачується Інвестором на придбання цінних паперів Фонду, становить 26 300 000,00 гривень.

Відповідно до акту виконаних зобов'язань б/д б/н до цього договору Товариство придбало акції АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» в кількості 89 343 штуки, які існують в бездокументарній формі, номінальною вартістю одного цінного паперу 100,00 грн та розрахунковою вартістю одного цінного паперу 294,37 грн, на загальну суму 26 299 898,91 гривень.

Відповідно до банківської виписки від 26.04.2016 Товариством було сплачено за цінні папери АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» кошти в сумі 26 300 000,00 гривень.

Також встановлено, що в червні 2016 року між Товариством (Інвестор) та АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» (Емітент, Фонд), від імені та в інтересах якого на

підставі договору про управління активами від 25.12.2015 № 25/12-2015 діяло ТОВ «КУА «Довіра», укладено договір від 03.06.2016 № 03/06-2016 купівлі-продажу (викупу) акцій корпоративного інвестиційного фонду, за умовами якого Емітент на підставі Заявки на викуп цінних паперів, поданої Інвестором, зобов'язується зарахувати та оплатити, а Інвестор переказати цінні папери в кількості 289 535 штук номінальною вартістю одного цінного паперу 100 гривень.

Відповідно до акту розрахунку від 03.06.2016 б/н, що є додатком до цього договору, розрахункова вартість однієї акції Фонду складає 296,41 грн, а сума, що підлягає сплаті Інвестору за акції Фонду, складає 85 821 069,35 гривень.

Згідно з актом виконаних зобов'язань від 06.06.2016 до договору купівлі-продажу (викупу) акцій корпоративного інвестиційного фонду від 03.06.2016 № 03/06-2016 Емітент отримав, а Інвестор переказав цінні папери в кількості 289 535 штук номінальною вартістю одного цінного паперу 100,00 гривень. Кошти в сумі 85 821 069,35 грн згідно банківської виписки від 03.06.2016 надійшли на рахунок Товариства.

Відповідно до протоколу засідання Бюджетної комісії від 17.06.2016 № 2 (копія додається) Товариством погоджено продаж цінних паперів АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» за ціною 296,20 грн за штуку. Як було зазначено в протоколі, станом на 01.06.2016 загальний обсяг інвестицій ПАТ «Аграрний фонд» у акції АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» становив 86 677 886,95 гривень. За період з дати придбання по 01.06.2016 розрахунковий інвестиційний прибуток становив 493 476,85 грн та був би реалізований у випадку продажу акцій АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал».

В подальшому між ПАТ «Аграрний фонд» (Довіритель) та ПАТ «Банк «Український капітал» (Повірений) був укладений договір від 24.06.2016 № 06-БД 06/16 на продаж цінних паперів, за умовами якого Довіритель доручає, а Повірений приймає на себе зобов'язання надати за винагороду посередницькі послуги з продажу цінних паперів, а саме, укласти та підписати на вторинному позабіржовому ринку цінних паперів договір купівлі-продажу цінних паперів який передбачає продаж цінних паперів третій особі (покупець). Предметом договору є акції прості іменні бездокументарні в кількості 294 299 штук номінальною вартістю одного цінного паперу 100,00 грн та розрахунковою вартістю одного цінного паперу 296,20 грн, на загальну суму 87 171 363,80 гривень.

Як наслідок, між Товариством (Продавець), від імені та за рахунок якого в підставі договору доручення від 24.06.2016 № 06-БД 06/16 діє ПАТ «Банк «Український капітал» (Повірений) та ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» (Покупець) укладено договір від 24.06.2016 № 07-БВ 06/16 купівлі-продажу цінних паперів, за умовами якого Продавець зобов'язується передати у власність Покупця, а Покупець зобов'язується прийняти і оплатити цінні папери в кількості 294 299 штук, які існують в бездокументарній формі, номінальною вартістю одного цінного паперу 100 грн та розрахунковою вартістю одного цінного паперу 296,20 грн, на загальну суму 87 171 363,80 гривень.

Таким чином, прибуток Товариства від купівлі-продажу акцій АТ «ЗНВКІФ «Будагрокапітал» склав 1 020 430,55 грн (171 972 002,60 – (85 821 069,35+87 171 363,80) = 1 020 430,55).

У ході аудиту встановлені випадки неефективного використання тимчасово вільних коштів Товариства та використання їх з порушенням законодавства.

Так, Товариством в порушення норм Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» було укладено договір від 31.08.2016 № 02/09/3 залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення з ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» (Фінансова компанія).

В порядку та на умовах, визначених цим договором, Клієнт передав Фінансовій компанії фінансові активи, розмір яких становить 5 100 000,00 грн, а Фінансова компанія зобов'язалася їх повернути у визначений строк, що становив 48 календарних днів, і сплатити проценти за їх користування у розмірі 17 %.

Додатковою угодою від 18.10.2016 № 1 до вказаного договору розмір процентів за користування фінансовими активами було збільшено до 19,5 % річних, строк залучення фінансових активів становив 90 календарних днів. Строк дії договору до 30.11.2016.

Надалі додатковою угодою від 30.11.2016 № 2 до договору від 31.08.2016 № 02/09/3 строк залучення фінансових активів збільшено до 122 календарних днів, строк дії договору подовжено до 30.12.2016.

Довідково:

Відповідно до статті 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» фінансова установа – юридична особа, яка відповідно до закону надає одну чи декілька фінансових послуг, а також інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг, у випадках, прямо визначених законом, та внесена до відповідного реєстру в установленому законом порядку. До фінансових установ належать банки, кредитні спілки, ломбарди, лізингові компанії, довірчі товариства, страхові компанії, установи накопичувального пенсійного забезпечення, інвестиційні фонди і компанії та інші юридичні особи, виключним видом діяльності яких є надання фінансових послуг, а у випадках, прямо визначених законом, - інші послуги (операції), пов'язані з наданням фінансових послуг.

До фінансових послуг належить, зокрема, залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення (стаття 4 вказаного закону).

Рішення про укладення договору від 31.08.2016 № 02/09/3 залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення, а також про подовження дії цього договору було також прийнято на засіданнях Бюджетної комісії Товариства.

Варто зауважити, що відповідно до Положення про Бюджетну комісію, затвердженого наказом Товариства від 06.05.2015 № 61, Бюджетна комісія була окремим колегіальним органом Товариства, до складу якого входили голова

правління, заступник голови правління з фінансових питань, директор фінансового департаменту, інші працівники Товариства, які призначалися відповідним розпорядчим документом Голови правління Товариства Радченком А.А.

Основною метою діяльності Бюджетної комісії є забезпечення розробки та виконання бюджету Товариства, а також здійснення контролю за його виконанням. До компетенції Бюджетної комісії відносилися, зокрема вдосконалення внутрішньої нормативної документації, що регламентує бюджетний процес Товариства, вдосконалення його управлінського обліку, розгляд та погодження внутрішніх нормативних документів, що регулюють фінансово-господарську діяльність Товариства.

Довідково:

Відносини між засновниками (учасниками) господарського товариства щодо формування його органів, визначення їх компетенції, процедури скликання загальних зборів та визначення порядку прийняття рішень на зборах регулюються положеннями Цивільного кодексу України та Закону України «Про акціонерне товариство». За своїм змістом ці норми є імперативними, а їх недотримання порушує публічний порядок.

Цивільну дієздатність юридичної особи встановлено статтею 25 Цивільного кодексу України (далі – ЦК), згідно з частиною першою якої юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону. Порядок створення органів юридичної особи встановлюється установчими документами та законами.

За змістом статті 154 ЦК та статті 13 Закону України «Про акціонерне товариство» установчим документом акціонерного товариства є його статут, який повинен містити відомості, зокрема про склад і компетенцію органів управління товариством та про порядок ухвалення ними рішень.

Управління Товариством здійснюють його органи, якими є загальні збори його учасників і виконавчий орган, якщо інше не встановлено законом (стаття 25 ЦК).

Так, відповідно до пунктів 33, 34 Статуту Товариства органами управління товариства є загальні збори, наглядова рада, правління, ревізійна комісія. Загальні збори є вищим органом Товариства.

За змістом пунктів 43 - 45, 48 Статуту Правління є виконавчим колегіальним органом Товариства, що здійснює управління його поточною діяльністю. До складу правління входять голова правління, перший заступник голови правління, заступники голови правління та інші члени правління. До його компетенції належать всі питання діяльності Товариства, за винятком тих, що належать до виключної компетенції загальних зборів, наглядової ради та ревізійної комісії. Правління підзвітне загальним зборам і наглядовій раді, організовує виконання їх рішень. Голова Правління виконує інші функції, необхідні для забезпечення поточної діяльності Товариства.

Таким чином, зі змісту наведених норм вбачається, що створення такого колегіального органу як Бюджетна комісія, Статутом ПАТ «Аграрний фонд» не передбачено.

Також, у ході проведення аудиту встановлено, що між Товариством (Покупець) та ПАТ «Банк «Український капітал» (Продавець) було укладено договір від 18.05.2016 № 03 купівлі-продажу цінних паперів (від Товариства договір підписав директор фінансового департаменту Швець О.С., що діяв на підставі довіреності), за умовами якого Продавець передав у власність Покупця, а Покупець прийняв та оплатив цінні папери – акції прості іменні бездокументарні у кількості 3 233 726 штук загальною номінальною вартістю 3 492 424,08 гривень.

На підставі вказаного договору та відповідно до розпорядження на проведення депозитарною установою - АТ «Ощадбанк» облікової операції (зарахування) від 20.05.2016 № 3 на рахунок в цінних паперах Покупця код 300616-UA40050529 були зараховані акції прості іменні, форма випуску бездокументарна, в кількості 3 233 726 штуки (номінальною вартістю одного цінного папера 1,08 грн) розрахунковою вартістю даного цінного паперу 1,08 грн на загальну суму 3 492 424,08 гривень.

Крім того, між ПАТ «Аграрний фонд» (Перший власник) та ПАТ «Банк «Український капітал» (Емітент) було укладено договір від 07.04.2017 № 1-E/2017 купівлі-продажу цінних паперів (від Товариства договір підписав голова правління Радченко А.А.). Відповідно до умов вказаного договору Емітентом були передані у власність Першого власника цінні папери – акції прості іменні в кількості 15 266 380 штук загальною номінальною вартістю 16 487 690,40 гривень.

Відповідно до розпорядження на проведення депозитарною установою – АТ «Ощадбанк» облікової операції (зарахування/списання/переказ) від 14.04.2017 № 28 акції прості іменні загальною кількістю 15 266 380 штук (ціна за одну акцію 1,08 грн) та загальною номінальною вартістю 16 487 690,40 грн були зараховані на рахунок у цінних паперах Першого власника код 300616-UA40050529.

Варто зазначити, що за інформацією, розміщеною на сайті ПАТ «Банк «Український капітал» (за посиланням <https://www.ukrcapital.com.ua/index.php/presentation/osob-info> повідомлення про виникнення особливої інформації про емітента від 29.03.2016 (дата розміщення 31.03.2016) 29.03.2016 Загальними зборами акціонерів ПАТ «Банк «Український капітал» прийнято рішення обрати членом Наглядової ради банку на строк 3 роки Радченка А.А.

Інформацію про те, що Радченко А.А., як голова правління ПАТ «Аграрний фонд та одночасно член Наглядової ради ПАТ «Банк «Український капітал», у розумінні статті 71 Закону України «Про акціонерні товариства» (у редакції, чинній на момент укладення договорів) є особою, заінтересованою у вчиненні Товариством такого правочину аудиту не надано.

Враховуючи бездіяльність наглядової ради Товариства, рішення про надання згоди на вчинення такого правочину повинно прийматися загальними зборами. Інформації про прийняття такого рішення Товариством не надано.

У ході аудиту встановлено, що в березні 2018 року Товариство відповідно до договорів від 05.03.2018 № 0503 та № 2002 купівлі-продажу акцій компанії юрисдикції Швейцарської Конфедерації «Agrofond-AG» набуло у власність 100 % статутного капіталу іноземної юридичної особи, утвореної у формі акціонерного товариства за законодавством Швейцарії – Agrofond-AG.

Довідково:

За даними торговельного реєстру кантону Цуг, Швейцарія (Commercial register of canton Zug <https://www.zefix.ch/en/search/entity/welcome>) акціонерне товариство Agrofond-AG зареєстроване 15.02.2018, реєстраційний ідентифікаційний номер CHE-203.307.246, юридична адреса: вул. Банхофштрассе 21, Цуг, 6300, директор Jürgen Kob, громадянин Швейцарії. Веб-сайт <https://agrofund.ag.uk/agrofund>.

Відповідно до вказаних договорів власниками акцій компанії Agrofond-AG є громадянки України Івасюк Анастасія і Міхова Ірина, в особі громадянина України Романчука Руслана Васильовича, який діяв на підставі довіреності від 05.03.2018, посвідченої приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Мурашківською О.С. Зі сторони Товариства договори підписав начальником управління правового забезпечення Передерій Наталією Олександрівною, яка діяла на підставі довіреності від 01.03.2018 посвідченої приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Мурашківською О.С.

За умовами вказаних договорів ПАТ «Аграрний фонд» сплатив за акції (1 000 штук) кошти в загальній сумі 1 418 997,8 грн та отримав 100 % акцій у власність.

На запит аудиторської групи щодо надання інформації про посадових осіб, якими було прийнято рішення про купівлю Товариством акцій компанії юрисдикції Швейцарської Конфедерації «Agrofund AG» та про перерахування цінних паперів на депозитарний рахунок Товариства, в.о. Голови правління ПАТ «Аграрний фонд» Барішев І.Г. повідомлено про відсутність у Товариства інформації відносно осіб, якими прийнято рішення про купівлю акцій компанії «Agrofund AG», а також будь-яких розпорядчих документів, протоколів засідань, наказів, відповідно до яких прийнято рішення про купівлю таких акцій, та інформації стосовно перерахування цінних паперів компанії «Agrofund AG» на депозитарний рахунок Товариства.

Також встановлено, що між Товариством (Замовник), в особі виконавчого директора Зубарева М.О., та ТОВ «Об'єднання фахівців «Юридичний експерт» (Виконавець) був укладений договір від 12.12.2017 № 28/12/17 про надання юридичних послуг. За умовами вказаного договору Виконавець зобов'язується відповідно до завдання надати юридичні послуги, які зокрема полягають наступному: пошук підприємства, що зареєстроване на території Швейцарської Конфедерації за встановленими Замовником критеріями, аналіз економічної доцільності придбання частки у статутному капіталі обраного Замовником

іноземного підприємства, супроводження та правовий аналіз угоди купівлі-продажу частки у статутному капіталі іноземного підприємства.

Інформацію стосовно виконаних робіт до аудиту не надано.

За вказані послуги відповідно до актів надання послуг (які містять лише назву самої послуги) Товариством в лютому місяці 2019 року сплачено кошти в загальній сумі 1 037 000,00 гривень.

Слід зауважити, що фінансовим планом Товариства на 2017 рік (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.06.2017 № 425-р) передбачено витрати на інвестиційну діяльність в сумі 545 млн грн (таблиця III «Рух грошових коштів» (за прямим методом) рядок 3280/3), фінансовим планом Товариства на 2018 рік (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 11.07.2018 № 495-р) передбачено витрати на інвестиційну діяльність в сумі 400 млн грн (таблиця III «Рух грошових коштів» (за прямим методом) рядок 3280/2), фінансовим планом Товариства на 2019 рік (затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.04.2019 № 209-р) передбачено витрати на інвестиційну діяльність в сумі 400 млн грн (таблиця III «Рух грошових коштів» (за прямим методом) рядок 3290/2).

Довідково:

Одним із завдань уповноваженого органу управління відповідно до Закону № 185-V є затвердження стратегічних планів розвитку господарських товариств та здійснення контролю за їх виконанням (пункт 5 частини першої статті 6), а також затвердження річних фінансових та інвестиційних планів господарських структур, що належать до сфери їх управління та здійснення контролю за їх виконанням у встановленому порядку (пункт 6 частини першої статті 6).

Відповідно до пункту 1.5 наказу Мінекономрозвитку від 14.08.2013 № 971 «Про затвердження Методичних рекомендацій з питань методологічного забезпечення складання середньо- та довгострокових стратегічних планів розвитку державних підприємств, державних акціонерних товариств та господарських структур» метою стратегічного планування є підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, оптимізація використання ресурсів та їх концентрація на найбільш перспективних і значущих напрямках його розвитку.

Отже здійснені Товариством витрати можуть не в повній мірі відповідати меті та цілям, визначеним фінансовим, інвестиційним та стратегічним планами Товариства та чинять негативний вплив на його фінансово-господарську діяльність.

Крім того, під час аудиту встановлено, що між ПАТ «Аграрний фонд» (Замовник), в особі голови правління Радченка А.А., та Yorktown Solutions, LLC (Виконавець), що створена та існує у відповідності до законів США, та розташована у Вашингтоні, в особі Данієля П. Вайдіча, укладений договір від 06.08.2019 про надання послуг з промоції.

Довідково:

Відповідно до пункту 1.1 Договору послуги, що надаються відповідно до Договору, повинні включати послуги, необхідні для підтримки реалізації стратегічних цілей Замовника, включаючи, але не обмежуючись:

- визначення потенційних інвесторів та комерційних партнерів Замовника;
- розробка комплексу заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості Замовника;
- просування товарів та компанії Замовника на ринок США;
- просування ділової репутації замовника Замовника як довіреного партнера серед американських бізнесменів;
- розробка і реалізація промоційної програми, спрямованої на інформування і залучення відповідних зацікавлених сторін в США відповідно до ризиків для Замовника, пов'язаних з його діяльністю;
- взаємодія з державними установами, що як очікується, також включатиме роботу з представниками урядових відомств США і відповідними організаціями приватного сектору;
- взаємодія із громадськістю, засобами масової інформації, організація інтерв'ю, для замовника, публікація статей;

Враховуючи вищезазначене, рішення про укладення вказаного договору прийнято (одноголосно) на позачерговому засіданні Бюджетної комісії Товариства (протокол від 05.08.2019 № 38). Як зазначено у протоколі, витрати на послуги за договором вирішено здійснити за рахунок статті витрат «Видатки на інвестиційну діяльність» відповідно до Фінансового плану ПАТ «Аграрний фонд» на 2019 рік.

Ціна послуг за договором складає 360 000 доларів США (що в гривневому еквіваленті становить 9 032 692,68 грн). На підставі виставленого Виконавцем рахунку від 07.08.2019 Товариством було здійснено попередню оплату послуг розмірі 100 %.

За умовами договору (пункт 13) Виконавець зобов'язаний зареєструватися відповідно до статті 22 Розділу 11 Кодексу США в базі даних Іноземних Агентів («FARA») від імені Замовника та заповнювати відповідні звіти FARA в рамках виконання цього договору на користь Замовника. Виконавець буде дотримуватися всіх Федеральних законів, правил та етичних норм, що регулюють його діяльність від імені Замовника з конгресом США та підрозділами і відомствами Федеральної виконавчої гілки влади США.

У грудні місяці 2019 року ПАТ «Аграрний фонд», звернувся до Виконавця листом від 13.12.2019 про негайне припинення дії договору. Проте у відповідь представником Виконавця було відмовлено у поверненні коштів, сплачених в якості попередньої оплати, та у наданні будь-якого звіту Виконавця про надані послуги.

Станом на момент закінчення аудиту кошти в сумі 360 000 доларів США Виконавцем не повернуті.

Відповідно до інформації, наданої в.о. голови правління Баришевим І.Г., особою, причетною до погодження вказаного договору, є підписант договору зі сторони Товариства – ексголова правління ПАТ «Аграрний фонд» Радченко А.А.

Висновок:

Під час проведеного аналізу з'ясовано, що Мінагрополітики, як уповноваженим органом управління, не забезпечено ефективного управління корпоративними правами, що належать державі у статутному капіталі ПАТ «Аграрний фонд», не забезпечено правомочності складу наглядової ради ПАТ «Аграрний фонд», в тому числі належного представництва держави.

Через зволікання Мінагрополітики при виконанні своїх повноважень як уповноваженого органу управління держава більше п'яти років не мала можливості здійснювати через своїх представників належний контроль за діяльністю ПАТ «Аграрний фонд» та впливати на прийняття рішень з питань, що належать до повноважень наглядової ради та загальних зборів.

Як наслідок, така ситуація негативно вплинула на господарську діяльність Товариства в цілому.

В результаті, статутний капітал ДП «Агрофонд-зерно» та ДП «Агрофінфонд» було збільшено до 294 755 000,00 грн та до 184 645 000,00 грн відповідно та в основному спрямовано на здійснення інвестиційної діяльності, а саме, придбання корпоративних прав та збільшення статутного капіталу ТОВ «Фінансова компанія «Фінцентр» до 95 000 000,00 грн та ТОВ «Компанія з управління активами «Довіра» до 7 150 000,00 грн.

За рішенням Бюджетної комісії Товариства було прийнято рішення придбати частку у статутному капіталі ТОВ «Ардіс Фінанс» у розмірі 49,895 %, що складає 4 989 500,00 гривень.

Рекомендації

На рівні Мінекономрозвитку – посилити контроль та вжити дієвих заходів для забезпечення ефективного управління корпоративними правами держави.

З метою ефективного використання коштів здійснювати постійний аналіз ринку цінних паперів.

4. Аудит витрат на заробітну плату.

Статутом ПАТ "Аграрний фонд", затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 698 "Про затвердження Статуту публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд", визначено, що управління поточною діяльністю здійснює правління як виконавчий колегіальний орган Товариства, до складу якого входять голова правління, перший заступник голови правління,

заступники голови правління та інші члени правління.

Також пунктом 43 Статуту Товариства передбачено, що голова правління призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики. Контракт з головою правління укладає Мінагрополітики за погодженням з Кабінетом Міністрів України. Перший заступник голови правління, заступники голови правління, інші члени правління призначаються на посаду і звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Мінагрополітики. Основною формою роботи правління є засідання.

Згідно з частиною третьою статті 58 Закону України "Про акціонерне товариство" виконавчий орган акціонерного товариства може бути колегіальним (правління, дирекція) або одноосібним (директор, генеральний директор).

Фактично управління Товариством здійснював голова правління одноосібно, оскільки перший заступник голови правління, заступники голови правління та інші члени правління не призначалися, що суперечить вимогам пункту 43 Статуту ПАТ "Аграрний фонд".

Голова правління Товариства Радченко Андрій Анатолійович призначений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.02.2015 № 175-р "Про призначення Радченка А.А. головою правління публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд".

Відповідно до пункту 48 Статуту Товариства голова правління серед іншого затверджує штатний розпис Товариства та штатний розпис відокремлених структурних підрозділів, а також розміри посадових окладів працівників Товариства, підписує колективний договір, затверджує посадові інструкції працівників Товариства, приймає рішення про їх відрядження.

У періоді, що підлягав аудиту, діяв Колективний договір публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" на 2016 - 2019 роки, схвалений конференцією трудового колективу ПАТ "Аграрний фонд" (протокол від 28.04.2016 № 1) та зареєстрований УПСЗН Шевченківської РДА за № 140 від 06.05.2016 (з рекомендаціями), підписаний від роботодавця головою правління Радченком А.А та уповноваженим від трудового колективу Євдокимовою Л.І.

Контракт з головою правління Товариства Радченком А.А. не укладався, що є недотриманням вимог пункту 43 Статуту ПАТ "Аграрний фонд".

Звільнений Радченко А.А. з посади голови правління ПАТ "Аграрний фонд" 21.11.2019 відповідно до пункту 2 частини першої статті 40 Кодексу законів про працю України згідно з наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 21.11.2019 № 516.

виданим на підставі розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.10.2019 № 1059-р "Про звільнення Радченка А.А. з посади голови правління публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд".

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2019 № 1060-р "Про призначення Баришева І.Г. виконуючим обов'язки голови правління публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" Баришев Іван Григорович приступив до тимчасового виконання обов'язків голови правління ПАТ "Аграрний фонд", про що видав відповідний наказ ПАТ "Аграрний фонд" від 26.11.2019 № 523-к.

Наказ ПАТ "Аграрний фонд" від 21.11.2019 № 516-к "Про звільнення Радченка А.А. з посади голови правління ПАТ "Аграрний фонд" підписав директор виконавчий Зубарєв М.О.

Посадові особи Товариства мали право підпису наказів та інших фінансових документів на підставі довіреностей, виданих головою правління Радченком А.А.

Згідно з даними табеля обліку робочого часу за листопад 2019 року Радченко А.А. не працював з нез'ясованих причин з 01.11.2019 по 21.11.2019, крім 18.11.2019.

Цього дня голова правління ПАТ "Аграрний фонд" Радченко А.А. підписав низку наказів з основної діяльності та з кадрових питань, серед яких:

наказ від 18.11.2019 № 68 "Про скорочення чисельності штату працівників ПАТ "Аграрний фонд";

наказ від 18.11.2019 № 69 "Про внесення змін до організаційної структури та штатного розпису працівників ПАТ "Аграрний фонд";

наказ від 18.11.2019 № 507-к "Про надання матеріальної допомоги на оздоровлення працівникам";

наказ від 18.11.2019 № 508-к "Про переведення працівників";

наказ від 18.11.2019 № 509-к "Про переведення працівників";

наказ від 18.11.2019 № 436-в "Про надання відпустки працівникам".

Відповідно до вказаних наказів 18.11.2019 працівників переведено на посади, які тривалий час були вакантними, та на посади, які були введені до організаційної структури та штатного розпису Товариства наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 25.10.2019 № 484-к, та підлягали скороченню з цієї дати (18.11.2019).

Одночасно працівникам надані щорічні відпустки на 2-3 календарні дні датовані січнем 2020 року та виплачена дворазова премія в сумі 2041,9 тис. грн,

яка в бухгалтерському обліку відображена як разова премія.

У той же час працівникам, посади яких скорочуються, виплачена вихідна допомога у розмірі середньомісячної заробітної плати.

Працівники звільнені з займаних посад у зв'язку із скороченням штату відповідно до пункту 1 статті 40 КЗпП України 06.12.2019 наказами ПАТ "Аграрний фонд" від 06.12.2019 № 546-к, № 547-к. Наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 06.12.2019 № 455-в "Про визнання такими, що втратили чинність, деяких наказів ПАТ "Аграрний фонд" наказ від 18.11.2019 № 436-в "Про надання відпустки працівникам" визнано таким, що втратив чинність.

Згідно зі статтею 116 Кодексу законів про працю України та відповідно до пункту 3.15 Колективного договору та пункту 5.8 Положення про оплату праці працівників ПАТ "Аграрний фонд", затвердженого наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 26.07.2018 № 63, при звільненні працівника виплата всіх сум, що йому належать, зокрема і вихідної допомоги, має проводитись в день звільнення.

Так, за даними бухгалтерського обліку, до розрахункової відомості за листопад 2019 року включена вихідна допомога на загальну суму 7822,4 тис. гривень.

Нарахування вихідної допомоги здійснене без відповідного наказу, лише на підставі резолюції фінансового директора Швеця О.С. "здійснити нарахування" у службовій записки головного бухгалтера Ткачук Ю.В. що є порушенням норм статті 9 Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні" щодо вимог до первинних документів, як наслідок здійснено витрати на оплату праці на суму 7822,4 тис. гривень.

Окремо слід зазначити, що наказ ПАТ "Аграрний фонд" від 25.10.2019 № 484-к "Про внесення змін до штатного розпису та організаційної структури ПАТ "Аграрний фонд" зареєстрований як кадровий, що суперечить вимогам нормативних документів з питань діловодства, згідно з якими накази з питань затвердження структури та штатного розпису, мають реєструватися окремо, а саме в журналі обліку наказів з основної діяльності.

Відповідно до Переліку типових документів, що створюються під час діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, інших установ, підприємств та організацій, із зазначенням строків зберігання документів, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 12.04.2012 № 578/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 17.04.2012 за № 571/20884, та Інструкції з діловодства в ПАТ "Аграрний фонд" затвердженої наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 24.10.2016, наказ -

розпорядчий документ, який видається головою правління Товариства в межах компетенції для вирішення організаційних та кадрових питань і є обов'язковим для виконання працівниками Товариства. Накази підписуються головою правління Товариства або посадовою особою, уповноваженою головою правління Товариства. Реєстрацію наказів з основної діяльності (з основних питань) здійснює служба діловодства, кадрових наказів (з особового складу) – кадрова служба, шляхом присвоєння відповідного порядкового номера (індексу) та проставлення дати видання.

Згідно з наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 25.10.2019 № 484-к до організаційної структури та штатного розпису ПАТ "Аграрний фонд", затверджених наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 25.06.2019 № 35 вводяться посади: директора з правової роботи, заступника директора з безпеки, заступника фінансового директора – 2 штатні одиниці, заступника директора комерційного, заступника директора виконавчого, які фактично передбачають дублювання функцій відповідних структурних підрозділів.

Питання оплати праці в ПАТ "Аграрний фонд" регулюються Колективним договором та Положенням про оплату праці.

Структура заробітної плати працівників Товариства включає основну заробітну плату, додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Оплата праці в Товаристві проводиться на основі посадових окладів.

Додаткова заробітна плата включає доплати та надбавки, премію за виконання КРІ, інші премії за рішенням керівника.

До інших заохочувальних та компенсаційних виплат належать: квартальна премія та виплата винагорода за рік, інші премії, що мають одноразовий характер. Квартальна премія виплачується за внесок працівника в успішне виконання Товариством фінансового плану та основних планових та виробничих показників господарської діяльності. За підсумками роботи Товариства у звітному році, досягнутого фінансового результату за рішенням керівника працівникам може бути нарахована до виплати винагорода за підсумками роботи за рік.

Всі виплати, передбачені Колективним договором, відносяться до адміністративних витрат Товариства та можуть бути здійснені лише за рішенням керівника, без обмежень розміру, враховуючи фінансові можливості Товариства.

За даними бухгалтерського обліку витрати на оплату праці (оклад, надбавки, премії тощо) Товариства у 2018 році склали 134854,3 тис. грн, з них: оклад – 43509,1 тис. грн,

місячна премія КРІ – 39110,1 тис. грн,
 разова премія – 7699,6 тис. грн,
 13 зарплата у розмірі 2-х окладів – 12025,6 тис. грн,
 квартальна премія – 8032,2 тис. грн,
 річна премія – 12916,2 тис. грн,
 матеріальна допомога – 3974,9 тис. грн,
 інші виплати – 7586,6 тис. гривень.

Згідно з наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 26.12.2018 № 531-к "Про преміювання працівників ПАТ "Аграрний фонд" передбачено преміювати працівників "Аграрний фонд" у розмірі двох посадових окладів за основним місцем роботи.

Наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 27.12.2018 № 532-к "Про затвердження розміру винагороди за підсумками роботи за 2018 рік працівникам ПАТ "Аграрний фонд" за результатами досягнутого Товариством у 2018 році фінансового результату затверджено розмір винагороди за підсумками роботи за 2018 рік.

Разом з тим, розмір квартальної премії працівникам ПАТ "Аграрний фонд" за виконання Товариством у IV кварталі 2018 року фінансового плану та основних планових та виробничих показників господарської діяльності затверджено наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 10.01.2019 № 07-к "Про затвердження розміру квартальної премії працівникам ПАТ "Аграрний фонд" за IV квартал 2018 року" та здійснено відповідну виплату у січні 2019 року сумі 4567,2 тис. гривень.

За даними бухгалтерського обліку витрати на оплату праці (оклад, надбавки, премії тощо) Товариства у 2019 році склали 227414,4 тис. грн, що майже вдвічі більше, ніж у 2018 році, і майже втричі більше, ніж у 2017 році з них:

оклад – 94574,2 тис. грн,
 місячна премія КРІ – 65508,6 тис. грн,
 разова премія – 5722,6 тис. грн,
 вихідна допомога – 8123,8 тис. грн,
 квартальна премія – 24558,6 тис. грн,
 матеріальна допомога – 9395,6 тис. грн,
 інші виплати – 19531,0 тис. гривень.

Як засвідчив аналіз фінансово-господарської діяльності ПАТ "Аграрний фонд", діяльність Товариства у 2019 році була збитковою (чистий збиток склав 3 269 084 тис. грн) у зв'язку із збільшенням витратної частини. Коефіцієнт

рентабельності діяльності свідчить про спад виробництва в 2019 році. При цьому, коефіцієнт зростання витрат на оплату праці перевищує коефіцієнт зростання чистого доходу від реалізації продукції, що свідчить про зниження продуктивності праці.

Разом з тим, середньомісячні витрати на оплату праці керівника у 2019 році склали 683,3 тис. гривень, що на 547,6 тис. грн більше, ніж у 2018 році (135,7 тис. грн).

Оскільки контракт з керівником, в якому мають бути визначені умови оплати праці керівника, з головою правління ПАТ "Аграрний фонд" не укладався.

Фонд оплати праці керівника склав за 2018 рік 1628 тис. грн, за 2019 рік – 8182,1 тис. грн, адміністративного персоналу за 2018 рік – 132179 тис. грн, за 2019 рік – 208962,9 тис. гривень. Середня кількість адміністративного персоналу збільшилася з 239 до 251 працівника.

На початок 2018 року в ПАТ "Аграрний фонд" діяли організаційна структура та штатний розпис, введені в дію наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 29.11.2017 № 103 "Про реорганізацію деяких структурних підрозділів, затвердження нової структури та штатного розпису ПАТ "Аграрний фонд", до якого протягом семи місяців 5 разів вносилися зміни.

Наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 26.07.2018 № 63 "Про затвердження нової редакції Положення про оплату праці працівників ПАТ "Аграрний фонд", Штатного розпису, Системи позиційних посад (система Грейдів) та Діапазону посадових окладів працівників ПАТ "Аграрний фонд" затверджено та введено в дію з 01.08.2018 нову редакцію штатного розпису ПАТ "Аграрний фонд", до якого двічі вносилися зміни.

Наказами ПАТ "Аграрний фонд" від 01.11.2018 № 88 "Про затвердження змін до організаційної структури ПАТ "Аграрний фонд", № 89 "Про затвердження штатного розпису ПАТ "Аграрний фонд" та Системи позиційних посад (система Грейдів)", до яких вносилися зміни 5 разів, затверджено та введено в дію з 02.11.2018 зміни до організаційної структури ПАТ "Аграрний фонд", затвердженої наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 29.11.2017, та затверджено та введено в дію з 02.11.2018 в новій редакції штатний розпис ПАТ "Аграрний фонд".

Наказом ПАТ "Аграрний фонд" від 25.06.2019 № 35 "Про затвердження штатного розпису ПАТ "Аграрний фонд" та Системи позиційних посад (система Грейдів)", затверджено та введено в дію з 01.07.2019 в новій редакції штатний розпис ПАТ "Аграрний фонд", до якого протягом 2019 року зміни вносилися щодня.

В пояснювальній записці до звіту про виконання фінансового плану ПАТ "Аграрний фонд" зазначено, що за 2019 рік найбільшу питому вагу в структурі адміністративних витрат займають витрати на оплату праці на нарахування на неї, а саме 81,9 %. За 2013 рік витрати на оплату праці склали 237097 тис. грн при плановому показнику 225540 тис. грн, що становить 105,1% виконання.

Середня чисельність працівників Товариства в 2019 році становить 252 особи. Середньомісячні витрати на оплату праці 1 штатного працівника у звітному періоді склали 79,6 тис. грн при плановому показнику 54,3 тис. гривень.

Фактичні витрати на оплату праці штатних працівників Товариства за 2019 рік склали 240574 тис. грн, що 6,7 % більше від запланованого обсягу (225540 тис. грн). Також в пояснювальній записці зазначено, що перевищення витрат на оплату праці зумовлено перевищенням середньомісячних витрат на оплату праці одного працівника на 46,5 % проти запланованого, у тому числі рахунок звільнення у IV кварталі 2019 року 64 осіб та виплатою їм вихідної допомоги, компенсації невикористаної відпустки та інших виплат у сумі 19584 тис. грн, що попри меншу середню кількість працівників на 94 особи проти запланованої чисельності призвело до перевищення загальної запланованої суми витрат на оплату праці на 15034 тис. гривень. Прострочена заборгованість по заробітній платі відсутня.

Відповідно до даних статистичної звітності середньооблікова чисельність працівників ПАТ "Аграрний фонд" становила: станом на 01.01.2018 – 237 осіб (штатна – 277 осіб), станом на 01.01.2019 – 246 осіб (штатна – 312 осіб), станом на 01.01.2020 – 220 осіб (штатна – 260 осіб).

Довідка підготовлена на підставі інформації та документів, наданих на запит аудиторської групи. Разом з тим, до аудиту не була надана інформація щодо обліку розрахунків з оплати праці за 2017-2019 роки на електронних носіях відповідно до пункту 20 запиту № 17 від 30.01.2020.

Водночас у зв'язку з ненаданням інформації відповідно до пункту 1 запиту № 38 від 30.03.2020 відсутня можливість дослідити правомірність здійснення витрат на оплату праці у січні, лютому 2020 року.

Висновки:

Контракт з головою правління Товариства Радченком А.А. не укладався, що є недотриманням вимог пункту 43 Статуту ПАТ "Аграрний фонд", внаслідок чого органом управління не забезпечено належний контроль діяльності

Товариства з питань оплати праці. Управління Товариством здійснював голова правління одноосібно, що суперечить вимогам пункту 43 Статуту ПАТ "Аграрний фонд".

Рекомендації:

Оптимізувати організаційну структуру та штатний розпис Товариства відповідно до статутних завдань та фінансових можливостей ПАТ "Аграрний фонд".

Дотримуватися вимог законодавства, Колективного договору та інших внутрішніх документів з питань оплати праці та не допускати перевищення планових показників витрат на оплату праці, передбачених фінансовим планом.

5. Стан ведення претензійно-позовної роботи ПАТ «Аграрний фонд»

Положення про управління правового забезпечення ПАТ «Аграрний фонд» (далі-Положення), затверджено наказом Товариства від 20.11.2018 № 97.

Управління правового забезпечення (далі – Управління) є самостійним структурним підрозділом ПАТ «Аграрний фонд», керівництво Управлінням здійснює начальник Управління, який безпосередньо підпорядковується голові правління Товариства та несе відповідальність за невиконання, покладених на Управління завдань та функцій (п. 1.3. Положення).

Управління очолює начальник Управління, який призначається та звільняється з посади наказом голови правління Товариства у відповідності з вимогами трудового законодавства.

Основними завданнями Управління є організація правової роботи, спрямованої на додержання законності в діяльності Товариства та захист його законних прав та інтересів, неухильне дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства, внутрішніх актів Товариства, представництво інтересів Товариства в судах, органах державної влади, підприємствах, установах і організаціях усіх форм власності; правове забезпечення роботи з договорами; організація претензійно-позовної роботи тощо (розділ II Положення).

На час проведення перевірки Товариство керувалося Порядком досудового врегулювання спорів ПАТ «Аграрний фонд» у разі порушення умов укладених правочинів та порушення законних прав та інтересів, затвердженим наказом Товариства від 24.07.2019 № 44 (далі - Порядок).

Зазначеним порядком визначено підстави та процедуру контролю структурними підрозділами виконання укладених ПАТ «Аграрний фонд» правочинів, порядок здійснення заходів з досудового врегулювання у разі порушення контрагентами умов правочинів, законних прав та інтересів Товариства, а також порядок вирішення питання початку претензійно-позовної роботи.

Досудове врегулювання спорів, подання справ до управління правового забезпечення структурними підрозділами Товариства для проведення

претензійно-позовної роботи здійснюється структурними підрозділами Товариства у разі порушення умов (повного або часткового невиконання правочинів, укладених між Товариством та контрагентами, та в інших випадках порушення законних прав та інтересів Товариства (п. 1.3. Порядку).

Досудове врегулювання питань у разі порушення умов правочинів розподіляється на дві стадії, які мають свої особливості, засоби врегулювання та мету: soft collection та hard collection.

У разі якщо відповідним структурним підрозділом, зазначеним у п. 2.5 цього Порядку, або іншим структурним підрозділом виявлено порушення умов договору, законних прав та інтересів Товариства відповідно до компетенції, були використані всі законні засоби впливу та можливості для врегулювання досудовому порядку порушених договірних умов, але не було досягнуто бажаного результату для Товариства та не відбулось повернення ділового процесу до договірну площину, керівник відповідного структурного підрозділу відповідно до компетенцією ініціює початок претензійно-позовної роботи (4.1. Порядку).

Згідно з п. 4.7. Порядку у разі якщо рішення про початок претензійно-правової прийняте, управління правового забезпечення розпочинає відповідну роботу. Якщо рішення про початок претензійно-позовної роботи прийняте Комісією з ризиків, управлінню правового забезпечення надається відповідний витяг з протоколу засідання Комісії.

Результати та хід претензійно-правової роботи відображаються в Реєстрі претензійно-позовної роботи Товариства, що ведеться управлінням правового забезпечення.

Аудиторській групі на запит № 34 від 17.03.2020 реєстр претензійно-позовної роботи Товариства так і не було надано. Разом з цим, 17.03.2020 на електронну пошту надіслана Інформація щодо претензійно-позовної роботи ПАТ «Аграрний фонд».

Згідно Інформації щодо претензійно-позовної роботи ПАТ «Аграрний фонд»:

кількість позовних заяв, які були подано Товариством у 2018-2019 роках - 37;

кількість позовних заяв, які були подані до Товариства у 2018-2019 роках - 5;

кількість апеляційних скарг, які було підготовлено та подано до суду управлінням правового забезпечення Товариства у 2018-2019 роках - 8;

кількість касаційних скарг, які було підготовлено та подано до суду юридичним департаментом Товариства у 2018-2019 роках - 7;

кількість вимог, пред'явлених Товариством у 2018-2019 роках - 32.

Згідно даних Інформації щодо претензійно-позовної роботи ПАТ «Аграрний фонд», Товариством направлено вимоги у 2018-2019 роках на загальну суму - 177 050 711, 50 грн.

На час проведення перевірки, на Товаристві діяло Положення з організації договірної роботи в ПАТ «Аграрний фонд», затверджене

наказом Товариства від 27.12.2017 № 116 (далі – Положення з організації договірної роботи).

Положення з організації договірної роботи встановлює загальні вимоги до укладення договорів, а також порядок розроблення та погодження проектів договорів структурними підрозділами ПАТ «Аграрний фонд», їх реєстрації, зберігання, виконання та пролонгації, внесення змін з оформлення додаткових договорів (угод) (п. 1.1. Положення).

З метою стандартизації договірної роботи в Товаристві цим Положенням регламентовано запровадження примірних форм договорів та процедуру їх погодження, а також процедуру погодження індивідуальних умов договору (п. 1.7. Положення).

Відповідно до п. 3.2.3. Положення з організації договірної роботи в разі прийняття Комісією рішення про доцільність розробки примірної форми договору управління правового забезпечення спільно з відповідальними виконавцями підрозділу-ініціатора та інших структурних підрозділів товариства, залучених до роботи над проектом договору, здійснює розробку примірної форми такого договору.

У випадку внесення Контрагентом до примірної форми договору змін або надання власного проекту договору для опрацювання та погодження індивідуальних умов договору для опрацювання та погодження індивідуальних умов договору можуть залучатися наступні структурні підрозділи Товариства (їх правонаступники, в разі зміни організаційної структури Товариства), зокрема, управління правового забезпечення на предмет відповідності вимогам чинного законодавства та надання рекомендацій щодо форми договору (п. 4.1. Положення).

Управління правового забезпечення здійснює перевірку повноважень сторін та їх представників на укладення договору, перевірку дійсності ліцензій, свідоцтва, довідок, виданих уповноваженими органами на підтвердження даних Контрагента (п. 4.12 Положення).

Згідно розділу 5 Положення з організації договірної роботи укладені **договори з комерційної діяльності** реєструються в спеціально призначених для цього журналах або електронному вигляді (копія електронного реєстру зберігається на резервному сервері) із занесенням основних реквізитів договору.

Присвоєння номеру договору із забезпечення діяльності Товариства може здійснюватися як Контрагентом, з яким укладено договір, так і посадовою особою підрозділу-ініціатора Товариства.

Реєстрація, облік та зберігання договорів здійснюється відповідальними виконавцями (не менше 2 (двох), на випадок тимчасової відсутності одного з них):

- департаменту адміністрування щодо договорів з комерційної діяльності (біржові угоди, двосторонні договори, тощо);
- управління бухгалтерського обліку та звітності та звітності фінансового департаменту – всіх інших типів договорів, що використовуються в діяльності Товариства.

Щорічно до 31 грудня електронний реєстр договорів роздруковується та підшивається в папку. Паперовий примірник реєстру засвідчується підписами посадової особи структурного підрозділу Товариства, відповідальної за ведення електронного реєстру та керівника цього підрозділу Товариства.

Видача оригіналу договору за межі структурного підрозділу Товариства, в якому він зберігається, здійснюється на підставі службової записки за підписом керівника самостійного структурного підрозділу Товариства- ініціатора видачі, в якій обов'язково зазначаються реквізити запитуваного договору.

Станом на 20.03.2020 аудиторській групі на запит № 29 від 13.03.2020 електронний реєстр договорів за 2018-2019 роки так і не було надано.

Вибірковою перевіркою встановлено, що існують поодинокі випадки невізування керівником управління правового забезпечення наказів з кадрових питань (від 27.12.2019 № 577-к, від 29.11.2019 № 535-к, від 29.11.2019 № 534-к, від 29.11.2019 № 533-к, від 29.11.2019 № 531-к, від 29.11.2019 № 530-к, від 28.11.2019 № 529-к, від 28.11.2019 № 528-к, від 27.11.2019 № 527-к, від 27.11.2019 № 526-к, від 27.11.2019 № 525-к, від 27.11.2019 № 524-к, від 26.11.2019 № 523-к, від 21.11.2019 № 514-к, від 21.11.2019 № 513-к, від 21.11.2019 № 512-к, від 18.11.2019 № 509-к, від 15.11.2019 № 506-к, від 08.11.2019 497-к, від 05.11.2019 494-к, від 01.11.2019 № 491-к, від 30.10.2019 № 486-к), що свідчить про недотримання п. 5.3.4. положення про управління правового забезпечення ПАТ «Аграрний фонд», затвердженого наказом ПАТ «Аграрний фонд» від 20.11.2019 № 97 в частині, що начальник управління візує проекти рішень та документів, що належать до сфери діяльності Управління, які подаються на підпис керівництву Товариства.

Загальна сума коштів, стягнених Товариством у 2018-2019 роках рішеннями судів становить 167 417 610, 89 грн (сто шістьдесят сім мільйонів чотириста сімнадцять тисяч шістьсот десять гривень вісімдесят дев'ять копійок) та складається з наступного:

Справа № 904/3750/19 (ДП ДАК «Хліб України» Павлоградський КХП) у сумі 2 274 460, 54 грн;
 Справа № 920/547/17 (ПП «Лагуна-С») у сумі 2 881 090, 53 грн;
 Справа № 911/3430/17 (ТОВ «СКЛ Агро») у сумі 332 331, 76 грн;
 Справа № 906/1042/17 (ТОВ «Зернова комора») у сумі 3 282 667, 96 грн;
 Справа № 909/26/18 (ТОВ «Сварог ІФ») у сумі 650 227, 09 грн;
 Справа № 909/27/18 (ТОВ «Сварог ІФ») у сумі 1 529 203, 09 грн;
 Справа № 909/28/18 (ТОВ «Сварог ІФ») у сумі 754 810, 72 грн;
 Справа № 909/29/18 (ТОВ «Сварог ІФ») у сумі 379 867, 04 грн;
 Справа № 909/30/18 (ТОВ «Сварог ІФ») у сумі 215 915, 19 грн;
 Справа № 923/123/18 (ФГ «Восход-2012») у сумі 672 540, 83 грн;
 Справа № 914/627/18 (ФОП Король Л.В.) у сумі 158 950, 83 грн;
 Справа № 910/9645/18 (ДСБУ Аграрний фонд) у сумі 8 124 319, 80 грн;
 Справа № 909/555/18 (ДП «Івано-Франківський КХП») у сумі 836 598

грн;

- Справа № 909/554/18 (ДП «Івано-Франківський КХП») у сумі 905 121, 85 грн;
- Справа № 909/86/19 (ДП «Івано-Франківський КХП») у сумі 8 370 944, 09 грн;
- Справа № 909/188/19 (ДП «Івано-Франківський КХП») у сумі 5 798 470, 90 грн;
- Справа № 905/1766/18 (ПП «Мілл-Агро») у сумі 1 487 922, 87 грн;
- Справа № 917/1337/18 (ДП «Полтавська КХП») у сумі 9 158 919, 00 грн;
- Справа № 917/1453/18 (ДП «Полтавська КХП») у сумі 4 777 840, 20 грн;
- Справа № 917/1438/18 (ДП «Полтавська КХП») у сумі 1 610 340, 05 грн;
- Справа № 917/1295/18 (ДП «Полтавська КХП») у сумі 679 609, 02 грн;
- Справа № 910/8977/19 (Філія ПАТ ДПЗКУ «Ічнянський КХП») у сумі 299 947, 20 грн;
- Справа № 915/1737/18 (ФГ «Вікторія Люкс») у сумі 1 483 098, 43 грн;
- Справа № 915/1350/18 (ФГ «Колос») у сумі 4 261 681, 97 грн;
- Справа № 904/410/19 (Ерастівська дослідна станція ДУ Інституту зернових культур НААН України) у сумі 601 090, 59 грн;
- Справа № 910/2552/19 (ТОВ «Агрокомплекс «Наддніпрянський») у сумі 14 595 801, 25 грн;
- Справа № 910/2562/19 (ТОВ «Агрокомплекс «Наддніпрянський») у сумі 4 550 205, 13 грн;
- Справа № 910/2548/19 (ТОВ «Агрокомплекс «Наддніпрянський») у сумі 4 612 057, 45 грн;
- Справа № 910/2549/19 (ТОВ «Агрокомплекс «Наддніпрянський») у сумі 9 044 953, 42 грн;
- Справа № 910/1550/19 (ТОВ «Агрокомплекс «Наддніпрянський») у сумі 19 498 680, 68 грн;
- Справа № 910/5940/19 (ДСБУ «Аграрний фонд») у сумі 8 517 737, 94 грн;
- Справа № 926/1150/19 (ТОВ «Хлібо-булочні вироби») у сумі 2 671 489, 73 грн;
- Справа № 910/4777/19 (ТОВ «Цефей-Груп») у сумі 2 062 998, 11 грн;
- Справа № 910/4775/19 (ТОВ «Цефей-Груп») у сумі 14 386 204, 15 грн;
- Справа № 921/469/19 (ТОВ «Золотники-Агро») у сумі 20 244 342, 19 грн;
- Справа № 921/468/19 (ФГ «Зарваниця-Агро») у сумі 5 191 782, 09 грн.

Вибірковою перевіркою матеріалів судових справ №№ 906/1506/15, 910/12149/16, 921/468/19, 910/4775/19, 910/4777/19, 910/2552/19, 910/2562/19, 910/2548/19, 910/2549/19, 910/2550/19, 904/410/19, 920/547/17, встановлено наступне.

Щодо справи № 906/1506/15 13.02.2014 між Публічним акціонерним товариством "Аграрний Фонд" (позивач) та Приватним підприємством "Слободище" (постачальник/звідач) укладено Біржовий договір поставки зерна врожаю 2014 року №140

Згідно розділу 1 договору, постачальник зобов'язався у строк до 01.10.14 поставити покупцю пшеницю м'яку 4 класу у кількості 450,000 тонн на Черняхівський елеватор ДП ДАК "Хліб України", а покупець зобов'язався прийняти товар і оплатити його.

Відповідно до п.3.1 Додаткового договору №1 від 01.04.14 до Біржового договору від 13.02.14, сума попередньої оплати за цим договором складає 70 відсотків вартості всього обсягу товару, виходячи з мінімальної інтервенційної ціни на момент укладення договору і становить 525105,00грн.

Остаточний розрахунок здійснюється за умови виконання постачальником договору в повному обсязі та здійснюється покупцем за наявності належним чином оформлених документів: складських документів на товар, виписаних покупцю; акта передавання-приймання на весь обсяг товару за цим договором; додаткового договору до цього договору із зазначенням розміру остаточного розрахунку за цим договором та визначення ціни одиниці товару (п.2.6 договору).

На виконання умов договору, позивач здійснив попередню оплату за товар в загальному розмірі 525105,00грн., що підтверджується банківською випискою від 17.02.14, платіжним дорученням №1374 від 08.04.14 (а.с.20,21).

17.10.14 сторони уклали Додатковий договір №2 до Біржового договору, за умовами якого, відповідач зобов'язався передати у власність позивачу на умовах Франко-склад ДП "Хлібна база №73" в с.Павлопілля Нікопольського району Дніпропетровської області, пшеницю 3 класу в кількості 232,638 тонн на загальну суму 520327,46грн. та пшеницю 2 класу в кількості 217,362 тон на загальну суму 507896,74грн. (а.с.18).

17.10.14 сторони оформили Акти приймання-передачі зерна до Біржового договору №140Ф від 13.02.14, по яким відповідач поставив, а позивач прийняв товар вказаний у Додатковому договорі №2 (а.с.22,23).

Спір виник з того приводу, що відповідач не поставив у строк до 01.10.14 товар передбачений Біржовим договором від 13.02.14, у зв'язку з чим відповідач, на підставі п.7.2 договору просить стягнути 0,1% пені та 20% штрафу від вартості недопоставленого обсягу товару за період з 02.10.14 по 17.10.14.

Рішенням Господарського суду Житомирської області від 20.10.2015 у справі 910/8977/19 у задоволенні позову відмовлено.

Постановою Рівненського апеляційного адміністративного суду від 01.12.2015 апеляційну скаргу публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" на рішення господарського суду Житомирської області від 20.10.15 р. у справі № 906/1506/15 залишено без задоволення, а рішення суду першої інстанції - без змін.

Постановою Вищого господарського суду України від 23.02.2016 рішення господарського суду Житомирської області від 20.10.2015 та постанову Рівненського апеляційного господарського суду від 01.12.2015 зі справи № 906/1506/15 залишено без змін, а касаційну скаргу публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" - без задоволення.

Щодо справи №910/12149/16

14.08.2015 року між Публічним акціонерним товариством «Державна продовольчо-зернова корпорація України» (далі - відповідач, зерновий склад) та Публічним акціонерним товариством «Аграрний фонд» (далі - позивач, покладавець) було укладено договір складського зберігання № 104-07/15 (надалі - Договір).

15.08.2015 між Публічним акціонерним товариством «Аграрний фонд» (замовник) та Товариством з обмеженою відповідальністю «Перша логістична компанія» (далі - експедитор) було укладено договір № 25-07/2015 про надання транспортно-експедиторських послуг залізничним транспортом, відповідно до якого експедитор взяв на себе зобов'язання на підставі дозволів-довіреностей на відвантаження, заявок на переміщення замовника, графіку завантаження надавати останньому комплекс транспортно-експедиторських послуг із перевезення товарно-матеріальних цінностей залізничним транспортом, а саме: зернових, бобових, олійних та інших сільськогосподарських культур та продуктів їх переробки у кількості 200 000,00 тон, а замовник взяв на себе зобов'язання оплатити вартість наданих послуг.

Як зазначає позивач, Публічним акціонерним товариством «Аграрний фонд» у подальшому було відібрано проби зерна та направлено на проведення експертизи, за результатами якої ДП «Державний центр сертифікації і експертизи сільськогосподарської продукції» надано протоколи випробувань № 3976 та № 3977 від 24.12.2015, відповідно до яких дані проби пшениці не відповідають вимогам 3 класу згідно ДСТУ 3768:2010 по показникам «Вологість» (протокол № 3976) та «Зараженість шкідниками» (протокол № 3977).

29.01.2016 між позивачем та ТОВ «Перша логістична компанія» було підписано акти наданих послуг № 82, 83, відповідно до яких вартість за перевезення та повернення зерна загальною кількістю 821 600 тон складала загалом 611 837,30 грн.

З метою досудового врегулювання спору позивач звертався до відповідача з вимогою № 02-01/257 від 05.02.2016 про відшкодування збитків, завданих витратами на перевезення пшениці, якісні показники якої не відповідають вимогам ДСТУ 3768:2010 та умовам договору, в сумі 611 837,30 грн., однак, відповідач залишив зазначену вимогу без реагування.

Зважаючи на вищевикладене, позивач звернувся до суду з позовом до відповідача про відшкодування збитків у сумі 611 837,30 грн.

Рішенням господарського суду міста Києва від 19.09.2016 у справі № 910/12149/16 у задоволенні позову відмовлено.

Постановою Київського апеляційного господарського суду від 13.12.2016 апеляційну скаргу публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" на рішення господарського суду міста Києва від 19.09.2016 року у справі № 910/12149/16 залишено без задоволення, рішення господарського суду міста Києва від 19.09.2016 року у справі № 910/12149/16 залишено без змін.

Постановою Вищого господарського суду України від 01.03.2017 касаційну скаргу публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" залишено без задоволення, а постанову Київського апеляційного господарського суду від 13.12.2016 у справі № 910/12149/16 - без змін.

Щодо справи № 910/2530/16

01 листопада 2013 року між Публічним акціонерним товариством «Аграрний фонд» (надалі - поклажодавець/позивач) та філією Публічного акціонерного товариства «Державна продовольчо-зернова корпорація «Бровківське ХПП» (надалі - зерновий склад/відповідач) було укладено договір складського зберігання № 49-05/13 (надалі - договір), відповідно до умов якого, поклажодавець зобов'язується передати, а зерновий склад прийняти на зберігання зернові, зернобобові, круп'яні, олійні культури (далі - зерно) в кількості, яка визначається по фактичній кількості зерна, що надійшло на карточку поклажодавця і засвідчується складськими квитанціями та в установлений строк повернути їх поклажодавцю або особі, зазначеній ним, як одержувач, відповідно до якісних показників, передбачених діючими ДСТУ (п.1.1. договору).

30.12.2015 позивач звернувся до філії ПАТ «Державна продовольчо-зернова корпорація «Бродівське ХПП» з вимогою № 02-01/3224 про відшкодування збитків завданих нестачею зерна та перерахування коштів у розмірі 14 087 257,80 грн.

Оскільки відповідачем вищевказана сума не була перерахована, позивач 16.02.2016 звернувся з позовом до суду про стягнення з відповідача грошових коштів у розмірі 14 252 252,39 грн, з яких: 14 087 257,80 грн - збитки, 126 785,32 грн - інфляційні втрати та 38 209,27 грн - 3% річних.

Рішенням господарського суду міста Києва від 25.10.2019 позов задоволено частково.

Зобов'язано стягнути з Публічного акціонерного товариства «Державна продовольчо-зернова корпорація України» (01033, м. Київ, вул. Саксаганського, ідентифікаційний код 37243279) на користь Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд» (01001, м. Київ, вул. Б. Грінченка, 1, ідентифікаційний код 38926880) збитки у розмірі 14 087 257 (чотирнадцять мільйонів вісімдесят сім тисяч двісті п'ятдесят сім) грн 80 коп. та судовий збір у розмірі 204 307 (двісті чотири тисячі триста сім) грн 09 коп.

В іншій частині позову відмовлено.

Ухвалою Північного апеляційного господарського суду від 03.12.2019 відкрито апеляційне провадження у справі № 910/2530/16 за апеляційною скаргою Акціонерного товариства "Державна продовольчо-зернова корпорація України" на рішення Господарського суду міста Києва від 25.10.2019.

Щодо справи № 921/468/19

04.10.2018 між Публічним акціонерним товариством "Аграрний фонд" (далі Постачальник) та Фермерським господарством "Зарваниця Агро" (далі Покупець) укладено Договір поставки №499/10-17, відповідно до умов якого Постачальник зобов'язався передати в обумовлені строки Покупцеві мінеральні добрива (далі товар) згідно специфікації, яка є невід'ємною частиною договору. Покупець зобов'язався прийняти та оплатити поставлений Постачальником товар належної якості (п.1.1. Договору). На виконання умов договору №499/10-17 від 04.10.2017 Публічне акціонерне товариство "Аграрний фонд" відвантажило,

Фермерське господарство "Зарваниця Агро" прийняло товар згідно видаткових накладних: №4199 від 11.11.2017 на суму 580 012,80 грн; №4200 від 11.11.2017 на суму 580 012,80 грн; №4240 від 15.11.2017 на суму 580 012,80 грн; №4241 від 15.11.2017 на суму 580 012,80 грн; №4321 від 16.11.2017 на суму 580 012,80 грн; №4387 від 21.11.2017 на суму 562 953,60 грн; №4388 від 21.11.2017 на суму 562 953,60 грн; №4531 від 29.11.2017 на суму 562 953,60 грн; №4592 від 04.12.2017 на суму 562 953,60 грн; №4594 від 05.12.2017 на суму 562 953,60 грн; №4681 від 06.12.2017 на суму 562 953,60 грн; №4683 від 06.12.2017 на суму 562 953,60 грн; №4684 від 07.12.2017 на суму 562 953,60 грн; №4685 від 08.12.2017 на суму 562 953,60 грн; №4686 від 09.12.2017 на суму 562 953,60 грн, а всього на суму 8 529 600 грн.

Відповідачем поставлений товар оплачено частково, в сумі 4 900 000 грн і станом на час порушення провадження у справі за ним рахувалась заборгованість в розмірі 3 629 600 грн.

Публічне акціонерне товариство "Аграрний фонд", м. Київ, звернулося з позовом до Фермерського господарства "Зарваниця Агро" про стягнення 960 322,26 грн пені, 489 936,22 грн інфляційних нарахувань та 111 923,61 грн 3% річних.

В обґрунтування позовних вимог позивач посилається на неналежне виконання відповідачем договору поставки № 499/10-17 від 04.10.2017.

Рішенням Господарського суду Тернопільської області від 28.10.2019 позов задоволено.

Зобов'язано стягнути з Фермерського господарства "Зарваниця Агро" на користь Публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" 960 322 (дев'ятсот шістдесят тисяч триста двадцять дві) грн 26 коп. пені, 489 936 (чотириста вісімдесят дев'ять тисяч дев'ятсот тридцять шість) грн 22 коп. інфляційних втрат, 111 923 (сто одинадцять тисяч дев'ятсот двадцять три) грн. 61 коп. 3% річних і 23 432 (двадцять дві тисячі чотириста тридцять дві) грн судового збору.

Щодо справи № 910/4775/19

04.04.2018 між Публічним акціонерним товариством "Аграрний фонд" (покупець, позивач) та Товариством з обмеженою відповідальністю "Цефей-Груп" (постачальник, відповідач) укладено біржовий договір поставки зерна врожаю 2018 року №464Ф (далі - договір) відповідно до умов якого постачальник у визначений сторонами строк передає покупцеві у власність зерно пшениці м'якої 2 класу (далі - товар), а покупець зобов'язується прийняти та оплатити його п.1.1).

Так, на виконання умов біржового договору поставки зерна врожаю 2018 року №464Ф від 04.04.2018 позивачем було перераховано відповідачу попередню оплату у сумі 8328905,00 грн з утриманням 589382,82 грн для сплати страхового платежу, що підтверджується виписками банку з рахунку позивача від 13.04.2018 від 02.05.2018.

13.03.2019 позивач звернувся до відповідача з вимогою №02-08/3/475 від 13.03.2019 з вимогою про повернення суми попередньої оплати, сплати 23% річних за користування коштами та штрафу.

Спiр у справi виник внаслідок невиконання відповідачем умов бiржового договору поставки зерна врожаю 2018 року №464Ф вiд 04.04.2018 в частинi поставки товару.

Рiшення Господарського суду мiста Києва вiд 10.07.2019 позов задоволено повнiстю.

Зобов'язано стягнути з Товариства з обмеженою вiдповiдальнiстю "Цефей-Груп" на користь Публiчного акцiонерного товариства "Аграрний фонд" 8328905 (вiсiм мiльйонiв триста двадцять вiсiм тисяч дев'яносто п'ять) грн 00 коп. попередньої оплати, 1892846 (один мiльйон вiсiмсот дев'яносто двi тисячi вiсiмсот сорок шiсть) грн 65 коп. процентiв у розмiрi 23% рiчних за користування коштами, 4164452 (чотири мiльйони сто шiстдесят чотири тисячi чотириста п'ятдесят двi) грн 50 коп. штрафу та витрати по сплатi судового збору в розмiрi 215793 (двiстi п'ятнадцять тисяч сiмсот дев'яносто три) грн 06 коп.

Рiшення суду набрало законної сили 07.08.2019.

Щодо справи № 910/4777/19

03.04.2018 року мiж публiчним акцiонерним товариством "Аграрний фонд" (покупець) та товариством з обмеженою вiдповiдальнiстю "Цефей-Груп" (постачальник) укладений договiр поставки зерна врожаю 2018 року №461 Ф.

Покупець iз суми попередньої оплати, передбаченої п.5.3 цього договору утримує 84 591,13 грн. без ПДВ для сплати страхового платежу, який сплачується протягом 5 (п'яти) банківських днiв пiсля отримання вiд страхової компанії акта огляду сiльськогосподарських культур до договору страхування (п. 5.3.1 договору).

На виконання вищезазначеного пункту договору позивач перерахував 1 194 375,00 грн. (1 109 783,87 грн. - попередньої оплати та 84 591,13 грн. утримання для сплати страхового платежу),

13.03.2019 позивач звернувся до вiдповідача з вимогою №02-08/3/474 вiд 13.03.2019 про повернення суми попередньої оплати в розмiрi 1 194 375,00 грн. сплати 23% рiчних в розмiрi 250 362,26 грн. та штрафу в розмiрi 697 187,50 грн. у строк до 25 березня 2019 року.

Позовнi вимоги обґрунтованi тим, що вiдповiдно до укладеного сторонами бiржового договору поставки зерна врожаю 2018 року №561Ф вiд 03.04.2018 року з урахуванням додаткової угоди №1 вiд 28.09.2018 року, ТОВ "Цефей-Груп" зобов'язано передати у власнiсть ПАТ "Аграрний фонд" зерно кукурудзи 3 класу у кiлькостi 525,000 тон у строк до 30 листопада 2018 року включно.

На виконання умов договору позивачем перераховано попередню оплату в розмiрi 1 194 375,00 грн. У зв'язку з невиконанням вiдповідачем умов договору позивач звернувся в суд з вимогами про стягнення з вiдповідача суми заборгованостi у розмiрi 2 062 998,11 грн., в т.ч. 1 194 375,00 грн. суми попередньої оплати, 271 435,61 грн. - 23% рiчних за користування коштами, 597 187,50 грн. - штрафу.

Рiшенням Господарського суду мiста Києва вiд 22.07.2019 позов задоволено повнiстю.

Зобов'язано стягнути з товариства з обмеженою вiдповiдальнiстю "Цефей-Груп" на користь публiчного акцiонерного товариства "Аграрний фонд" 1 194

375 (один мільйон сто дев'яносто чотири тисячі триста сімдесят п'ять) грн.. 00 коп. попередньої оплати, 271 435 (двісті сімдесят одна тисяча чотириста тридцять п'ять) грн.. 61 коп. 23% річних за користування коштами, 597 187 (п'ятсот дев'яносто сім тисяч сто вісімдесят сім) грн.. 50 коп. штрафу та витрати по сплаті судового збору в розмірі 30 944 (тридцять тисяч дев'ятсот сорок чотири) грн.. 97 коп. Рішення набрало законної сили 20.08.2019.

Щодо справи № 910/2552/19

26.12.2017 р. між Публічним акціонерним товариством "Аграрний Фонд" (покупець) та Товариством з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" (продавець) був укладений договір купівлі-продажу № 511-12/17 КМЕ (далі - договір). Відповідно до умов цього договору продавець зобов'язується передати у власність покупцеві мінеральні добрива згідно специфікації, яка є невід'ємною частиною договору, а покупець зобов'язується прийняти та оплатити поставлений постачальником товар належної якості (п. 1.1).

На виконання своїх зобов'язань позивач у період з 15.03.2018 р. по 06.07.2018 р. поставив відповідачу товар на загальну суму 48 824 000,00 грн., що підтверджується наявними у справі копіями видаткових накладних, підписаних сторонами.

Проте, відповідач, зі свого боку, взяті на себе зобов'язання виконав неналежним чином, вартість поставленого товару оплатив частково - у сумі 36 224 200,00 грн. Отже, у відповідача виникла заборгованість у сумі 12 599 800,00 грн.

31.01.2019 року позивач звернувся до - ТОВ "Агрокомплекс Наддніпрянський" із претензією про сплату заборгованості, однак, відповідач залишив вимоги позивача без відповіді та задоволення.

Враховуючи вищенаведене, Публічне акціонерне товариство "Аграрний фонд" (далі - ПАТ "Аграрний фонд", позивач) звернулось до суду з позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" (далі - ТОВ "Агрокомплекс Наддніпрянський", відповідач) про стягнення заборгованості в сумі 14 595 801, 25 грн.

Позов обґрунтований тим, що відповідач порушив умови договору поставки № 511-12/17 КМЕ від 26.12.2017 р. в частині своєчасної сплати вартості поставленого товару, внаслідок чого у відповідача виникла заборгованість.

У позові ПАТ "Аграрний фонд" просить суд стягнути з відповідача заборгованість у сумі 12 599 800,00 грн., пеню у сумі 1 466 409,60 грн., інфляційні втрати у сумі 407 390,85 грн., 3 % річних у сумі 122 200,80 грн., а всього - у сумі 14 595 801, 25 грн.

Рішенням Господарського суду міста Києва від 10.06.2019 позов Публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" до Товариства з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" про стягнення заборгованості в сумі 14 595 801, 25 грн. задоволено.

Зобов'язано стягнути з Товариства з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" (03056, місто Київ, вул. В.Гетьмана, 27, офіс 28, ідентифікаційний код 41344825) на користь Публічного акціонерного

товариства "Аграрний фонд" (01001, м. Київ, вул. Б. Грінченка, 1, ідентифікаційний код 38926880) основний борг у сумі 12 599 800 (дванадцять мільйонів п'ятсот дев'яносто дев'ять тисяч вісімсот) грн. 00 коп., пеню у сумі 1 466 409 (один мільйон чотириста шістьдесят шість тисяч чотириста дев'ять) грн. 60 коп., інфляційне збільшення боргу у сумі 407 390 (чотириста сім тисяч триста дев'яносто) грн. 85 коп., 3 % річних у сумі 122 200 (сто двадцять дві тисячі двісті) грн. 80 коп., судовий збір у сумі 218 937 (двісті вісімнадцять тисяч дев'ятсот тридцять сім) грн. 02 коп.

Рішення суду набрало законної сили **06.12.2019**

Щодо справи № 910/2562/19

Між Публічним акціонерним товариством «Аграрний фонд» (Покупець) та Товариством з обмеженою відповідальністю «Агрокомплекс Наддніпрянський» (Продавець) 18.04.2018 було укладено Договір, відповідно до якого Продавець зобов'язувався передати у власність Покупцеві 1000 тон товарно-матеріальних цінностей (далі - ТМЦ), за ціною на умовах попередньої оплати 4850 грн. за одиницю ТМЦ (тонну), а покупець зобов'язувався прийняти та оплатити ТМЦ (пункти 1.1, 2.1 Договору).

Згідно з пунктом 3.1 Договору Покупець зобов'язувався до 15.05.2018 перерахувати кошти (авансовий платіж) на поточний рахунок Продавця, що вказаний в розділі 10 цього Договору, в сумі 4850000 грн.

Відповідно до пункту 5.1 Договору Продавець зобов'язаний передати ТМЦ Покупцеві в кількості та з якісними показниками, що вказані у Специфікації до цього Договору, а Покупець - прийняти ТМЦ згідно умов цього Договору.

Однак, відповідачем на виконання Договору та у передбачений строк було поставлено ТМЦ лише у кількості 126,115 тон на загальну суму 678330,97 грн. На підтвердження даної обставини позивачем долучено до матеріалів справи копію акта передавання-приймання зерна від 10.09.2018, складеного між сторонами.

Зокрема, позивач наголошує на тому, що ним на виконання умов Договору була здійснена переплата замовленої сільськогосподарської продукції у сумі 4850000 грн., однак відповідачем була здійснена у встановлений строк поставка лише на суму 678330,97 грн. Решту продукції у встановлений строк поставлено позивачу не було. Тому, позивач, на підставі ч. 2 ст. 693 ЦК України, вимагає повернення суми передоплати на яку не було поставлено продукцію, а також відповідно до положень пункту 8.4 Договору просить стягнути нараховану за період з 01.11.2018 до 25.02.2019 за прострочення поставки продукції пеню у сумі 481399,18 грн.

Позивач, зважаючи на прострочення відповідачем поставки товару 31.01.2019 звернувся до останнього з вимогою № 02-08/3/165, у якій вимагав у строк до 11.02.2019 повернути на рахунок позивача кошти в сумі 4171669,03 грн. (попередня оплата), а також сплатити пеню нараховану за прострочення поставки товару в сумі 378536,10 грн.

Рішенням Господарського суду міста Києва від 12.06.2019 позивач задоволено частково.

Зобов'язано стягнути з Товариства з обмеженою відповідальністю «Агрокомплекс Наддніпрянський» на користь Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд» 4171669,03 грн. (чотири мільйона сто сімдесят одну тисячу шістсот шістдесят дев'ять гривень три копійки) заборгованості з повернення передплати, 378536,10 грн. (триста сімдесят вісім тисяч п'ятсот тридцять шість гривень десять копійок) пені, а також 68253,07 грн. (шістдесят вісім тисяч двісті п'ятдесят три гривні сім копійок) судового збору.

Щодо справи № 910/2548/19

18.04.2018 року між публічним акціонерним товариством "Аграрний фонд" (покупець) та товариством з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" (продавець) укладений договір купівлі-продажу №205-10/18.

Відповідно до п. 3.1 договору покупець зобов'язується до 15 травня 2018 року перерахувати кошти (авансовий платіж) на поточний рахунок продавця, що вказаний в розділі 10 цього договору в розмірі 4 550 000,00 грн.

На виконання вищезазначеного пункту договору позивач перерахував відповідачу 4 550 000,00 грн..

Пунктом 5.1. договору передбачено, що продавець зобов'язаний передати ТМЦ покупцеві в кількості та з якісними показниками, що вказані в специфікації до цього договору, а покупець - прийняти ТМЦ згідно умов цього договору.

Відповідач, у відповідності до умов договору, здійснив часткову поставку ТМЦ позивачу (ячменю 3 класу врожаю 2018 року у кількості 56,340 тон) на загальну суму 321 624,21 грн., що підтверджується актом передавання-приймання зерна від 28.09.2018 року.

В порушення умов договору, відповідач не здійснив поставку ТМЦ на суму 4 228 375,79 грн. (4 550 000,00 грн. - 321 624,21 грн.).

Позивач направив на адресу відповідача вимогу № 02-08/3/166 від 31.01.2019, в якій вимагає перерахувати на рахунок позивача кошти в сумі 4 612 057,45 грн., в т.ч. 4 228 375,79 грн. сума основної заборгованості та 383 681,66 грн. пені у строк до 11 лютого 2019 року.

Вимога позивача залишена відповідачем без відповіді та задоволення.

Рішенням Господарського суду міста Києва від 04.06.2019 позов задоволено частково. Зобов'язано стягнути з товариства з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" на користь публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" суму основної заборгованості в розмірі 4 228 375 (чотири мільйони двісті двадцять вісім тисяч триста сімдесят п'ять) грн. 79 коп., пені в розмірі 383 681 (триста вісімдесят три тисячі шістсот вісімдесят одна) грн. 66 коп. та 69 181 (шістдесят дев'ять тисяч сто вісімдесят одна) грн. 32 коп. судового збору.

Ухвалою Північного апеляційного господарського суду від 05.09.2019. апеляційну скаргу ТОВ "Агрокомплекс Наддніпрянський" на рішення Господарського суду міста Києва від 04.06.2019 у справі № 910/2548/19 повернуто.

Щодо справи № 910/2549/19

Публічне акціонерне товариство "Аграрний фонд" звернулось до Господарського суду міста Києва з позовом до Товариства з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" про стягнення 9257797,26 грн.

Обґрунтовуючи позовні вимоги позивач зазначає, що відповідачем не виконано зобов'язання з поставки за договором купівлі-продажу №206-10/18 від 18.04.2018, у зв'язку з чим позивач просить суд стягнути суму попередньої оплати у розмірі 8300000,00 грн. та пеню у розмірі 957797,26 грн.

Судом встановлено, що за період з 04.05.2018 по 10.05.2018 позивачем здійснено перерахування на рахунок відповідача грошових коштів у розмірі 8300000,00 грн., що підтверджується копією банківської виписки по рахунку, що долучена до позову.

Суд зазначив, що наявність обов'язку відповідача повернути позивачу суму попередньої оплати підтверджується наявними в матеріалах справи доказами та відповідачем не було спростовано, однак відповідачем не надано суду доказів виконання такого обов'язку - доказів повернення позивачу грошових коштів вказаній сумі, у зв'язку з чим суд дійшов висновку, що позовні вимоги про стягнення 8300000 грн. 00 коп. є обґрунтованими та такими, що підлягають задоволенню.

Рішенням Господарського суду міста Києва від 04.06.2019 позов задовольнити частково.

Зобов'язано стягнути з Товариства з обмеженою відповідальністю «Агрокомплекс Наддніпрянський» на користь Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд» грошові кошти у розмірі 8300000 (вісім мільйонів триста тисяч) грн. 00 коп., пеню у розмірі 744953 (сімсот сорок чотири тисячі дев'яносто п'ятдесят три) грн. 42 коп. та судовий збір у розмірі 135674 (сто тридцять п'ять тисяч шістсот сімдесят чотири) грн. 30 коп.

Ухвалою Північного апеляційного господарського суду від 25.09.2019 Апеляційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" на рішення Господарського суду міста Києва від 04.06.2019 та додані до неї матеріали повернути (надіслати) скаргнику.

Касаційна скарга на ухвалу Північного апеляційного господарського суду від 25.09.2019 не подавалась.

Щодо справи № 910/2550/19

20.06.2018 між Публічним акціонерним товариством "АГРАРНИЙ ФОНД" (покупець, позивач) та Товариством з обмеженою відповідальністю "АГРОКОМПЛЕКС НАДДНІПРЯНСЬКИЙ" (продавець, відповідач) укладений договір купівлі-продажу №284-10/18 (надалі - договір), відповідно до умов якого продавець зобов'язується передати у власність покупцеві 4027,000 тон товарно-матеріальних цінностей (далі - ТМЦ), а покупець зобов'язується прийняти та оплатити ТМЦ. В якості ТМЦ може бути використана лише сільськогосподарська продукція, а саме зерно пшениці м'якої 3 класу згідно з ДСТУ 3768-2010.

На виконання умов договору ПАТ "АГРАРНИЙ ФОНД" здійснено перерахування коштів на рахунок відповідача у сумі 18 524 200,00 грн., що

підтверджується банківськими виписками від 05.07.2018, 06.07.2018, 09.07.2018, 10.07.2018, 11.07.2018, 12.07.2018, 13.07.2018, 16.07.2018.

Відповідач, у відповідності до умов договору, здійснив часткову поставку ТМЦ позивачу (зерно пшениці м'якої 3 класу 2018 року врожаю у кількості 194,403 тон) на загальну суму 1 042 822,40 грн., що підтверджується актом передавання-приймання зерна від 10.09.2018.

В порушення умов договору, відповідач не здійснив поставку ТМЦ на суму 17481377,60 грн. (18524200,00 грн. - 1 042 822,40 грн.).

Позивач направив на адресу відповідача вимогу № 02-08/3/168 від 31.01.2019, що підтверджується описом вкладення у цінний лист від 31.01.2019 та чеком про оплату поштових послуг від 31.01.2019. Вимога позивача залишена відповідачем без відповіді та задоволення.

У зв'язку із неналежним виконанням відповідачем умов договору купівлі-продажу №284-10/18 від 20.06.2018, позивач звернувся до суду з даним позовом про стягнення з відповідача заборгованості у сумі 17 481 377,60 грн. та пені у сумі 2017303,08 грн., нарахованої за період з 01.11.2018 по 25.02.2019.

Рішенням Господарського суду міста Києва від 16.05.2019 позов задоволено повністю.

Зобов'язано стягнути з Товариства з обмеженою відповідальністю "АГРОКОМПЛЕКС НАДДНІПРЯНСЬКИЙ" на користь Публічного акціонерного товариства "АГРАРНИЙ ФОНД" заборгованість у розмірі 17 481 377,60 грн., пеню у сумі 2 017 303,08 грн. та судовий збір у сумі 292 480,21 грн.

Апеляційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" (03056, м. Київ, вул. Вадима Гетьмана, буд. 27, оф.28) на рішення Господарського суду міста Києва від 16.05.2019 у справі №910/2550/19 з доданими до скарги матеріалами повернути апелянту.

Ухвалою Північного апеляційного господарського суду від 23.07.2019 апеляційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю "Агрокомплекс Наддніпрянський" на рішення Господарського суду міста Києва від 16.05.2019 повернуто.

Щодо справи № 904/410/19

28.03.2018 між Публічним акціонерним товариством "Аграрний фонд" (далі - покупець) та Ерастівською дослідною станцією ДУ Інституту зернових культур Національної академії аграрних наук України (далі - відповідач, постачальник) був укладений біржовий договір поставки зерна врожаю 2018 року № 410Ф (далі - Біржовий договір), відповідно до пункту 1.1. якого постачальник у визначений сторонами строк передає покупцеві у власність зерно пшениці м'якої 3 класу (товар), а покупець зобов'язується прийняти та оплатити його.

За умовами п. 2.1. Договору постачальник зобов'язується поставити покупцю зерно пшениці м'якої 3 класу у кількості 1 500,00 тон, яке буде вирощене та зібране в 2018 році на земельній ділянці/ділянках сільськогосподарського призначення постачальника загальною посівною площею 864 га.

На виконання п. 5.3 Договору ПАТ "Аграрний фонд" перерахувало на рахунок відповідача попередню оплату в сумі 4 485 000,00 грн, про що свідчать виписки з рахунку № НОМЕР_1 від 30.03.2018, 02.04.2018, 03.04.2018 (арк.с. 37-39).

09.11.2018 сторони уклали додаткову угоду № 6 до Біржового договору, в пункті 2 якої вони узгодили, що постачальник передає покупцю у власність зерно врожаю 2018 року в кількості 320,000 тон загальною вартістю 1 768 662,40 грн з ПДВ.

За умовами п. 3 додаткової угоди № 6 від 09.11.2018 до Біржового договору постачальник бере на себе зобов'язання **в строк до 30 листопада 2018 року повернути грошові кошти покупцю шляхом перерахування їх на банківський рахунок покупця в сумі 1 167 166,20 грн** за недопоставлений товар відповідно до умов договору.

Згідно з актом передавання-приймання зерна від 09.11.2018 до Біржового договору покупець прийняв у власність пшеницю м'яку 3 класу врожаю 2018 року у кількості 320,000 тон по ціні 5 527,07 грн, в т.ч. ПДВ 921,18 грн за одну тону, на загальну суму 1 768 662,40 грн, в т.ч. ПДВ - 294 777,07 грн згідно зі складською квитанцією на зерно №АЦ693475 (1177) від 09.11.2018 та аналізної картки № 129 від 09.11.2018.

Отже, Ерастівська дослідна станція Державної установи Інституту зернових культур Національної академії аграрних наук України договір виконала не в повному обсязі та здійснила часткову поставку зерна пшениці 3 класу в загальній кількості 808,202 тони.

Рішенням Господарського суду Дніпропетровської області від 27.05.2019 позов задоволено частково.

Зобов'язано стягнути з Ерастівської дослідної станції Державної установи Інституту зернових культур Національної академії аграрних наук України на користь Публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" 583 583,10 грн (п'ятсот вісімдесят три тисячі п'ятсот вісімдесят три гривні 10 копійок) штрафних санкцій, 17 507,49 грн (сімнадцять тисяч п'ятсот сім гривень 49 копійок) судового збору.

ПАТ «Аграрний фонд» не погодившись з рішенням Господарського суду Дніпропетровської області від 27.05.2019 подало апеляційну скаргу.

Постановою Центрального апеляційного господарського суду 04.09.2019 апеляційну скаргу Публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" на рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 27.05.2019 у справі №904/410/19 - задоволено.

Рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 27.05.2019 у справі №904/410/19 скасовано.

Прийнято нове рішення, яким позовні вимоги Публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" до Ерастівської дослідної станції Державної установи Інституту зернових культур Національної академії аграрних наук України, про стягнення заборгованості в сумі 1 167 166,20 грн за біржовим договором поставки зерна врожаю 2018 року № 410 Ф від 28.03.2018 задовольнити у повному обсязі.

Зобов'язано стягнути з Ерастівської дослідної станції Державної установи Інституту зернових культур Національної академії аграрних наук України на користь Публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" заборгованість у розмірі 1 167 166,20 грн., 17 507,49 грн. судового збору.

Постановою Верховного Суду від 10.12.2019 касаційну скаргу Ерастівської дослідної станції Державної установи Інституту зернових культур Національної академії аграрних наук України задоволено.

Постанову Центрального апеляційного господарського суду від 04.09.2019 скасовано, рішення Господарського суду Дніпропетровської області від 27.05.2019 залишено в силі.

Щодо справи № 920/547/17

ПАТ «Аграрний фонд» на виконання вимог Договору купівлі-продажу № 530-09/16 від 30.08.2016 р. здійснено попередню оплату товару в сумі 4 250 000 грн 00 коп., однак відповідачем виконано свої договірні зобов'язання частково - передано ПАТ "Аграрний Фонд" 125,700 тон пшениці 2 класу 2016 року врожаю на суму 534 225 грн 00 коп. та повернуто останньому кошти у сумі 1 215 775 коп., в зв'язку з чим у нього виникла заборгованість перед позивачем в сумі 2 500 000 грн.

Посилаючись на вказані обставини позивачем заявлено до стягнення з відповідача 2 881 090 грн 53 коп. заборгованості, з яких 2 500 000 грн 00 коп. основного боргу та 381 090 грн 53 коп. пені.

Із наявних у справі та досліджених доказів слідує, що 30.08.2016 р. між Публічним акціонерним товариством "Аграрний Фонд" (Покупець, Позивач) та Приватним підприємством "Лагуна-С" (Продавець, Відповідач) укладено договір купівлі-продажу № 530-09/16 (Договір), відповідно до п. 1.1. якого Продавець зобов'язується передати у власність Покупцеві товарно-матеріальні цінності (ТМЦ), а Покупець зобов'язується прийняти та оплатити ТМЦ.

Асортимент та ціна за одиницю, які підлягають поставці за цим Договором, ТМЦ пшениця 2 класу 2016 року врожаю в кількості 1000 тон по ціні 4 250 грн/тонну, з ПДВ (п. 1.2. Договору).

Згідно із п. 2.1 Договору ціна договору складається з загальної вартості ТМЦ, що передаються згідно Договору та становить 4 250 000 грн, в тому числі ПДВ 708 333,33 грн.

Відповідно до п.п. 3.1., 3.2. Договору оплата ТМЦ за Договором здійснюється на рахунок Продавця, що вказаний в розділі 10 Договору. Розрахунок між покупцем та продавцем за Договором здійснюється в безготівковій формі у гривнях шляхом перерахування покупцем продавцю 100 % вартості ТМЦ зазначеної в п. 2.1. впродовж 5 (п'яти) банківських днів після підписання Договору.

Пунктом 4.3. Договору сторони встановили, що продавець впродовж 20 (двадцяти) робочих днів з моменту отримання на свій рахунок грошової суми, визначеної у п. 2.1. Договору, передає покупцю ТМЦ та складський документ; картку аналізу зерна або посвідчення.

Сторони підтверджують передачу та приймання ТМЦ шляхом складання акту приймання-передачі, кожен примірник якого повинен бути підписаний уповноваженим представниками сторін та скріплений печатками сторін (п. 4.4. Договору).

Згідно із п. 5.1. Договору продавець зобов'язаний передати ТМЦ покупцеві в кількості, вказаній у п. 1.2. Договору, а покупець - прийняти ТМЦ згідно умов Договору.

Відповідно до п. 5.4. Договору покупець має право вимагати у продавця повернення коштів, оплачених за ТМЦ згідно розділу 3 Договору та/або сплати пені відповідно до п. 8.4. Договору у випадку порушення продавцем умов даного Договору щодо передачі ТМЦ (п. 4.3.-4.4. цього Договору).

Продавець зобов'язаний повернути кошти, оплачені за ТМЦ згідно розділу 3 Договору та/або сплати пені відповідно до п. 8.4. Договору у випадку порушення продавцем умов даного Договору щодо передачі ТМЦ (п. 4.3.-4.4. цього Договору) (п.5.5. Договору).

Пунктом 7.2. Договору сторони погодили, що строк дії Договору розпочинається з моменту його підписання та припиняється 01.10.2016 р., але в будь-якому разі до повного виконання сторонами своїх зобов'язань за Договором.

Додатковими угодами № 1 від 28.09.2016 р., № 2 від 10.10.2016 р. та № 3 від 26.10.2016 р. до Договору сторонами внесені зміни до Договору стосовно строку передачі товару продавцем, показників якості товару, строку дії договору, асортименту та ціни за одиницю товару, тощо (а.с. 18-20, т. 1).

Зокрема, Додатковою угодою № 1 від 28.09.2016 р. до Договору пункт 7.2. Договору викладено в слідкуючій редакції: "Сторони погодили, що строк дії Договору розпочинається з моменту його підписання та припиняється 01.12.2016 р., але в будь-якому разі до повного виконання сторонами своїх зобов'язань за Договором".

В той же час, Додатковою угодою № 3 від 26.10.2016 р. до Договору викладено п. 4.3. Договору в наступній редакції: "Продавець **впродовж 50 (п'ятдесяти восьми) робочих днів** з моменту отримання на свій рахунок грошової суми, визначеної у п. 2.1. Договору, передає покупцю ТМЦ та складський документ; картку аналізу зерна або посвідчення".

На виконання умов Договору позивачем здійснено передоплату на поставку товару на загальну суму **4 250 000 грн 00 коп.**, факт здійснення якої підтверджується наявною в матеріалах справи копією банківської виписки по рахунку позивача від 01.09.2016 р. (а.с. 21, т. 1).

Однак, як слідує із матеріалів справи, відповідач свої зобов'язання за Договором належним чином не виконав, товар протягом строку визначеного п. 4.3. Договору (в редакції Додаткової угоди № 3 від 26.10.2016 р.) передати позивачу лише частково.

Зокрема, 12.10.2016 р. ПП "Лагуна-С" передано ПАТ "Аграрний фонд" згідно акту передавання-приймання зерна до Договору 125,700 тонн пшениці 1 класу 2016 року врожаю на суму **534 225 грн 00 коп.** (а.с. 28, т. 1).

Крім того, відповідачем повернуто позивачу частину отриманих в якості передоплати коштів на суму **1 215 775 грн 00 коп.** на підтвердження чого у справі

наявні копією банківських виписок по рахунку позивача від 15.12.2016 р., 10.01.2017 р., 13.01.2017 р., 20.01.2017 р., 27.01.2017 р., 07.03.2017 р. (а.с. 22-27, т.1).

Товар на решту суми коштів в розмірі **2 500 000 грн 00 коп.** не передано позивачу та вказану суму відповідачем не повернуто останньому.

Доказів зворотного матеріали справи не містять.

28.04.2017 р. позивачем направлено на адресу відповідача вимогу № 02-08/4/793 про повернення грошових коштів за непереданий товар та сплату пені, яка як стверджується матеріалами справи отримана останнім 11.05.2017 р., однак залишена ним без реагування та виконання.

Відсутність передачі товару після проведення попередньої оплати слугувало підставою звернення позивача з даним позовом до суду.

Рішенням Господарського суду Вінницької області від 22.01.2018 позов задоволено повністю. Зобов'язано стягнути з Приватного підприємства "Лагуна-С", на користь Публічного акціонерного товариства "Аграрний фонд" - **2 500 000 грн 00 коп. - основного боргу 381 090 грн 53 коп. - пені, 43 216 грн 46 коп. - відшкодування витрат по сплаті судового збору.**

Рішення набрало законної сили 20.02.2018.

Разом з цим, щодо справи № 199/8766/18 встановлено наступне: у листопаді 2018 року Біжко Андрій Олександрович звернувся до суду з позовом до Акціонерного товариства «Аграрний Фонд» про визнання незаконним та скасування наказу про звільнення, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та скасування запису про звільнення в трудовій книжці, стягнення моральної шкоди.

В обґрунтування позову зазначивши, що він був прийнятий на посаду начальника відділу у Дніпропетровській області Дніпропетровського управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу ПАТ «Аграрний Фонд». 03.10.2018 головою правління АТ «Аграрний Фонд» Радченко А.А. було прийнято розпорядження «Щодо надання інформації про проведену роботу працівником відділу у Дніпропетровській області Дніпровського дивізіонального управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу». Вважав, що таке розпорядження не передбачено Положенням про відділ у Дніпропетровській області Дніпровського дивізіонального управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд», а тому з боку роботодавця порушено норми трудового законодавства, тому він 04 жовтня 2018 року написав заяву про звільнення за ч. 3 ст. 38 КЗпП України. Цього ж дня заява про звільнення була направлена до товариства електронною поштою, а оригінал організатор із збуту Дніпропетровської області ОСОБА_2 повинна була передати кур'єром. Проте, остання через свою неуважність цього не зробила. 05.10.2018 він здав за актом приймання-передачі товарно-матеріальних цінностей, а ОСОБА_3, організатор зі збуту Дніпровського представництва, прийняв. 11.10.2018 він перебував у м. Київ і мав розмову з головою правління АТ «Аграрний Фонд» Радченко А.А. саме з підстав звільнення і на пропозицію останнього не погодився писати заяву про звільнення за власним бажанням. Оскільки позивач вважав себе звільненим з 04.10.2018, то на роботу він не ходив.

26.10.2018 він звернувся до голови правління АТ «Аграрний Фонд» Радченко А.А. про підписання наказу про зняття відповідальності за матеріальні цінності, враховуючи заяву про звільнення, і лише після звернення адвоката, він дізнався про своє звільнення. З 04.10.2018 по 07.11.2018 жодної відповіді на свої звернення позивач не отримував, не отримав трудову книжку, з наказом про звільнення ознайомлений не був. Вважає дії відповідача неправомірними, а тому звернувся з даним позовом до суду, і з урахуванням уточнених позовних вимог просив суд визнати незаконним та скасувати наказ №436-к від 01.11.2018 про звільнення Біжко А.О. відповідно до п. 4 ч.1 ст.40 КЗпП, підписаний головою правління АТ «Аграрний Фонд» Радченко А. А., стягнути середній заробіток за час вимушеного прогулу у розмірі 43 354,98 грн. з АТ «Аграрний Фонд» на користь Біжко А.О., стягнути з АТ «Аграрний Фонд» на користь Біжко А.О. моральну шкоду у розмірі 50 000,00 грн., скасувати запис про звільнення за п.4 ч. 1 ст.40 КЗпП України з посади начальника відділу у Дніпропетровській області Дніпропетровського управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу ПАТ «Аграрний Фонд» в трудовій книжці Біжко А.О., змінити формулювання підстави звільнення ОСОБА_1 з посади начальника відділу у Дніпропетровській області Дніпропетровського управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу ПАТ «Аграрний Фонд» з 01.11.2018 на підставі п.4 ч. 1 ст.40 КЗпП України та вважати звільненням Біжко А.О. з посади начальника відділу у Дніпропетровській області Дніпропетровського управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу ПАТ «Аграрний Фонд» з 04.10.2018 на підставі ч. 3 ст. 38 КЗпП України (розірвання трудового договору за власним бажанням, якщо власник або уповноважений ним орган не виконує законодавство про працю, умови колективного чи трудового договору), з приведенням даного запису в трудову книжку.

Разом з цим, звертаючись до відповідача із заявою про звільнення, позивач зазначив підставою звільнення розпорядження голови правління АТ «Аграрний Фонд» А.А. Радченко «Щодо надання інформації про проведену роботу працівником відділу у Дніпропетровській області Дніпропетровського дивізіонального управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу» від 03.10.2018.

Крім того, в судовому засіданні сторона позивача посилалася на незаконність зазначеного розпорядження від 03.10.2018 з огляду на Положення про відділ у Дніпропетровській області Дніпропетровського дивізіонального управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд», яким не передбачено виконання обов'язків начальником відділу, які на нього було покладено вищезазначеним Розпорядженням.

Водночас, законність зазначеного розпорядження у встановленому трудовим законодавством порядку позивач не оскаржував.

Рішенням Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська від 27.05.2019 у задоволенні позову Біжко А.О. до АТ «Аграрний Фонд» про визнання незаконним та скасування наказу про звільнення, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та

скасування запису про звільнення в трудовій книжці, стягнення моральної шкоди - відмовлено у повному обсязі.

Однак, не погоджуючись з рішенням суду першої інстанції Біжко А.О. було подано апеляційну скаргу.

Постановою Дніпровського апеляційного суду від 11.12.2019 апеляційну скаргу Біжко А.О. - задоволено частково.

Рішення Амур-Нижньодніпровського районного суду м. Дніпропетровська від 27.05.2019 – скасовано і ухвалено нове судове рішення.

Позовні вимоги Біжко А.О. до Акціонерного товариства «Аграрний Фонд» про визнання незаконним та скасування наказу про звільнення, стягнення середнього заробітку за час вимушеного прогулу та скасування запису про звільнення в трудовій книжці, стягнення моральної шкоди задоволено частково.

Визнано незаконним наказ № 436-к від 01.11.2018 року про звільнення Біжко А.О. відповідно до п.4 ч.1 ст.40 КЗпП, підписаний головою правління АТ «Аграрний Фонд» Радченко А.А.

Змінити формулювання підстави звільнення Біжко А.О з посади начальника відділу у Дніпропетровській області Дніпровського дивізіонального управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу ПАТ «Аграрний Фонд» з 01.11.2018 року на підставі п.4 ч. 1 ст.40 КЗпП України та вважати звільненням Біжко А.О з посади начальника відділу у Дніпропетровській області Дніпровського дивізіонального управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу ПАТ «Аграрний Фонд» з 04.10.2018 року на підставі ч.3 ст. 38 КЗпП України (розірвання трудового договору за власним бажанням, якщо власник або уповноважений ним орган не виконує законодавство про працю, умови колективного чи трудового договору), з приведенням даного запису в трудову книжку Біжко А.О, скасувавши запис про звільнення за п.4 ч. 1 ст.40 КЗпП України з посади начальника відділу у Дніпропетровській області Дніпровського дивізіонального управління департаменту розвитку середнього та малого бізнесу ПАТ «Аграрний Фонд» в трудовій книжці Біжко А.О.

Ухвалою Верховного Суду від 06.02.2020 відкрито касаційне провадження за касаційною скаргою Товариства, у задоволенні клопотання ПАТ «Аграрний Фонд» про зупинення виконання постанови Дніпровського апеляційного суду від 11.12.2019 року відмовлено.

Висновки: ПАТ «Аграрний фонд» належно виконуються договірні зобов'язання за договорами та своєчасно проводяться розрахунки (оплати) контрагентами, що встановлено з Інформації щодо претензійно-позовної роботи Товариства та зазначено в мотивувальних частинах наведених судових рішень.

Окрім цього, у разі неналежного виконання контрагентами взятих на себе договірних зобов'язань, Товариство звертається з відповідними вимогами згідно Порядку досудового врегулювання спорів Товариства, а у випадках неможливості такого врегулювання, звертається до суду для захисту своїх прав та інтересів, що є дієвим способом згідно вищезазначених судових рішень.

Враховуючи викладене, управління правового забезпечення ПАТ «Аграрний фонд» відповідно до Положення про управління правового забезпечення Публічного акціонерного товариства «Аграрний фонд» забезпечено в повній мірі виконання покладених на управління юридичного супроводження завдань та представлення інтересів Товариства в судових органах та органах державної виконавчої служби.

ВИСНОВОК

За результатами внутрішнього аудиту можна зробити негативний висновок. Діяльність ПАТ «Аграрний фонд» не в повній мірі відповідає вимогам законодавства та внутрішніх регламентів щодо дотримання планів, процедур з питань здійснення фінансово-господарської діяльності, збереження використання активів, ефективності використання державних коштів і майна.

Аудиторський звіт складено на 123 (сто двадцяти трьох) аркушах

Заступник директора департаменту
внутрішнього аудиту - начальник
відділу внутрішнього аудиту діяльності
суб'єктів господарювання у
промисловій та інших галузях
(керівник аудиторської групи)

 О. Мерзлюк

З аудиторським звітом
ознайомлений:
в.о. голови правління
ПАТ «Аграрний фонд України»

 І. Барішев

Головний спеціаліст відділу позовної
роботи управління правового захисту
інтересів Міністерства в судах та інших
органах юридичного департаменту
Мінекономіки

 С. Бельдяга

Головний спеціаліст відділу
внутрішнього аудиту суб'єктів
господарювання у галузі сільського
господарства департаменту
внутрішнього аудиту Мінекономіки

 С. Гаврилюк

*З коментарями,
зауваженнями та
запереченнями
внесеними у
відповідності до
законодавства
14.04.2020р.*

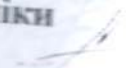
Головний спеціаліст відділу
внутрішнього аудиту суб'єктів
господарювання у галузі сільського
господарства департаменту
внутрішнього аудиту Мінекономіки

 М. Зубрій

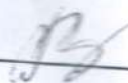
Головний спеціаліст відділу
планування та аналізу фінансово-
господарської діяльності управління
діяльності суб'єктів господарювання,
підпорядкованих Міністерству,
департаменту управління державною
власністю Мінекономіки

 Л. Солтисік

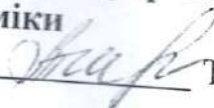
Головний спеціаліст сектору
запобігання та виявлення корупції
Мінекономіки

 І. Стрілецький

Головний спеціаліст відділу
внутрішнього аудиту бюджетних
програм та адміністративних послуг
департаменту внутрішнього аудиту
Мінекономіки

 В. Твердохліб

Головний спеціаліст відділу
внутрішнього аудиту бюджетних
програм та адміністративних послуг
департаменту внутрішнього аудиту
Мінекономіки

 Т. Шердік

